

NORSK

veterinaer

TIDSSKRIFT

NUMMER 3/2011 • 123. ÅRGANG

Vil en Stand blive anseel, maa man
Standens Anseelse saa at sige opsum
Anseelse huert enkelt. Medlem af den
Alle kan selvfølgelig ikke bidrage
en enhver maa bidrage efter sin
fælligste Dyrloge i den mest afside
vort vidstrakte Land har den Ple
er Medlem af en Korporation, han
almindelige Opinion han skal ha
ogsaa ret til at krave sin person
og standens.

Veterinærmedisinen feirer 250 år

Har du besøkt vår nye hjemmeside?

Der kan du handle, lage ordrelister
og lagre oversikt over favorittprodukter
Du finner informasjon om våre
kurs og produkter

Sjekk ut selv på www.kruuse.com

innhold

Norsk veterinærtidsskrift

Besøksadresse

Keyzers gt. 5, 0165 Oslo

Postadresse

Pb. 6781 St. Olavs pl, 0130 Oslo

Sentralbord 22 99 46 00

Faks 22 99 46 01

nvt@vetnett.no

www.vetnett.no

Redaktør

Informasjonssjef Steinar Tessem
steinar.tessem@vetnett.no
Tlf. 22 99 46 06

Veterinærmedisinsk redaktør

Professor Stein Istre Thoresen

Redaksjonssekretær

Mona Pettersen

nvt@vetnett.no

Tlf. 22 99 46 15

Faglige medarbeidere

Professor Kristian Ingebrigtsen
Forsker Arve Lund
Veterinær Sigrid Lykkjen
Forsker Bjørn Lium
Professor Trygve T. Poppe
Professor Liv Marit Rørvik

Stillingsannonser

Redaksjonssekretær
Mona Pettersen
nvt@vetnett.no
Tlf. 22 99 46 15

Reklameannonser

HS Media
Kjetil Sagen
kjetil.sagen@hsmedia.no
Tlf. 62 94 10 36

Utgiver

Den norske veterinærforening
ISSN 0332-5741

Trykkeri

Kursiv Media AS
Tvetenveien 32, 0666 Oslo
Tlf. 22 72 97 44
freddi@kursiv.no

Norsk veterinærtidsskrift trykkes på
svanemerket miljøpapir.

Forsidebilde: Ole O. Malm, Norges første
veterinærdirektør
Til hest: Peter Hernquist.
Grunnlegger av svensk
veterinærmedisin

■ Leder

Heder til 250-års-jubilanten	132
Nye profesjonsetiske retningslinjer. Trond Pettersen	134

■ Jubileumsstoff

Høgtidlig invigning av veterinæråret 2011. Johan Beck-Friis	136
Et fagligt kig fremad. Pia Rindom	138
Veterinærmedisinske legemidler gjennom 250 år. Lars-Erik Appelgren og Kristian Ingebrigtsen	140
Abildgaards studietid på Veterinærskolen i Lyon. Aage Kristian Olsen Alstrup	146
Peter Hernquist, grundaren av svensk veterinärmedisin. Peter Hernquist og Göran Jönsson	150
Den första kvinnliga veterinären i Europa. Anneli Mäkelä-Alitalo	154
«De skulle kunne være i en lomme». Aage Kristian Olsen Alstrup	158
75 år og på flyttefot. Arne Frøslie	161
Det nye universitetet. Yngvild Wasteson og Hans Fredrik Hoen	174
Soga om Hippus sitt læresete attom Fåvitsbakken. Torkjell Lunde Børshheim	176

■ Fagaktuelt

Aktuelle sykdomsutbrudd og diagnoser fra Veterinærinstituttet og Mattilsynet.	
Redigert av Bjørn Lium	178
Ny forskrift om hold av pelsdyr. Kathrine A. Ryeng og Torunn Knævelsrud	184
Tilsyn med hold av pelsdyr. Bjørn Groven og Ole Fjetland	190

■ yrke og organisasjon

Pensjon i kommunal sektor. Kjell Naas	192
Avspark for ny suksesskampanje. Kristin Guttormsen	194

■ Navn

196

■ Kurs og møter

198

■ Stillingsannonser

200

Heder til 250-års-jubilanten

2011 er veterinærmedisinens år i verden, og det vil veterinærtidsskriftene i Norden markere.

Det er 250 år siden den første organiserte veterinærutdanningen startet i Frankrike. Sverige og Danmark sendte studenter til de første utdanningsoppleggene og grunnla tidlig sine egne veterinærskoler. Opp gjennom tidene har utdanningen av dyrleger blitt et samarbeidsspørsmål i de nordiske land. Finland sendte sine dyrlegestudenter til Sverige før de fikk sin egen høgskole. Norge har kjøpt utdanningsplasser både i Danmark og Sverige og svenske studenter har de siste årene blitt vanlige på KU Life i København.

For å feire vårt langvarige samarbeid utgir veterinærtidsskriftene i Danmark, Finland, Sverige og Norge et fellesnordisk jubileumsnummer.

Med utgivelse så tett opp til hverandre som mulig trykker de fire tidsskriftene et temanummer der forfattere fra de fire landene beskriver deler av sitt lands veterinærhistorie. Selv om de publiserte artiklene varierer noe, er historikk fra alle nordiske land omtalt i alle tidsskriftene. Det skal også nevnes at Island er en viktig del av det nordiske veterinærersamarbeidet selv om landet er uten et eget tidsskrift. Vi håper at det gode veterinære nabosamarbeidet vil fortsette i lang tid fremover.

Pia Rindom
Dansk veterinærtidsskrift

Anna Parkkari
Finsk Veterinærtidsskrift

Johan Beck-Friis
Svensk Veterinärtidning

Steinar Tessem
Norsk veterinærtidsskrift

Om forsiden:

Tegningen viser Ole Olsen Malm i et fordrag ved årsmøtet i Den Norske Dyrlegeforening i 1891. Tegningen er gjengitt i Verdens Gang i 1914.

Malm var Norges første veterinærdirektør, 1899 – 1916.

Rytteren er Peter Hernquist, grunnleggeren av svensk veterinærmedisin, på vei til Frankrike for å bli utdannet til dyrlege i 1763.

Rask og enkel sårheling med skumbandasjen Mepilex Ag

Katt med bittskade på låret dag 1

Etter tre dager med Mepilex Ag

Etter en uke med Mepilex Ag

Vi har veldig god erfaring med Mepilex Ag. Bandasjen fører til en hurtig og mer komplikasjonsfri sårheling. Vi bruker den på alle åpne sår som skal gro fra bunnen og opp og kanten og inn, og er utrolig fornøyde.
Lars Tessem, veterinær, Hamar Vet Sentrum

Antimikrobiell myk skumbandasje for
sår som viser tegn til infeksjon

- Rask og vedvarende antimikrobiell virkning
- Myk og formbar
- God væskehåndtering
- Fester ikke i såret

Størrelser fra 10x10cm til 20x50cm

APOTEKET DYRENE
HAR ØNSKET SEG

Varene kan bestilles på
VESO Apotek sin netthandel:
www.vesoapotek.no,
faks 22 96 11 11 eller telefon 800 83 043

Safetac[®]
TECHNOLOGY

MÖLNLYCKE
HEALTH CARE

Trond Pettersen

Leiar i YER

Nye profesjonsetiske retningslinjer

DNV sitt representantskapsmøte 2010 har vedteke nye *Profesjonsetiske retningslinjer* til erstatning for dei gamle *Yrkesetiske regler*.

Desse nye retningslinene er resultat av eit omfattande arbeid i DNV sitt Yrkesetiske råd gjennom dei siste to periodane. Mange kolleger har dermed vore involvert i dette arbeidet. Resultatet er at det no er formulert seks grunnprinsipp. Dei er generelt utforma og meint å skulle kunne brukast innanfor alle delar av veterinærprofesjonen – ikkje berre innanfor klinisk verksemد.

Det dreier seg om seks grunnleggande prinsipp for god “skikk og bruk” når ein utøver yrket sitt, og dei omtalar det ansvaret som kviler på kvar og ein av oss i forhold til:

- Samfunnet
- Veterinærprofesjonen
- Kollegialitet
- Arbeidsplassen
- Dyreeigaren
- Dyret sjølv

Rettningsslinene gjev vegleiing til å kunne handle korrekt i situasjonar der eigne interesser kan komme i konflikt med interessene til andre impliserte partar, eller der det å oppfylle eit etisk prinsipp kan føre til brot på eit anna.

Dei Profesjonsetiske retningslinene vert supplert av DNV sine standpunktpapir som omhandlar meir konkrete problemstillingar. Slike standpunktpapir blir utforma av Sentralstyret på bakgrunn av spørsmål som dei får til behandling, der dei meiner det er trond til ei presisering i forhold til retningslinene.

Dei Profesjonsetiske retningslinene er en del av Den norske veterinærforening sitt regelverk og forpliktar ein kvar som er medlem av foreininga. Det yrkesetiske råd legg desse retningslinene til grunn når vi vurderer spørsmål og saker som blir presentert for oss.

Mange av dei sakene som vore lagt fram for rådet viser seg å ha grunnlag i dårlig kommunikasjon mellom veterinæren og klientane eller andre som kjem i kontakt med veterinæren i hans eller hennes arbeidssituasjon.

I situasjonar der veterinæren opptrer i kraft av sin fagkompetanse er det sjølv sagt veterinæren som har hovudansvaret for å kommunisere forståeleg og med respekt for dyreeigar eller andre som vert utsett for veterinærfaglege vurderingar. Det er også veterinæren som har ansvar for å gje tilfredsstillende informasjon og å forvisse seg om at denne er blitt rett oppfatta.

Nokså ofte får vi inn saker som gjeld konfliktar kolleger imellom. I stor grad oppstår desse på grunn av konkurransen om kundar, til eksempel i samanheng med at nye etablerar seg i eit område. Mange synest å gløyme at veterinærfaget er fritt, og at vi kan etablere oss kvar som helst. Også i desse tilfella vil mykje kunne løysast gjennom god kommunikasjon.

Sjølv om veterinærane er ei lita profesjonsgruppe, arbeider mange av oss i relativt små samfunn og har arbeidsoppgåver som gjer oss svært synlege for verden rundt oss. Også i større sentra har mange av oss oppgåver som gjer at omgjevnadene lett blir merksame på korleis vi ter oss. Det vert dermed viktig at kvar og ein av oss har bevisste holdningar til dei etiske spørsmåla vi møter i kvardagen. Sjølv om berre ein, eller nokre få av oss skulle komme uheldig ut, kan det tenkast situasjonar der dette likevel vil kunne virke inn på korleis verda rundt oss oppfattar oss som gruppe. Vi har derfor alle ansvar for at veterinærprofesjonen blir velsett i samfunnet.

Sett deg inn i innhaldet i dei nye Profesjonsetiske retningslinjene og la dei vere ein etisk basis i alle situasjonar der du utøvar den veterinære profesjonen.

Trond Pettersen

De nye profesjonsetiske retningslinjene er vedlagt tidsskriftet.

Velkommen til

VETERINÆRE FAGDAGER I OSLO

2011

Mer informasjon:
Se Veterinære fagdager
på www.vetnett.no

OSLO, 19. – 22. MAI 2011

Högtidlig invigning av veterinäråret 2011

2011 är utsett till det internationella veterinäråret på grund av att den första veterinärutbildningen startades i Lyon, Frankrike, för 250 år sedan. Földriktigt invigdes jubileumsåret i Frankrike den 24. januari genom en ceremoni där världens veterinära ledare samlades i Versailles och förklarade firande officiellt öppnat.

1761 fick Claude Bourgelat (bilden) tillstånd att öppna den första veterinärhögskolan i världen, i Lyon.

År 1761 fick fransmannen Claude Bourgelat tillstånd att öppna den första veterinärhögskolan i världen, i Lyon. De farsoter som härjade bland landets boskap och hästar behövde bekämpas mer systematiskt än vad som dittills varit fallet. Utbildningen lockade lärljungar från hela Europa och redan 1764 startade Bourgelat ytterligare en veterinärskola i Alfort, Paris. I takt med att studenterna från Lyon blev färdiga och återvände till sina hemländer dök det upp nya veterinära lärosäten utanför Frankrike. Norden höll sig väl framme, med en veterinärskola som öppnade i Köpenhamn redan 1773 och i Skara bara två år senare. Grunden till den moderna veterinärmedicinen var lagd.

För att uppmärksamma pionjärernas arbete tog

företrädare för dagens veterinärhögskola i Lyon initiativet att utse 2011 till det internationella veterinäråret. De fick snabbt stöd av veterinära företrädare och politiker i Frankrike, men även av två veterinärer i USAs kongress. Den amerikanska kongressen beslutade ödmjukt för resten av världen att 2011 skulle bli världsveterinäråret.

Veterinär maktkamp

Under året planeras ett otal aktiviteter i olika länder. Jubileet och de nationella evenemangen presenteras på hemsidan www.vet2011.org, som är den officiella plattformen för världsveterinärårets organisationskommitté.

Ett globalt firande måste dock ha ett högtidligt öppnande, och det ägde rum i Paris den 23.-24. januari. Företrädare för världens veterinärorganisationer samlades för en inledande middag i Eiffeltornet, vilket

Eiffeltornet i Paris blev startpunkten för jubileumsårets öppnande.

upplevdes som mycket exotiskt för besökarna. "Tyvärr är detta en av få restauranger i centrala Paris där man inte kan se Eiffeltornet genom fönstret", påpekade Jean-Paul Mialot, rektor för veterinärhögskolan i Alfort, i sitt välkomstanförande. Middagsgästerna var överlag förlåtande för denna brist, med tanke på den utsikt man istället erbjöds.

Nästa dag fortsatte i samma storlagna spår. Besökarna erbjöds tillträde till det annars stängda slottet i Versailles, där en nyöppnad utställning om de franska kungarnas vetenskapliga arbete specialvisades. Louis den XIV, XV och XVI var alla mycket intresserade av dåtidens vetenskapliga frontlinjer, och lade ner både tid och stora pengar på att få de främsta vetenskapsmännen till Versailles. Detta vetenskapliga centrum raserades abrupt i och med den franska revolutionen 1789, men innan dess hade veterinärskolan i Lyon kunnat startas med stöd från Louis XV.

I utställningen i Versailles kunde man bland annat se de uppslagsböcker i hästanatom i kungens hovhippiater, Philippe-Etienne Lafosse, låtit framställa. Lafosse var motståndare till att öppna en ny veterinärskola eftersom han var rädd att Claude Bourgelat skulle få större makt än han själv. Av samma skäl försökte Bour-

Jan Vaarten, generalsekreterare för FVE och WVA, poserar tillsammans med Walter Winding, ordförande för FVE, utanför Versailles gyllene staket.

gelat sabotera Lafosses ställning. Nu lyssnade kungen mer på sin finansminister Henry Bertin, som var bästa vän med Bourgelat, än på sin hovhippiater. Maktkampen slutade till Bourgelats fördel. Det kan påpekas att den svenska lärjungen Peter Hernquist, som lärde känna både Bourgelat och Lafosse, var betydligt mer imponerad av den senares arbete.

Officiell invigning

Den officiella invigningen av världsveterinäråret ägde rum i Versailles konferenscentrum, under överinseende av ca 700 åhörare. Potentater från veterinära organisationer världen över talade om den stora betydelse som veterinärens yrkesutövning har för djurhälsa och folkhälsa. Anmärkningsvärt var att i det inte fanns en enda kvinna med bland talarna som skulle inviga jubileumsåret för det kvinnodominerade veterinäryrket.

En anatomisk plansch ritad av Philippe-Etienne Lafosse ingår i utställningen i Versailles. Lafosse och Bourgelat var konkurrenter om kungens gunst som djurläkare.

Jean Francois Chary, ordförande i organisationskommittén och initiativtagare till hela 250-årsfirandet, prisade Claude Bourgelats framsynthet. Han understrokk hur veterinärmedicinen då som nu bidragit till samhällets välfärd på olika sätt.

Världsveterinärorganisationen WVAs ordförande Tjeerd Jorna höll med och pekade på hur Bourgelat lagt hörnstenen för veterinärmedicinen som en respektabel vetenskap. "Han lyfte fram dagens one health-koncept innan begreppet ens var upptäckt", framhöll Jorna.

Den formella invigningen gjordes av John Dalli, EU-kommissionär för hälsa och konsumtionspolitik. "Har den äran och lycka till under de kommande 250 åren", var kommissionärens hälsning till Europas och världens veterinärer. Vet2011 var därmed öppnat och hur framgångsrikt jubileumsåret blir som koncept ligger nu i veterinärkårens händer. Både enskilda veterinärer och organisationer uppmanas att uppmärksamma Vet2011 vid offentliga arrangemang under året. Firandet avslutas officiellt vid världsveterinärkonferensen i Kapstaden, Sydafrika i oktober, men fram till dess välkomnas alla initiativ som synliggör veterinäryrket. Världsveterinäråret har börjat.

Johan Beck-Friis

Et fagligt kig fremad

Når formændene for de nordiske veterinærorganisationer skal tage bestik af, hvilken vej den veterinære profession bevæger sig i fremtiden, er der stor enighed. Det handler om specialisering, »One Health« og yderligere professionalisering

De veterinære opgaver har hidtil i de sidste 250 år været et spejl af samfundets udvikling. Udviklingen har bevæget sig fra helbredelse af kavaleriheste og landbrugets trækdyr videre i retning af udryddelse af de store produktionsdyrssygdomme til i dag at koncentrere sig om forebyggelse af zoonoser og resistensoverførsel samt højt specialiseret sygdomsbehandling af kæle- og hobbydyr.

Spørgsmålet er:

"Hvilken vej bevæger den veterinære profession sig i fremtiden?"

Formændene for de nordiske veterinærorganisationer giver her deres synspunkt.

Ebamari Lewin - formand Sveriges Veterinärförbund:

- Jeg tror, vi vil se øget samarbejde med humanområdet under "One Health"-konceptet. Både i forhold til antibiotika-resistensproblemet og nye sygdomme, epidemiske dyressygdomme og zoonoser. Den medicinske behandling af smådyr bliver også mere og mere sofistikerede - og i takt hermed vil dyrelægere stille større krav til, hvad dyrlægen

"kan gøre". Min vurdering er, at der kommer øget fokus på det etiske aspekt, både blandt kolleger og mellem dyreejere og dyrlæger, om hvilke behandlinger man kan, bør og skal tilbyde. Samarbejdsspørgsmål inden for EU bliver også stadig vigtigere - fx dyrevelfærd, antibiotika og etik. Endelig tror jeg, der vil komme fokus på at bevare og udvikle kvaliteten af den veterinære grunduddannelse, hvor kliniske færdigheder og evnen til at stille en diagnose er nøglen.

Kirsi Sario - formand Suomen Eläinlääkäriliitto (Finlands Veterinärförbund)

- Udviklingen af den veterinære profession vil fortsætte i retning af et sundere miljø. Vi har en stor rolle i den offentlige sundhed - importen og eksporten af dyr og animalske produkter er stigende, og samtidig øges risikoen for dyressygdomme og zoonoser. Nye sygdomme vil komme til Skandinavien, og det er klart, at den gode sygdoms-

og zoonosesituasjon ikke vil bestå uden hårdt arbejde. Dette forhold har ikke ændret sig meget i de sidste 250 år. Vi vil også se, at bedre dyrevelfærd vil forbedre dyrenes sundhed. Aktuelt er arbejdet med dyrevelfærd blevet forankret i Finland, nu hvor vi har ny lovgivning på området. Dyrs trivsel er vigtigt, når man tænker på sikre fødevarer. Jeg tror også, vi vil se, at selve veterinærmedicinen vil flytte tættere på den humane

medicinske behandling. Vi kommer til at anvende nye teknologier og lægemidler - navnlig hos smådyrene og heste. Det er mit håb, at nye videnskabelige forskningsresultater vil højne produktionsdyrenes sundhed.

Marie Modal - formand Den norske veterinærforening:

- Jeg tror nogleordene er »One Health«, specialisering og professionalisering. Mindst halvdelen af veterinærerne vil være kvinder. Vi vil være efterspurgt i offentlige stillinger inden for fx fødevaresikkerhed, fødevareproduktion og forvaltning af lægemidler. Vi vil i stadig stigende grad specialisere os - antallet af "enhedsdyrlæger" vil blive reduceret

i takt med samfundets øgede krav om særlig ekspertise på snævre områder. Jeg tror, det vil være vanskeligt at rekruttere dyrlæger til at arbejde med enkeltdyrsbehandling i stordyrspraksis. Efterspørgslen efter avanceret viden om smådyr og heste vil stige yderligere. Dyrlæger vil arbejde med "produktionsledelse" i hold af levnedsmiddelproducerende dyr - både for at sikre tilstrækkelig fødevareproduktion og for at hjælpe med at forbedre økonomien i landbruget. Vi kommer også til at tilpasse os ændringerne i samfundet i retning af stigende rapportering, datahåndtering og strenge regler for arbejdslivet i tråd med, at vi bliver arbejdsgivere og etablere virksomheder med flere ansatte. Dette fører til kravet om professionel ledelse på alle niveauer. Når det kommer til "farer", der truer, så tror jeg, det er vigtigt at undgå, at dyrlæger i folks øjne identificeres med et rent omsorgserhverv - at vi har en form for moralsk ansvar for at yde god omsorg for lav løn. Derudover tror jeg, vi skal være forberedt på, at vores arbejdsmarked gradvist bliver meget internationaliseret, og udfordringen vil være at opnå en harmonisering af bestemmelserne om dyrevelfærd, samt harmonisering af uddannelse og "Day one skills". Alt i alt ser fremtiden udfordrende og lys ud, fordi dyrlæger rekrutteres blandt de lyseste hoveder og er meget arbejdssomme.

**Arne Skjoldager - formand Den Danske
Dyrlægeforening:**

- Veterinærerfagets primære opgave med at forebygge og helbrede sygdomme vil også bestå i fremtiden, men karakteren af arbejdet vil ændre sig betydeligt. Inden for selskabsdyr (smådyr og heste) vil vi opleve en udvikling, der er fuldstændig parallel med det, vi har set på humanområdet. Der vil ses en øget avancering og specialisering - og i takt med selskabsdyrenes højere og højere sociale status i familien, skal vi udvikle værk-

tøjer til at kunne håndtere de sociale relationer mellem både dyr og ejer og mellem os og ejeren. Inden for fødevareproduktionen vil opgaverne i primærbesætningerne bevæge sig væk fra helbredelse og over på forebyggelse. Videre i fødekæden fra jord til bord vil udviklingen gå fra individkontrol til mere risikobaseret stikprøvekontrol. "One Health" tankegangen vil slå igennem båret af den aktuelle debat på zoonose- og resistensdebatterne. Desuden vil life science-området give øget beskæftigelse til veterinærer på grund af den positive udvikling inden for biotek, hvor dyrlæger allerede er centralet placeret.

Pia Rindom

redaktør, Dansk Veterinærtidsskrift

UTGIVELSESP溥 2011

Nr	Materiellfrist	Hos abonnent
4	28.4	27.5
5	31.5	24.6
6	9.8	2.9
7	14.9	13.10
8	17.10	11.11
9	22.11	16.12

Veterinærmedisinske legemidler gjennom 250 år

Opplysningstidens ånd preget så vel den human- som den veterinærmedisinske terapien da den første veterinærskolen ble grunnlagt i 1761. Man begynte å gå bort fra Galens multimedikamentelle forskrivninger og man utfordret kirkens syn på sykdommer som Guds straff. Fri og kritisk tenkning ble allment akseptert. Dette illustreres tydelig i en bok fra 1760 (3) (Figur 1) hvis omslagsbilde kan tolkes som et symbol for opplysing: I forgrunnen brytes solens stråler av et prisme, og setningen *Natura per artem* kan oversettes med "Naturen gjennom vitenskapen". Man merker seg at kirken i denne sammenhengen er redusert til et ørlite kapell i bakgrunnen! Brorparten av bokens terapi-anbefalinger må nok karakteriseres som tvilsomme. Imidlertid kan en del av det som anbefales, ha hatt tilsvikt effekt. Det gjelder for eksempel "Aloes-piller" hvorav de som lider av forstoppelse anbefales å "taga hvarannan eller hvar tredje afton et eller två gran" (1 gran ~ 0,006 gram), en dose som var relevant ved denne indikasjonen ennå på 1950-tallet (5). Man kan forutsette at legemidler som ble anvendt til mennesker, også ble benyttet til de husdyr som ble ansett som tilstrekkelig verdifulle. Dette likte ikke Carl von Linné, som i et brev av 1763 til en kollega, påpekte: "Deras

nu warande Medicamenta äro composita, tagne äfter meniskiors medicamenter, altså mycket osäkra. Med ett ord, ett tiokt barbarie". Foruten å foregripe fremtidig kunnskap om artsforskjeller i farmakokinetikk og -dynamikk foreslår Linné i dette brevet Peter Hernquist (Figur 2) som kandidat til den nyopprettede veterinærskole i Lyon. Dette skjer samme år som Frederik V, konge av Danmark/Norge, beslutter at Per Christian Abildgaard (Figur 3) også skal sendes til denne skolen, hvis 250-års jubileum vi feirer i år.

Da veterinærskolen i Lyon ble etablert, var den såkalte humorpatologien rådende. Ifølge denne lære skyldtes sykdom at det var oppstått en ubalanse i forholdet mellom de fire kroppsvæskene blod, slim, svart og gul galle. Det overordnede prinsippet for behandling var å gjenopprette balansen ved endringer i diett og livsførsel, senere også ved bland annet årelating og laksering. Uttrykkene *att vara vid sunda vätskor* og *å være i godt humør* har etymologisk opphav i humorpatologien. I tidens medisinske nedtegnelser finnes mange eksempler på styrkende og sammentrekkende legemidler, det vil si at de ble ansett for å kunne endre fordelingen av kroppsvæskene. Ett eksempel er pilebark. På 1700-tallet skjedde det

Figur 1. Utsnitt av omslagsbildet til boken "Socken-Apothek och någre Hus-Curer" fra 1760.

Figur 2. Kobberstikk med portrett av Peter Hernquist.
Veterinärhistoriska museet i Skara.

imidlertid også en forholdsvis rask medisinsk utvikling, godt hjulpet av en gryende vekst innen kjemiene. Parallelt blomstret imidlertid fortsatt overtroen, og først på 1800-tallet ble humoralpatologien erstattet av mer moderne sykdomsteorier.

Kjemiens bidrag

Den organiske kjemiens utvikling på 1800-tallet gjorde det mulig å fremstille et stort antall forbindelser av terapeutisk verdi. I 1910 beskrev Paul Ehrlich syntesen av arsfenamin, et antisyflitisk legemiddel. Dette var begynnelsen på **kjemoterapien** som Ehrlich kalte vitenskapen om bekjempelse av de agens som forårsaker infeksiøse sykdommer. Utviklingen av effektive legemidler til bekjempelse av infeksjoner var kanskje det mest betydningsfulle som skjedde innen medisinen på 1900-tallet, og introduksjonen av sulfanilamid i 1935 representerte en revolusjon for veterinærmedisinen. Da storskala produksjon av penicillin tok til på 1940-tallet, fikk også veterinærer mulighet til å ta i

Figur 3. Hans Christian Abildgaard. Foto fra samlingene i Veterinärhistoriska museet i Skara.

bruk dette nye og bemerkelsesverdig atoksiske antibiotikum. I de følgende 30 år ble det introdusert nye klasser av antibiotika som gjorde det mulig å behandle de fleste infeksjonssykdommer.

Det skulle imidlertid ikke gå lang tid før man registrerte økt forekomst av resistente patogene mikrober. Erkjennelsen av at det var en klar sammenheng mellom bruk av antibiotika og seleksjon av resistensgener, samt at disse genene kunne overføres mellom bakterier, aktualiserte spørsmålet om hvorvidt den veterinære bruken av antibiotika var forsvarlig. Swann-komiteen (6) kritiserte blant annet anvendelsen av subterapeutiske nivåer av antibiotika, for eksempel som tilvekstfremmende middel. Krisen i humanmedisinen de seneste 15 årene har medført en revurdering av prinsippene for anvendelse av antibiotika. EU forbød tilsetting av tilvekstfremmende antibiotika til før i 1999, og for å bremse resistensutviklingen oppfordres det i dag til en restriktiv bruk av antibiotika.

Foruten antibiotika, ble det på 1900-tallet introdusert et stort antall nye veterinærmedisinske legemidler: insektisider og antiparasittære legemidler, lokal- og generelle anestetika, analgetika, antiseptika, autonome farmaka, antihistaminer, insulin, kortikosteroider og andre hormoner. Alle disse legemidlene medførte en epokegjørende forandring i veterinærmedisinsk terapi, og mulighetene for å helbrede og lindre lidelser økte dramatisk. Nye sedative legemidler medførte at det ble lettere å kontrollere dyrene, og gjorde håndteringen sikrere både for pasient og veterinær (Figur 4). Videre førte effektive smertestillende midler til økt dyrevelferd ved behandling av ulike lidelser.

Fortsatt var imidlertid veterinærer ofte ikke klar over at forskjellige dyrearter trengte ulike doseringer. Kunnskapen om disse grunnleggende og særdeles viktige forhold begynte først for alvor å utvikles på 1950-tallet. I 1958 ble det vist (1) markante speciesforskjeller med en substans som ble anvendt for brunstsynchronisering. Den effektive plasmakonsentrasjonen (undertrykkelse av frisetting av gonadotrope hormoner) var 3 microgram/ml for alle de 6 dyreartene som ble studert. Den dosen som trengtes for å oppnå den virksomme plasmakonsentrasjonen, varierte dog fra 1 til 200 mg/kg (Tabell 1).

Tabell 1. Doser som trengs for å oppnå virksom plasmakonsentrasjon, 3 mikrogram/ml av ICI 33.828, hos ulike dyrearter (1).

Dyreart	Oral dose mg/kg legemsvekt
Rotte	20
Kanin	200
Ape	15-20
Hund	10
Sau	10-15
Mennesket	1

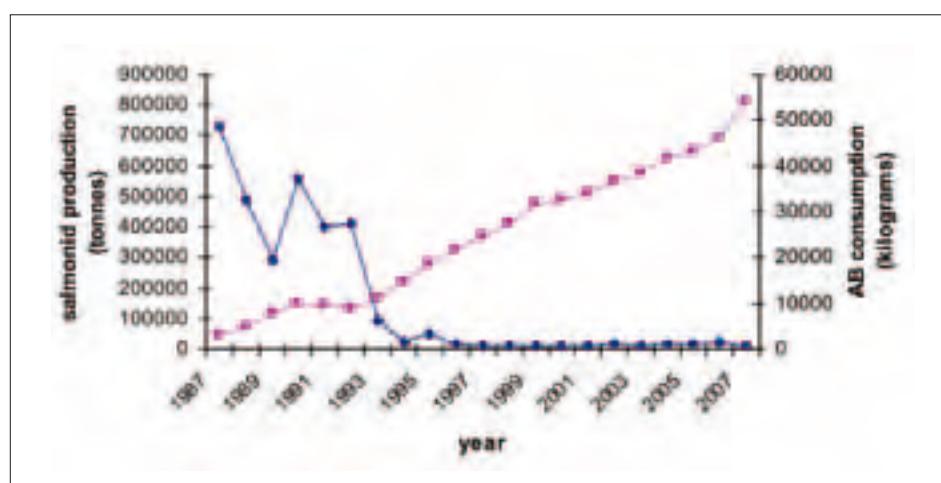
Figur 4. Steilende hester. Acke Åslund. Veterinärhistoriska museet i Skara.

Restkonsentrasjoner av veterinære legemidler i matvarer

Innsikten om at legemidler ble skilt ut i melk medførte krav om frister for levering av melken fra behandlede lakterende dyr. Opprinnelig var det bekymring for prosesseringsteknikker i meieriindustrien, og ikke hensynet til konsumenten, som var drivkraften bak disse kravene. Omtanken for konsumentene ble senere det primære, og da man ble oppmerksom på at legemiddelrester også kunne forekomme i kjøtt og egg, oppstod krav om frister også for disse. Kravet til dokumentasjon når det gjelder restkonsentrasjoner av legemidler i matvarer er i dag strengt regulert innen EU.

Legemiddelbehandling i akvakultur

Foruten åpenbare vanskelighetene knyttet til presis dosering, byr legemiddelbruk i denne sektoren også på problemer både hva angår restkonsentrasjoner, resistensutvikling og miljøpåvirkninger. Bakterielle infeksjonssykdommer representerte tidligere en trussel mot oppdrettsnæringens eksistens, og store mengder antibiotika ble anvendt for å opprettholde produksjonen. En omfattende og suksessrik satsing på vaksineutvikling muliggjorde en kraftig reduksjon i forbruket på 1990-tallet (Figur 5). Bakterielle infeksjoner synes nå å være under kontroll i Norge, men virussykdommer og parasittangrep representerer fortsatt et problem.

Figur 5. Anvendelse av antibiotika og produksjon av laks i Norge. Data fra Statistisk sentralbyrå, Norge og Folkehelseinstituttet, Norge.

Figur 6. Lakselus, *Lepeophtheirus salmonis*. Foto: Tor Einar Horsberg.

Figur 7. Leppefisken bergnebb, *Ctenolabrus rupestris*, gjør en god innsats som luseknekker. Foto: Trygve Poppe.

satt store utfordringer. Lakselus (Figur 6) er i ferd med å utvikle resistens mot alle aktuelle behandlingsmidler, og predatorer som bergnebb (Figur 7) vil kunne få økt betydning i bekjempelsesarbeidet.

Fra pilebark til NSAID

Salicylsyre er et legemiddel som utviser åpenbare speciesvariasjoner, og kan tjene som et eksempel for å belyse de spesielle problemene man i blant står overfor i veterinærmedisin.

Figur 8. Skjørpil, *Salix fragilis*.

Pil (*Salix*) (Figur 8) finnes beskrevet som lege-middel i egyptiske papyrusdokumenter (2). Hernquist anbefalte pilebark og skrev: "Alla simpla febrar botas med detta enda". Den mest sannsynlige forklaringen på denne empiriske observasjonen er at pilebark inneholder salicin (4) som i kroppen omdannes til salicylsyre. Salicylsyre demper betennelse og virker i tillegg febernedsettende, effekter som hovedsakelig beror på hemming av cyclooxygenaser.

Om man følger salicylsyrens vei gjennom veterinærmedisinske håndbøker (Figur 9), finner vi at den ble introdusert i Pharmacopoea veterinaria i 1880, og i en lærebok fra 1892 anbefales salicylsyre for behandling av feber og reumatisme. I en tysk lærebok fra 1900 finnes en utførlig beskrivelse av dens antipyre-tiske effekt. Anbefalte salicylatdoser til små dyr var svært høye fra 1900 og helt frem til 1970-tallet. Da ble salicylatenes toksitet for katter kjent, og lavere doser ble anbefalt: 10 mg/kg hver 28. time, hvilket var en dose som kunne gi smertelindring uten at katten døde! I dag anvendes ikke salicylater i noen større utstrekning i veterinærmedisin; andre NSAIDs dominerer markedet totalt.

Evidensbasert medisin

I veterinærmedisin kommer man også i fremtiden til å anvende legemidler som er utviklet for bruk i humanmedisin, av den enkle grunn at markedskref-tene styrer tilgangen. Til tross for dette, må man ikke fire på den vitenskapelige standarden, og vi skal heller ikke i veterinærmedisin akseptere noe annet enn evidensbasert medisin (EBVM). Det fundamentale prin-sippet i EBVM er at veterinærmedisinsk praksis skal baseres på valide, klinisk relevante forskningsdata. Det er en monumental oppgave å oppfylle disse krav ettersom veterinærmedisin omfatter så mange ulike dyrearter. Økonomiske hindringer medfører at man ikke kan gjennomføre slike studier på alle dyrearter og raser, men EBVM bør likefullt være et ideelt mål å strekke seg etter.

Figur 9. Veterinærmedisinske håndbøker fra UK, USA, Tyskland, Russland og Spania.

Referanser

1. Gross F. Pharmakologische und toxikologische Grundlagen fur die Untersuchung von Pharmaka am Menschen. Arzneimittelforschung 1973; 23: (Suppl): 1619-25.
2. Campbell J, Campbell J, David R. An insight into the practice of pharmacy in ancient Egypt. Pharm Hist (Lond). 2005; 35: 62-8.
3. Darelli JA. Socken-apothek och någre hus- curer, utgifne under kongl. collegii medici öfverseende och besörjande. Stockholm: Nyström & Stolpe, 1760.
4. Leroux H. Découvert de la salicine. J Chim Méd 1830; 6: 341-432.
5. Ljungdahl M. Recepthandbok: på grundval av de nordiska ländernas farmakopéer. Lund: Gleerups, 1953.
6. Randall CJ. The Swann Committee. Vet Rec 1969; 85: 616-21.

Lars-Erik Appelgren* og Kristian Ingebrigtsen**

*BVF, SLU, Uppsala

**MatInf, NVH, Oslo

Djursjukhuset Malmö firar 50 år och välkomnar
veterinärer och djursjukvårdspersonal att delta i

Jubileumsseminarium Malmö 8-9 september 2011

"Oncology in small animal medicine – diagnostic and treatment options"

Professor Alain P. Théon

Dr. Med. Vet., Dip. ACVR- RO, Ph.D.
UC Davis School of Veterinary Medicine

This seminar is designed to cover the principles of Veterinary Oncology and provide an update on the management of selected cancers. Procedures used for the diagnosis and staging of various cancers in veterinary oncology will be presented. Principles and practice of conventional treatment modalities available in veterinary oncology will be discussed. Supportive care for the cancer patient undergoing treatment is critical and will be covered. This material will be followed by an update on the management of lymphomas, soft tissue sarcomas and common cutaneous tumors in dogs and cats.

Seminariet är godkänt av SJV som kurs i specialistutbildningen. Dnr. 32-3067/11.

TORSDAG 8 SEPTEMBER kl. 10-16.15

- Veterinary oncology – from past to present
- A holistic approach to the pet with cancer
- Diagnosis and Staging of the Oncologic Patient
- Concepts in Surgical Oncology
- Radiation Therapy: Principles, indications, and Complications

Thurid Freitag

Ph.D., DipECVIM-CA, Djursjukhuset Malmö

FREDAG 9 SEPTEMBER kl. 9-15.15

- Treating the Oncology Patient – Chemotherapy
- Supportive Care for the Cancer Patient
- Lymphoma in dog and cat
- Canine and Feline Soft Tissue Sarcomas
- Tumors of the Skin/Digits/Ears and Anus

Jubileumsseminarium för djursjukvårdspersonal

Thurid Freitag

Ph.D., DipECVIM-CA, Djursjukhuset Malmö

The seminars on thursday, held by Thurid Freitag, will discuss approaches to pets with cancer, pain or recent trauma. The first seminar covers subjects such as guidance of the client through treatment of the cancer pet, and the practical management of a patient with chemotherapy. During the second seminar, pain assessment, analgesic drugs and analgesic routes will be discussed in detail. The third seminar will review the practical management of patients with acute severe trauma, associated with signs such as dyspnoea, haemorrhage or paralysis.

TORSDAG 8 SEPTEMBER kl. 13-16.15

- Cancer care in the pet – How can I help?
- Managing acute and chronic pain
- Approach to the patient with trauma

Ole Frykman

Specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar,
specialist i kirurgi.

FREDAG 9 SEPTEMBER kl. 9-15.15

- Sår läkningsprocessen
- Specifika sårskador hos djur
- Diagnostik, bedömning och klassificering av sår och komplikationer
- Praktisk behandling av olika typer av sår och komplikationer
- Medicinsk behandling vid sårvård samt teknik och materialval för lokal sårbehandling

Priser:

Jubileumsseminarium onkologi, 2 dagar	4 500 kr exkl moms
Jubileumsseminarium djursjukvård, 2 dagar	2 500 kr exkl moms

Seminarierna äger rum på Hotel Hilton i centrala Malmö. Torsdagens seminarium avrundas med en reception och rundvandring på Djursjukhuset Malmö kl 18 samt jubileumsmiddag med underhållning och dans på Hotel Hilton.

Plats: Hilton Malmö City. **Adress:** Triangeln 2.

Anmälan: djursjukhus.info

O.S.A: Sista anmälndag är den 31 maj 2011.

Registrering: "Oncology in small animal medicine – diagnostic and treatment options" tor kl 9-10, "Jubileumsseminarium för djursjukvårdspersonal" tor kl 12-13.

För ytterligare information kontakta Dr. Med. Vet., Ph.D. Sverre Seierstad, chefsveterinär, Djursjukhuset Malmö, tel. 070-619 48 00, sverre.seierstad@djursjukhus.info

*Djursjukhuset Malmö, Cypressvägen 11, Malmö • djursjukhus.info
Stiftelsen Svensk Djursjukvård*

DJURSJUKHUSET
MALMÖ

Abildgaards studietid på Veterinærskolen i Lyon

– Ti år senere grundlagde han Nordens første veterinærskole

»Den videnskab, som skolen så højtideligt lovede, skulle først grundlægges.«

Sådan beskrev Peter Christian Abildgaard (1740-1801) senere opholdet på Veterinærskolen i Lyon. Han mente tydeligvis, at veterinærvesenet havde meget at lære, selvom der nu eksisterede en veterinærskole. Få år senere førte han sine ideer ud i livet ved at oprette den første veterinærskole i Norden. Det hele begyndte i 1763, hvor kongen sendte tre unge mænd til Frankrig for at studere veterinærvidenskab, så de kunne bekæmpe den raserende kvægpest i Danmark.

Kvægpesten hærgede Danmark

Kvægpesten hærgede flere gange Danmark i 1700-tallet. Op mod to millioner stykker kvæg omkom under et udbrud, der varede fra 1744 til 1752. I de næste ti år var landet forskånet, indtil kvægpesten på ny brød ud i 1762. De danske myndigheder så meget alvorligt på sygdommen og lod blandt andet to medicinere undersøge sygdommen. Men desværre kunne de ikke bringe noget nyt om sygdommens bekämpelse. Tiden var kommet, hvor der måtte uddannes veterinærer.

Veterinærskolen i Lyon

Udenrigsminister Bernstorff (1712-1772) blev i foråret 1763 gjort opmærksom på, at svenskerne ville sende tre studerende til den nyoprettede veterinærskole i Frankrig. De skulle lære at bekæmpe kvægpesten,

der også hærgede i Sverige. Han anbefalede kongen, Frederik V (1723-1766), at gøre det samme, så også Danmark på rationel vis kunne bekæmpe denne sot.

Veterinærskolen i Frankrig var grundlagt i 1761 af juristen og hippologen Claude Bourgelat (1712-1779), der blot året efter havde budt de første 38 elever indenfor. Udenrigsministeriet havde kontaktet Bourgelat, som anbefalede at sende studerende til veterinærskolen i Frankrig. Frederik V besluttede i lighed med svenskerne at opslå tre stipendier, og man gik straks på jagt efter egnede studenter, som kunne studere veterinærvidenskab på skolen i Frankrig.

Tre lovende unge studenter

I første omgang blev to medicinstuderende og en enkelt kirurgistuderende udvalgt til stipendierne. P. C. Abildgaard var dengang en endnu kun 22-årig og meget lovende medicinstuderende. Han var bror til kunstneren Nicolai Abildgaard (1743-1809). Oprindeligt kom Abildgaard i lære som farmaceut på Frederiks Hospitalets apotek, fordi faderens økonomi ikke tillod, at han kunne studere på universitetet. Abildgaard var meget videbegærlig, og ved at tage nætterne i brug til studier blev han hurtigt en dygtig kemiker. Efter fem år som apotekerelev kom han ind på Københavns Universitet, hvor han nu læste medicin. Lærerne på medicinstudiet lagde mærke til den kvikke og videbegærige unge mand, og det var derfor oplagt, at

Det Biovidenskabelige Fakultet på Frederiksberg (KU LIFE) er i dag en del af Københavns Universitet. Det hele begyndte med Den Kgl. Veterinærskole i 1773.

Peter Christian Abildgaard studerede veterinærmedicin i Lyon i 1763-1766. Senere grundlagde han en veterinærskole i Danmark. Buste fra KU LIFE.

valget faldt på ham, da der skulle findes tre egnede kandidater til stipendierne. Abildgaards rejseledsagere var den medicinstuderende Müller og den kirurgistuderende Bachhuusen. Studieopholdet blev planlagt i lyntempo, og det var tre forventningsfulde unge mænd, der den 27. september 1763 lod sig indskrive på veterinærskolen i Lyon. En fransk avis skrev en hel artikel om de tre danskeres ankomst til skolen og om den raserende kvægpest i Danmark. I bagagen havde de stipendier til tre års studium på skolen.

Kom med store forventninger

Claude Bourgelat var direktør for veterinærskolen, som han havde grundlagt den 4. august 1761. De første elever blev optaget på studiet året efter - i 1762. Allerede i 1763 var skolen blevet populær, og nogle af Bourgelats elever var sendt rundt til forskellige områder i Frankrig for at bekæmpe kvægpesten og for at oplyse bønderne om, hvordan de kunne forebygge epidemien.

Det var langtfra kun Danmark og Sverige, der sendte elever til Veterinærskolen i Lyon. På rekordtid blev skolen nemlig kendt i Europa, og elever fra mange lande strømmede til. Der var således allerede 80 elever på skolen, da Abildgaard, Müller og Bachhuusen ankom i efteråret 1763. Hvad alle disse elever havde af forventninger til veterinærstudiet er svært

at vide, men de tre danskere kom først og fremmest til Lyon for at blive klogere på, hvordan man bekæmpede kvægpest. De havde dog befaling med hjemmefra om, at de også skulle studere veterinærvidenskaben bredt. Abildgaard har siden fortalt, at de alle tre havde personlige planer om, ved siden af kvægpeststudierne, at fortsætte deres medicinske og kirurgiske uddannelser i Frankrig. Det viste sig, at de var kommet til en skole, der udelukkende havde fokus på heste. Dette var en skuffelse og kilde til store frustrationer.

Kun Abildgaard bliver veterinær

Skuffelserne over studiet fik hurtigt konsekvenser, idet Müller kort efter ankomsten ragede uklar med Bourgelat og derfor måtte rejse hjem til Danmark. Han blev i stedet erstattet af en anden student, Kröyer, som ulykkeligvis døde af tuberkulose nogle få år efter endt studium. Bachhuusen gennemførte studiet, men hjemvendt til Danmark beskæftigede han sig aldrig senere med veterinærvidenskaben, idet han fik ansættelse som kopper-inokulator. Det var således kun Abildgaard, der fik varig betydning for veterinærfaget i Danmark. Selvom han primært var sendt til Frankrig for at lære om kvægpesten, huskede han på, at det jo var ham pålagt at studere veterinærvidenskab i almindelighed. Han kastede sig som altid videbegærligt over studierne og tilegnede sig så meget af den nye viden, som det var ham muligt. Inden længe fik han sig et venskabeligt forhold til Bourgelat. Studierne havde fokus på heste, og navnlig på anatomien, som mange af de studerende fandt alt for detaljeret. Derimod var undervisningen i patologi og terapi yderst begrænset.

De danske studerende var ikke imponerede over undervisningen. Behandlingerne af hestesygdomme var - ifølge Abildgaard - snarere forsøg, end de var egentlige veletablerede og underbyggede behandlingsformer. Ofte var det skolens egne studerende, der udførte forsøgene, og det blev ikke altid gjort på den mest videnskabelige måde, vurderede Abildgaard senere. Intern medicin blev der slet ikke undervist i – dette fag blev først introduceret på veterinærskolen i 1790. Forelæsningerne var præget af, at Bourgelat nok selv skrev sine forelæsninger, men at han oftest lod uerfarne kirurger oplæse manuskriptet under forelæsningerne, således at han ikke selv behøvede at gøre det. Bourgelat følte nemlig ikke selv, at det var ham værdigt at forelæse, da han var skolens grundlægger og direktør. Abildgaards egne følelser omkring studietiden i Frankrig kender vi fra et udateret, håndskrevet udkast, hvor han blandt andet skrev (frit oversat):

„Jeg, der elsker heste, fandt det meget nyttigt at lære om dem, og jeg tænkte, at en lignende institution i mit fædreland, hvor heste og kvæg er de vigtigste husdyr, ville være formålstjenligt, og at det derfor desværre var min pligt ikke at opgive mit ophold, specielt fordi den kongelige befaling ikke var specifik, men blot at vi skulle tilegne os den videnskab, som skolen docerede. Derfor blev jeg på skolen i tre år og

udholdte de talrige plager, som jeg måtte tolerere af en kompetent, men ekstrem hovmodig og forfængelig lærer».

Abildgaard var flittig, og efter kun 2½ år afsluttede han sine studier på veterinærskolen i Lyon. Selvom Bourgelat smigrede ham ved at tilbyde ham en stilling ved skolen, vendte Abildgaard dog tilbage til København i 1766.

Veterinærskole i København

Hjemvendt til Danmark var Frederik V død, og Abildgaard kunne konstatere, at interessen for veterinærvidenskab var kølnet, siden han tre år tidligere var taget til Frankrig. Abildgaard fik dog lov at beholde sit stipendium på 250 rigsdaler i de næste to år, således at han kunne gå i gang med at bekæmpe kvægpesten. Han havde dog ikke meget held i dette arbejde, og han besluttede derfor at vende tilbage til medicinen, som han sideløbende med veterinærvidenskab havde studeret i Frankrig. Han fungerede efter 1768 som praktiserende læge i København. Han opgav dog ikke helt veterinærvidenskaben, og i 1770 udgav han bogen: »En dansk heste- og kvæglære«. Bogen blev meget populær i såvel Danmark som i Tyskland og Sverige - og så sent som i 1883 udkom 13. oplag på dansk.

I 1771 udgav Abildgaard endnu en bog om veterinærvidenskab, og dette gav anledning til, at lægen Johann Friedrich Struensee (1737-1772) fik øje på ham. Han tilbød Abildgaard at oprette en dansk veterinærskole som den i Frankrig. Abildgaards lægepraksis var dog begyndt at gå ret godt, og da han talte flere sprog, havde han flere udenlandske ambassadører som klienter. Så Abildgaard havde i første omgang ingen ønsker om at oprette en sådan veterinærskole, men han skiftede dog snart mening. Planerne om en skole led dog skibbrud, da Struensee blev henrettet i 1772.

En dødelig lungesygdom blandt hestene i de kongelige stutterier, som Abildgaard med succes bekæmpede, banede på ny interessen for en veterinærskole i Danmark. Den 13. juli 1773 oprettede Abildgaard Veterinærskolen på Christianshavn, som var Nordens første veterinærskole. Skolen var dengang privat, og sammen med skolen grundlagde han tillige det bibliotek, som i dag udgør Det Biovidenskabelige Fakultetsbibliotek. En anden elev fra studieopholdet i Lyon, svenskeren Peter Hernquist (1726-1808), grundlagde i 1775 den svenske veterinære skole i Skara. Der er forbløffende mange paralleller i Hernquist og Abildgaards liv og virke, som man kan forvisse sig om ved at læse Göran Jönssons artikel om Peter Hernquist.

Tak til ph.d Hélène Audrain for oversættelse af franske tekster og til dr.med.vet. Ivan Katic for inspiration under skrivningen af artiklen.

Læs mere

1. Andersen S., N. Haarløv, I. Katic & P. Nansen: P. C. Abildgaard (1740-1801) Biography & Bibliography. København, 1985, 94 pp.
2. Bendixen H. Chr.: Omkring 200 året for oprettelsen af Den Kongelige Veterinærskole den 13. juli 1773. København, 1973, 275 pp.
3. Friis H.: Claude Bourgelat – Til minde om 150-året for hans død. Maanedsskrift for Dyrlæger 1929, 40, 365-474.
4. Jönsson G.: Peter Hernquist, grundlaren av svensk veterinärmedicin.)
5. Opslag: Abildgaard, Peter Christian. Dansk Biografisk Leksikon. 11979, bind 1, pp. 30-33. <http://runeberg.org/dbl/1/0068.html>

Aage Kristian Olsen Alstrup

Dyrørge, ph.d. & freelancejournalist

European School for Advanced Veterinary Studies

European Master and ESAVS Certificate

The knowledge and competence you need, in the format you want

European Master of Small Animal Veterinary Medicine

The European Master program is a unique way to obtain a world wide recognized university degree on advanced level small animal veterinary medicine, and a most valuable experience in life.

The ESAVS at the University of Luxembourg offers a unique platform for advanced veterinary training since its course masters are well recognized experts and teachers from many different European and American veterinary faculties.

Because of this strong affiliation with European Universities an ESAVS Master Degree Program (European Master of Small Animal Veterinary Practice - EMSAVP) can be offered within the University of Luxembourg's post-graduate education system.

The Master degree reflects an advanced level of small animal practice and may provide a considerable impact on the individual's veterinary career and personal development.

Further information: www.esavs-master.org

Advanced Veterinary Studies (AVS)

Behavioural Medicine I	Luxembourg	12 – 16 September 2011
Cardiology I	Estoril / Portugal	16 – 20 July 2011
Cardiology II	Luxembourg	19 – 23 August 2011
Cardiology III – Introductory Echocardiography	Luxembourg	24 – 28 August 2011
Cardiology IV – Advanced Echocardiography	Madrid / Spain	24 – 28 October 2011
Dentistry I	Halmstad / Sweden	28 February – 4 March 2011
Dentistry II	Halmstad / Sweden	13 – 17 June 2011
Dentistry III	Halmstad / Sweden	24 – 28 October 2011
Dermatology I	Vienna / Austria	4 – 15 July 2011
Dermatology III	Vienna / Austria	18 – 29 July 2011
Diagnostic Ultrasound I	Luxembourg	17 – 21 August 2011
Emergency & Critical Care II	Berne / Switzerland	20 – 24 June 2011
Endoscopy	Giessen / Germany	12 – 16 September 2011
Exotic Pets Medicine & Surgery	Brno / Czech Republic	8 – 10 September 2011
Feline Medicine & Surgery I	Benalmádena (Málaga) / Spain	22 – 26 August 2011
Feline Medicine & Surgery II	Benalmádena (Málaga) / Spain	29 August – 2 September 2011
Internal Medicine I	Utrecht / Netherlands	14 – 25 November 2011
Internal Medicine II	Utrecht / Netherlands	7 – 18 March 2011

Advanced Veterinary Studies (AVS)

Neurology I	Berne / Switzerland	20 – 24 August 2011
Neurology III / Neurosurgery	Berne / Switzerland	8 – 12 August 2011
Neurology IV / Neurosurgery	Berne / Switzerland	15 – 19 August 2011
Ophthalmology II	Toulouse / France	20 June – 1 July 2011
Radiology in Small Animals I	Luxembourg	18 – 22 April 2011
Radiology in Small Animals II / Advanced	Luxembourg	18- 20 July 2011
Rehabilitation & Physiotherapy of Small Animals I	Vienna / Austria	28 – 30 July 2011
Small Animal Reproduction III	Milan / Italy	19 – 23 September 2011
Soft Tissue Surgery I	Vienna / Austria	29 August – 2 September 2011
Soft Tissue Surgery III Advanced (Head and Neck)	Vienna / Austria	7 – 11 February 2011
Surgery / Lasersurgery in Veterinary Medicine	Giessen / Germany	15 – 17 September 2011
Ultrasonography (Workshops)	Luxembourg	19 – 21 May 2011

Excellence in Veterinary Therapy (EVT)

Cardiology & Oncology	Estoril / Portugal	20 – 25 May 2011
Internal Medicine & Emergency Care	Davos / Switzerland	9 – 14 December 2011

Equine Intensive Courses

Equine Dentistry Basic	Hanover / Germany	19 – 23 August 2011
Equine Dentistry Advanced	Hanover / Germany	24 – 26 August 2011

Peter Hernquist, grundaren av svensk veterinärmedicin

Året är 1763, platsen Collegium medicum, den tidens högsta myndighet för hälsofrågor i Sverige. Dit kommer katastroflarm från de sydligaste landsdelarna: massdöd bland nötkreaturen på grund av boskapspesten. I Kristianstad län dör 80 procent av kopopulationen – ett allvarligt hot mot djurägarnas ekonomi och mot folkförsörjningen. Det behövs en yrkesgrupp med speciell utbildning för att bekämpa kreatursfarsoter. Collegium medicum föreslår regeringen att snarast sända tre stipendiater till den nyöppnade veterinärutbildningen i Lyon. Carl von Linné lämnar ett mycket klart besked. Peter Hernquist är den som borde "verkligen sökas och ej söka" eftersom han "är en av de bästa vi nu äga i natural-Historien". På hösten samma år startar resan till Lyon för Hernquist och hans två kamrater. Hernquist skulle bli den ende som med fullföld utbildning återvände till Sverige.

Den 8. maj 1726 föddes en son till rusthållaren Gunnar Jonsson och hans hustru Christina, på Hallegården i Skrelunda by, Härlunda socken ca tre fjärdingsväg (8 km) söder om Skara. Enligt församlingens dopbok döptes han till Pehr den 27. april samma år. Förfärlingen till denna kronologiska orimlighet är att tideräkningen ändrades från den julianska till den gregorianska år 1753, vilket innebar en differens på 11 dagar.

Pehr växte upp under små omständigheter och hade en trög skolstart. Först vid 19 års ålder vann han inträde vid gymnasiet. Som brukligt tog han sig då ett nytt efternamn, Hernquist efter sin hemförsamling, och Pehr blev enligt hans egna namnteckningar Peter, Petrus eller under tiden i Frankrike Pièrre.

Peter Hernquist har genom åren fått många hävdatecknare, som förutom officiella noteringar haft tillgång till ett rikt biografiskt material i form av ett stort antal brev och andra handskrifter författade av Hernquist, inte minst hans självbiografi. Om den senare ska framhållas att den skrevs på hans ålders höst, vilket kan förklara en del uppenbara sakfel. Hans dramatiska ådra kopplad till en påtaglig obenägenhet att vara blygsam gör att många av självbiografinns uppgifter får tolkas med försiktighet.

Figur 1. Den första svenska förordningen över åtgärder för att förhindra boskapspest. Sjukdomen orsakade stora förluster i mitten av 1700-talet.

Avhandling om att uppnå själsfrid

Vid 24 års ålder skrevs Hernquist in vid filosofiska fakulteten i Uppsala och skrev en avhandling i praktisk filosofi för vinnande av magistersgraden, enligt tidens sed avfattad på latin: *De medis tranquillandae animae naturalibus* = Om naturliga medel att uppnå själsfrid. Hans professor ansåg sig inte kunna godkänna avhandlingen, varför Hernquist återkallade den och valde att i stället försvara den vid universitetet i Greifswald, som fortfarande var svenskt. Där godkändes den och Hernquist promoverades till filosofie magister 1756.

Återkommen till Uppsala drogs Hernquist som så många andra in i kretsen kring dåtidens store svenska naturvetare Carl von Linné. Genom sin flit och begåvning vann han den store mästarens särskilda bevägenhet, i självbiografin uttryckt som följer: "Ingenting gav Archiatern [Linnés titel] ut att tryckas, som ej Hernquist skulle förut genomläsa", en nog så rimlig förklaring till Linnés översvallande omdömen om sin adept.

Frankrike

Resan till Frankrike anträddes på hösten 1763 och företogs sjöledes från Göteborg över Dover till Calais. Hernquists egen beskrivning av sjöfärden med nästintill skeppsbrott och rena sjörövarfasoner, ger goda

Figur 2. Hernquist till häst på väg mot Paris. Resan till Frankrike blev dramatisk. Illustration: Barbro Lundberg.

bevis för hans dramatiska ådra. Den fortsatta färden med täckt vagn för 8-10 personer och dragen av lika många hästar gick över Paris, där man stannade några dagar innan man slutligen kom till Lyon och den nya veterinärskolan. Där inhystes man temporärt "uti Elevernas gemensamma boning bland 40 à 50 grova och osnygga ynglingar", Hernquists förstahandsintryck av den brokiga elevkader både vad beträffar nationalitet, ålder, förkunskaper och intellektuell kapacitet, som skulle bli hans studiekamrater.

Mot denna bakgrund är det inte förvånande att den undervisning som gavs inte fyllde de förväntningar och krav som ställdes av Hernquist, en mogen man som under flera år undervisats av och arbetat nära den dåtida naturvetenskapens främste företrädare. Han framförde också kritiska synpunkter till Bourgelat, skolans grundare och chef, vilken tog mycket illa upp och hotade med att skilja de svenska stipendiaterna från skolan. Borgfred kunde dock slutas och Hernquist fullföljde utbildningen, men det sluttbetyg han gav den var inte nådigt: Den var "värre och hårdare än ett arbete på Marstrands fästning -- Den ej känt detta korset kan ej döma däröm. Säll den som undsluppit."

Fortsatta studier i Paris

Lättnaden var stor när han kunde ta sitt pick och pack, köpa sig en häst och rida den långa vägen till Paris för att förkovra sig ytterligare. Där kom han i kontakt med olika humanmedicinska läroanstalter och de stora sjukhusen och förvärvade avsevärda kunskaper i såväl kirurgi som medicin, bland annat de veneriska sjukdomarna. Än viktigare var kontakten med Philippe-Etienne Lafosse, en känd hippiater, som nyligen startat en veterinärskola i Paris. Dit inbjöds Hernquist och

kunde med fortsatt ekonomiskt stöd från den svenska regeringen arbeta hos Lafosse, som också lät honom bo i sitt hem.

Han deltog i den praktiska undervisningen, utförde nästan dagligen operationer på häst och var engagerad i tillkomsten av Lafosses praktverk *COURS D'HIPPIATRIQUE*, genom att utföra en stor del av de dissektioner som utgjorde grunden för verkets talrika illustrationer över hästens såväl normala som patologiska anatomi. Vid sidan av sina veterinär- och humanmedicinska aktiviteter idkade Hernquist ett flitigt umgänge med samtidiga kulturpersonligheter i Paris och blev välorienterad i upplysningstidens filosofiska tankegångar, bland annat genom personligt umgänge med Jean-Jacques Rousseau.

Pengarna tog slut

På hösten 1769 meddelade den svenska regeringen att den inte längre kom att lämna något ekonomiskt stöd för Hernquists utlandsvistelse. Han övervann sin lust att anta erbjudande att stanna kvar i fortsatt tjänst hos Lafosse och återkom vid jultiden 1769 till Sverige efter en minst lika äventyrlig båtfärd som vid utresan.

Väl hemkommen fick han regeringens uppdrag att planera för en svensk veterinärskola. Med sedvanlig effektivitet utarbetade han ett förslag om en skola förlagd till Stockholm, ett förslag som dock lämnades obeaktat. Ett skäl kan vara att boskapspestens härjningar hade avklingat, ett annat att några medel inte fanns tillgängliga för skolan, vilket enligt Hernquist kunde bero att de i stället använts för att starta Musikaliska Akademien. Den nytilträdde kungen Gustaf III var mer intresserad av de sköna konsterna än sjuka kreaturer.

Figur 3. Gustaf III prioriterade Musikaliska Akademien (bilden) före veterinärskolan, vilket gjorde att Peter Hernquist fick återvända till Skara. Foto: Holger Ellgaard.

Åter till Skara

I sin besvikelse över den uteblivna veterinärskolan sökte Hernquist arbete på flera olika håll och fick slutligen ett lektorat i matematik vid sin forna gymnasieskola i Skara med tillträde i augusti 1773. Han släppte dock inte drömmen att få starta Sveriges första veterinärskola och bedrev en intensiv lobbyverksamhet med biskopens och landshövdingens hjälp. Viss framgång rönte han, när han 1774 fick kungens uppdrag att mot ett årligt arvode om 1 000 riksdaler vart tredje år utbilda två elever i veterinärkonsten. Hjälp på vägen till en reguljär veterinärutbildning var ett häftigt utbrott av en smittsam luftväggssjukdom hos hästarna på det

kungliga stuteriet i Strömsholm. Hernquist kallades dit och efter hans besök upphörde sjukdomen – trots eller tack vare vet ingen, men kungens intresse för veterinärskolan väcktes. Den 8. maj 1775 undertecknade han det kungabrev, där prebende hemmanet Brogården uppläts till "en Lasarets Inrättning för Sjuke Kreatur" för "Lärlingars undervisande och inövande i berörda Vetenskap". Så blev Hernquists 49-årsdag födelsedagen för svensk veterinärutbildning.

God sångröst meriterande

För att rekrytera elever till den nya skolan tog Hernquist hjälp av biskopen i Skara, som undertecknade en cirkulärskrivelse till stiftets alla präster med bönen om hjälp att hitta ynglingar "med naturlig kvickhet och tilltagsenhet, vara välartade och vid arbete vana, i synnerhet tjänliga [skicklig] att smida – ha en böjlig röst [bra sångröst] och kunna redigt läsa och skriva"

Fysiska företräden och god sångröst sattes före den intellektuella kapaciteten! Men så var också inslaget av smideskonst och hovslageri en så stor del av den initiala undervisningen, att den kan betecknas som en avancerad hovslagarutbildning. Hernquists främste och tidvis ende medarbetare var instruktionssmeden, vilket förstärkte detta intryck.

Den "böjliga rösten" var en förutsättning för den undervisning i sång och musik som inkluderades i schemat. Eleverna skulle nämligen efter fullgjord utbildning kunna återvända till sina hemsocknar som klockare. Hernquist var väl medveten om att den praktiska utövningen av djursjukvård, med undantag för den som bedrevs inom krigsmakten, låg i händerna på "det liderligaste Avskrap av Människor". Som anställda i kyrkan skulle hans elever få en god social ställning även när de utövade sin djurläkekonst.

Under sina 33 år som föreståndare för Sveriges första veterinärskola utexaminerade Hernquist ca 150 elever, varav 30 fick anställning som klockare. Resten blev med ytterst få undantag anställda i krigsmakten som hovslagare eller fältskärer.

Sidoverksamhet som gynekolog

Vid sidan av sin lärargärning vid veterinärskolan utövade Hernquist en inte obetydlig humanmedicinsk verksamhet, han blev "ortens praktiker både för Människor och Boskap". De kunskaper han inhämtat i Paris om veneriska sjukdomar omsatte han genom att öppna och driva ett veneriskt lasarett i Skara, där han på egen bekostnad inhyste och behandlade syfilispatienter. Han utövade dessutom ett omfattande författnaskap i skilda ämnen. En del blev tryckt, bland annat *Anatomia Hippiatrica* och *Kort Genväg till Naturaliers Kändedom*, men det mesta finns bevarat till eftervärlden som handskrifter – mer än 3 000 sidor finns i Veterinärhistoriska museets arkiv, däribland "En kort undervisning för barnmorskor".

Hernquists mångfacetterade livsgärning avslutades den 18. december 1808. Han efterlämnade en stor

Figur 4. Hovslagarkonsten var en avsevärd del av den första veterinärutbildningen. Illustration: Barbro Lundberg.

förmögenhet, som han i avsaknad av bröstarvingar testamenteerde till sin veterinärskola och som gav förutsättningar att driva denna i ytterligare 80 år. Även om det finns många uppgifter i hans självbiografi att ifrågasätta, kan man förbehållslöst ansluta sig till den sista meningen i biografin, där han nämner sig själv i tredje person: "Således har han gjort, vad ej många andra finnas hugade att efterfölja". Han lyckades med råge leva upp till det motto han hade i sitt personliga sigill: *Aude sapere* (våga vara vis), och var väl förtjänt att hedras med den byst som avtäcktes på 200-årsdagen av hans bortgång.

Peter Hernquist

grundaren av svensk veterinärmedicin

Göran Jönsson

leg veterinär, VMD, professor emeritus,
intendent vid Veterinärhistoriska Museet,
Box 234, 532 23 Skara.

Figur 5. Bysten av Hernquist framför hans veterinärskola, numera veterinärhistoriskt museum, där hans ande fortfarande svävar. Foto: Thomas Kühnel.

Vi valde et høykvalitets direktdigitalt røntgensystem!

**Porsgrunn
Dyreklinik**

sound-eklin

Welcome To The Future Of Veterinary Imaging
TruDR™ DX Direktdigital Røntgen

Röntgen, Service & Support med Kvalité
Alt for digitalisering av klinikken finner du hos Medivet

☺ +46 431 24 400 ☐ info@medivet.se ☒ www.medivet.no

Nye TruDR™ DX
Et revolusjonerende skritt
fremover for direkte digitale
røntgenbilder av kjæledyr

AGNES SJÖBERG

Den första kvinnliga veterinären i Europa

Veterinärmedicinska fakulteten vid Helsingfors Universitet i Vik, befinner sig på Agnes Sjöbergs gatan. Agnes Sjöberg (1888–1964) studerade till veterinär utomlands, emedan Finland fick en egen veterinärskola först år 1945. Sjöberg avlade som första kvinna i Europa veterinärmedicinelicentiatsexamen och var veteriligen den första i världen som disputerade för veterinärmedicinedoktors grad.

Agnes Sjöberg levde sin barndom på en gård i Österbotten i västra Finland. Livsmiljön domineras av en hausse inom jordbruk och kreatursskötsel: gården bestod av nästan 3000 hektar mark, stall, ladugårdar, svingårdar och av en stor karaktärsbyggnad. Barnen deltog i gården arbete och Agnes trivdes speciellt bra i ladugården, hos drängarna och som gäst i gården skola för boskapsvårds. För familjens barn fanns guvernант. Agnes var speciellt intresserad av att rida.

Kunskapens väg beträdes

"Kvinnans värld är hemmet, männen hem är världen", sade man för hundra år sedan. Skolväsendet hade planerats endast för pojkar och män som måste få ett yrke att försörja sina familjer. Utbildning för flickor var allmänt endast i de svenska språkiga ståndsfamiljerna och målet var en allmänbildning. Åren 1900–1905 gick Agnes i Vasa i svenska språkig flickskola. Fadern förbjöd att drömma om att ta studentexamen och tillät sin dotter endast att gå i hushållsskola.

Efter några år gav fadern med sig och anställde för sin dotter en studentlärlare. Agnes avlade studentexamen år 1911. För sommaren blev hon anställd vid veterinär-

John Engdahls praktik, och Engdahl konstaterade att den modiga, sportliga samt intelligenta flickan lämpade sig för yrket mycket bättre än många män. Han skickade ett rekommendationsbrev till Zürich.

I Schweiz väntade en besvikelse på Agnes: Finland var en autonom del av Ryssland och hon fick ingen studieplats. Hon blev antagen på prov vid veterinärmedicinska högskolan i Dresden. Hon fick studiebok och direktivet: "Ni gör som de övriga herrarna."

De svåra studieåren

Agnes Sjöberg mötte motstånd från lärarkåren och speciellt från övriga finska studenter. En del av lärarna försökte driva henne från föreläsningssalen genom grovt språkbruk och 30 studerande landsmän i Dresden mobbade henne emedan de oroade sig för att hennes exempel skulle bana vägen för flera kvinnor i yrket. Agnes var framgångsrik i sina studier speciellt för att hon kände till hästar så väl. För det följande året bytte hon dock till Berlin där det endast fanns två landsmän. Högskolan övervägde noga innan hon blev antagen.

Agnes Sjöberg avlade veterinärmedicinelicentiatsexamen år 1916.

Först under 1980-talet förstod man Sjöbergs pionjärarbete och 2007 togs ett förslag till frimärke fram av veterinär Sven Nikander, för att hedra Agnes. Frimärket har ännu inte utgivits.

Som första kvinna i Europa ansökte Agnes våren 1913 om tillstånd att avlägga veterinärkandidatexamen. Enligt högskolans reglemente kunde examen avläggas av en man som var student och där till uppfyllde kriterierna, bland annat ha fullgjort sin militärtjänstgöring. Ansökan cirkulerade i den byråkratiska apparaten tills man på sommaren beslöt: "En kvinnlig student som uppfyller villkoren får i Tyskland studera till att bli veterinär." Agnes Sjöberg banade således väg också för andra kvinnor.

Könet gjorde studierna svårare och därtill det första världskriget som bröt ut när Agnes höll på att påbörja sin kliniska praktik. Som medborgare i ett fientligt land borde finnarna ha lämnat Tyskland som var i krig med Ryssland. Agnes blev assistent på kliniken och fick studera vid sidan av att hon skötte tjänsten.

Agnes avlade veterinärmedicinelicentiatexamen år 1916, trots att en del examinerörer hade beslutat kräva mera av en kvinna än av en man. Efter sin examen arbetade hon på sin avhandling och disputerade ett par år senare i Dresden om Rots (glanders) hos hästar. Hon promoverades också den 27. juli 1918 till veterinärmedicinedoktor, så vitt man vet som första kvinna i världen. Hon var den första kvinnliga veterinärmedicinelicentiaten i Europa och som doktor den första i hela världen.

Aterkomsten till Finland

Den unga doktorn påbörjade sin inhemska bana som kommunalveterinär i södra Finland, där kollegerna i grannkommunerna och distriktsveterinärerna försökte förringa hennes kunskaper. Från och med sommaren 1920 gjorde hon sina patientbesök med bil och på den tiden fanns det endast ca tvåhundra bilar i hela Finland. Med sina kunder hade Agnes inga problem, hon var ju kunnig.

År 1920 flyttade Sjöberg till Närpes i Österbotten där hon var tvungen att övertyga misstänksamma djurägare. Ryktet om hennes kunnighet spred sig snabbt, speciellt efter att hon år 1921 hade utfört den första konstgjorda befruktningen på häst.

Agnes Sjöberg hade mycket stark vilja och hade sin beskärdas del av olika schismer under hela sitt liv. Efter återkomsten till Finland fick hon erfara att hon trots sin yrkeskunskap inte ansågs vara jämlig med män. Vid veterinärföreningens möten berövades hon rätten till att tala. I Finland levde ännu en stark tradition att kvinnan skall tiga i församlingen.

Tilläggande utbildning utomlands

År 1923 sade Agnes Sjöberg upp sig från sin tjänst och reste utomlands: först för några månader vid veterinärmedicinska högskolan i London och sedan för över ett år i Förenta staterna. Hon åkte runt på högskolor,

Sitt huvudsakliga livsverk utförde Agnes Sjöberg från och med 1938 som privatpraktiker i Östermyra i Österbotten. Motståndet från manliga kolleger var dock kompakt.

veterinärkliniker och mottagningar. Efter de lantliga åren i Finland njöt hon enormt av den anglosaxiska världen vid Cornell universitetet och i New York. På den tiden var det ovanligt att från Finland resa till den engelskspråkiga världen.

Därefter fick Agnes ett stipendium för studier i Hannover. I april 1924 påbörjade hon sin forskning i Tyskland och efter några månader i Wien där hon i ett och ett halvt års tid studerade parasiter. Förutom en avhandling skrev hon ett tjugotal vetenskapliga artiklar. Hennes vetenskapliga produktion väckte intresse utomlands men i Finland uppskattades hon inte. Hon tystades under både inhemska och nordiska möten.

En stor landsortspraktik

Till julen 1926 återvände Agnes Sjöberg till Finland och grundade en praktik i österbottniska Kauhajoki. Hon fortsatte sitt arbete efter att år 1928 ha gift sig med agronomen Veikko Klaavu och fått tvillingpojkar trots att man på den tiden förväntade sig att mammor sköter sina barn själva. Enligt den äktenskapslag som då var i kraft var mannen förmyndare för sin hustru och berättigad till att sköta familjens finanser.

År 1932 avlade Agnes Klaavu enligt dåvarande lagstiftning distriktsveterinärexamen. Äktenskapslagen hade förnyats år 1930 och den äkta mannen hade förlorat

sitt förmåndarskap så hustrun hade en möjlighet till statliga tjänster och självständigt använda sina egna inkomster. Trots sin examen fortsatte Agnes Sjöberg sin privatpraktik i Kurikka åren 1932–1935, och fungerade sedan som köttkontrollant i tre års tid i österbottniska Ilmajoki.

Sitt viktiga livsverk utförde hon från och med år 1938 som privatpraktiker i Östermyra i Österbotten. Under vinter- och fortsättningskrigen vikarierade hon för distriktsveterinärer i några månaders tid. Äktenskapet hade strandat år 1935 och Agnes Klaavu hade åter blivit Agnes Sjöberg. År 1948 gjorde hon ett studiebesök till Sverige och år 1952 fick hon inbjudan till att föreläsa i München.

Pionjärens bana överskuggades av en kontinuerlig kamp med kollegerna. Hon blev enligt sitt eget förmenande ojust anklagad för försummelser. Å andra sidan rönte Agnes Sjöberg framgång med kunderna. Man berömde henne i pressen vilket yrkeskåren inte såg med blida ögon. Veterinärföreningens etiska råd beskyllde henne för okollegial reklam och förbittrad utträddes hon ur Veterinärföreningen.

De sista åren och berömmelsen i efterhand

Agnes Sjöberg sålde slutligen sin praktik, men gav konsulthjälp nästan ända till sin död i 1964. Vid hennes begravning vandrade mången allvarlig husbonde till kistan, men ingen kollega skickade sin hälsning. Agnes Sjöbergs memoarer publicerades år 1964.

Agnes Sjöbergs pionjärarbete förstod man på 1980-talet när forskare började söka efter den finska kvinnans historia. År 2005 gjorde man ett radiohörspel om Sjöberg och man har spelat pjäsen flera gånger. På Viks universitetscampus i Helsingfors fick hon en egen gata likaså i Östermyra i Österbotten. Hennes disputationsdräkt och doktorshatt är utställda på Helsingfors universitets museum. På 1990-talet gjorde studenterna en musikal om hennes liv och man har föreslagit att hon skulle få ett eget frimärke. År 2008, då 120 år hade förflutit sedan hennes födelse firade man henne på Veterinärdagarna.

Docenten i historia Anneli Mäkelä-Alitalo, förkortat av Anna Parkkari, översatt från finska av Leif Wikman

Profender® Spot-On.

Anthelmintikum, ATCvet-nr.: QP52A A51

PÅFLEKKINGSVÆSKE, opplosning: 1 ml inneh.: Emodepsid 21,4 mg, prazikvantel 85,8 mg, butylhydroksyanisol (E 320) 5,4 mg.

Egenskaper: *Klassifisering:* Emodepsid er et semi-syntetiskdepsipeptid som er aktivt mot rundorm (askarider og hakeorm). Prazikvantel er et pyrazinisolinderivat med effekt mot bendelorm. *Virkningsmekanisme:* Emodepsid virker på den neuromuskulære endoplasmatiske reseptorer i sekretinreceptorgruppen, dette gir paralyse og død hos parasittene. Prazikvantel absorberes raskt via parasittens overflate og virker primært ved å endre parasittmembranens Ca²⁺-permeabilitet. Dette gir alvorlig skade på integumentet, kontraksjon og paralyse, forstyrrelse av metabolisme og til sist død hos parasitten. *Absorpsjon:* Maks. serumkonsentrasjon etter 3,2 ± 2,7 dager for emodepsid, 18,7 ± 47 timer for prazikvantel. *Halveringstid:* Emodepsid: 9,2 ± 3,9 dager, prazikvantel 4,1 ± 1,1 dager. *Metabolisme:* Prazikvantel: I lever. *Utskillelse:* Emodepsid: Uendret og hydroksyler i fæces. Prazikvantel: Primært via nyre.

Indikasjoner: Til katter som har, eller er utsatt for, parasittære blandingsinfeksjoner forårsaket av følgende arter: Rundorm (Nematoder): *Toxocara cati* (voksne, juvenil, L4 og L3), *Toxascaris leonina* (voksne, juvenil og L4), *Ancylostoma tubaeforme* (voksne, juvenil og L4). Bendelorm (Cestoder): *Dipylidium caninum* (voksne), *Taenia taeniaeformis* (voksne), *Echinococcus multilocularis* (voksne). **Kontraindikasjoner:** Skal ikke brukes til kattunger under 8 uker eller under 0,5 kg.

Bivirkninger: Spytsekresjon og oppkast kan forekomme, trolig fordi katten slikker påføringsstedet umiddelbart etter behandling. **Forsiktighetstrekk:** Skal kun påføres skadefri huden overflate. Skal ikke administreres oralt eller parenteralt. Unngå at behandler katt eller andre katter slikker påføringsstedet mens det er vått. Resistens hos parasitter overfor en spesiell gruppe av anthelmintika kan utvikles etter høyoppig, gjentatt bruk av et anthelmintikum fra den gruppen. Brukes på syke og svekkede dyr kun etter en risiko-/nyttevurdering. Behandlene dyr bør ikke bades før opplosningen har torket, da bading rett etter behandling kan redusere effekten. Ekinokokkose er en risiko for mennesker. Da dette skal anmeldes helsemyndighetene, må særlige retningslinjer for behandling og oppfølging etterkommes og informasjon om sikkerhetsrutiner for mennesker skaffes fra relevante myndigheter. Les pakningsvedlegget før bruk. Ikke røyk, spis eller drakk under påføring. Unngå direkte kontakt med påføringsområdet mens det er vått. Hold barn unna behandlede dyr i denne periode. Vask hendene etter bruk. Ved sol på hud, vask straks med såpe og vann. Ved kontakt med øyne, skyll grundig med vann. Dersom hud- eller øyesymptomer vedvarer, eller ved utilsiktet inntak, sok straks legehjelp og vis pakningsvedlegget/etterkaffen. Barn må ha langvarig tett kontakt (f.eks. ved soying) med behandlede katter de første 24 timene etter påføring. Høyopplige brukere (f.eks. dyrlæger, katteoppdrettere) bør bruke engangshansker ved påføring. Kvinner i fertil alder bør unngå kontakt med preparatet under påføring, eller benytte engangshansker. La påføringsstedet tørke for kontakt med lær, tekstiler, plastikk og behandlede overflater da løsemidlet i produktet kan farge slike materialer. Må ikke komme ut i vann og vassdrag, da emodepsid har vist skadelig effekt på vannlevende organismer.

Interaksjoner: Emodepsid er et substrat for P-glykoprotein. Samtidig behandling med andre legemidler som er P-glykoproteinsubstrater/hemmere (f.eks. ivermektin, andre antiparasitære makrosykliske laktoner, erytromycin, prednisolon, ciklosporin) kan gi farmakokinetiske interaksjoner.

Drektighet/Laktasjon: Kan brukes under drektighet og laktasjon.

Dosering: Anbefalte minimumsdoser er 3 mg emodepsid og 12 mg prazikvantel/kg kroppsvekt, tilsv. 0,14 ml/kg kroppsvekt.

Kroppsvekt	Pipettetype	Volum	Emodepsid	Prazikvantel
≥0,5–2,5 kg	Til små katter	0,35 ml	3–15 mg/kg	12–60 mg/kg
≥2,5–5 kg	Til mellomstore katter	0,70 ml	3–6 mg/kg	12–24 mg/kg
≥5–8 kg	Til store katter	1,12 ml	3–4,8 mg/kg	12–19,2 mg/kg
≥8 kg	Bruk en passende kombinasjon av pipetter			

En enkelt påføring pr. behandling er nok. Kun til utvortes bruk. Skill pelsen på kattens nakke ved nedre del av bakhodet slik at huden blir synlig. Sett pipettetuppen på huden og press hardt flere ganger for å tomme innholdet direkte på huden. Påføring på nedre del av bakhodet vil begrense kattens mulighet til å sliske av preparatet.

Overdosering/Forgiftning: Spytsekresjon, oppkast og neurologiske symptomer (skjelving) forekom i enkelte tilfeller etter administrering av inntil 10 ganger anbefalt dose til voksne katter og inntil 5 ganger anbefalt dose til kattunger. Symptomene ble antatt å være et resultat av at katten slikket påføringsstedet og var fullstendig reversibel. Det finnes intet kjent spesifikt antidot.

Sist endret: 04.07.2006.

Pakninger: Endosepipetter: 2 × 0,35 ml, 40 × 0,35 ml, 2 × 0,7 ml, 40 × 0,7 ml, 2 × 1,12 ml, 40 × 1,12 ml.

Ingen piller -bare Profender®..!

emodepsid 21,4 mg + prazikvantel 85,8 mg/ml

profender
SPOT-ON

Drammensveien 147B, Skøyen, NO-0212 Oslo
Tel. (47) 24 11 18 00, vet.info@bayer.com, www.vet.bayer.no

Bayer HealthCare
Animal Health

«De skulle kunne være i en lomme»

**Veterinære arbejdsredskaber for 250 år siden måtte ikke fyldes meget mere end at de kunne være i en lomme.
Nogle af instrumenterne bruger dyrlæger den dag i dag, andre er forsvundet ud af dyrlægernes daglige arbejde**

«De instrumenter, dyrlægen så godt som dagligt gør brug af, fører han hos sig i en såkaldt forbindertaske, der dog ej må være større, end at den kan rummes i en lomme».

Sådan skrev professor Georg Christian With (1796-1861) i en håndbog i veterinærkirurgi, som udkom i 1839. Ordene dækker over, at dyrlægerne dengang red rundt til patienterne, og at de derfor måtte begrænse sig til at tage de allermest nødvendige instrumenter med rundt. Samtidigt var det en bekosteligt affære at anskaffe sig dyrlægeinstrumenter, og man har derfor utvivlsomt begrænset sig til det mest nødvendige.

På Veterinærhistorisk Museum i København kan man se et stort antal dyrlægeinstrumenter, som danske dyrlæger gennem tiderne har benyttet. Og spredt på landets øvrige museer kan man mange steder finde dyrlægeinstrumenter, som de lokale dyrlæger har benyttet. Nogle af instrumenter går igen fra sted til sted, andre er nogen, de lokale dyrlæger blot har udviklet til eget brug og som siden er gået i glemmebogen.

Tyve nødvendige dyrlægeinstrumenter

Den danske veterinærskoles forstander, Erik Viborg (1759-1822), udarbejdede i 1802 en instrumentliste, og den giver os et helt unikt indblik i, hvilke instrumenter dyrlægerne dengang havde brug for (se tabel). Listen indeholdt foruden beslagtøj tyve instrumenter, som Erik Viborg mente, at militære lærlinge burde anskaffe sig, når de havde bestået eksamen som dyrlæger.

Peter Christian Abildgaard udviklede et kastetøj, som blev anvendt i undervisningen af dyrlæger helt frem til 1962. Træsnittet er fra professor Georg Christian Withs håndbog i veterinærkirurgi, der udkom i 1839.

Desværre kendes der ikke nogen tilsvarende liste for de civile dyrlægers instrumenter, men mon ikke de har haft brug for nogenlunde de samme instrumenter som militærerdyrlægerne?

Det var typisk for Erik Viborgs liste, at militærerdyrlægerne dengang havde brug for både beslagværktøj og kirurgiske instrumenter til heste, men at der ikke var tilsvarende brug for ret meget udstyr til kvæg, svin og andre husdyr. Selvom Erik Viborgs liste indeholdt de basale instrumenter, såsom pincetter, sakse, knive og sonder, mangler der dog andre instrumenter, som vi i dag vil regne for basale kirurgiske instrumenter - fx peaner, nåleholdere og sårhager. Disse instrumenter var ukendte for Erik Viborg, og de er først kommet til senere. Peanen blev eksempelvis først omfundet omkring 1865 af den franske kirurg Jules E. Péan (1830-1898).

Professor Georg Christian With havde i sin håndbog fra 1839 en opdateret liste over nødvendige veterinære instrumenter, der foruden en forbindertaske indeholdt en lang mere omfattende liste over instrumenter, end den Erik Viborg udarbejdede. Dyrlægefaget havde tydeligvis udviklet sig gennem de 37 år, således at der nu var brug for mange flere instrumenter. I det følgende vil vi se nærmere på nogle af de instrumenter, som de første danske dyrlæger benyttede sig af. Nogle af instrumenterne bruger dyrlæger den dag i dag, andre er forsvundet ud af dyrlægernes daglige arbejde.

Abildgaards kastetøj

Når heste skulle opereres, måtte dyrlægen først kaste dem i et såkaldt kastetøj, således at de lå ned og var fikserede. Et af disse kastetøj blev udviklet af veterinærskolens grundlægger, Peter Christian Abildgaard (1740-1801) og efterfølgende opkaldt efter ham. I årene omkring år 1800 blev der på foranledning af Abildgaard undervist i brug af kastetøj. Helt frem til 1962 blev dyrlægestuderende undervist i brug af Abildgaards kastetøj, hvorefter metoden efterhånden blev erstattet af bedøvelsesmidler - også kaldet for kemisk kastning. Så sent som i min egen studietid (1991-1997) prøvede vi at kaste en enkelt hest i et kastetøj, men det var vist mest som en kuriositet.

Om baggrunden for Abildgaards opfindelse af kastetøjet vides ret lidt. Det kan være en original konstruktion, eller det kan have været et eksisterende

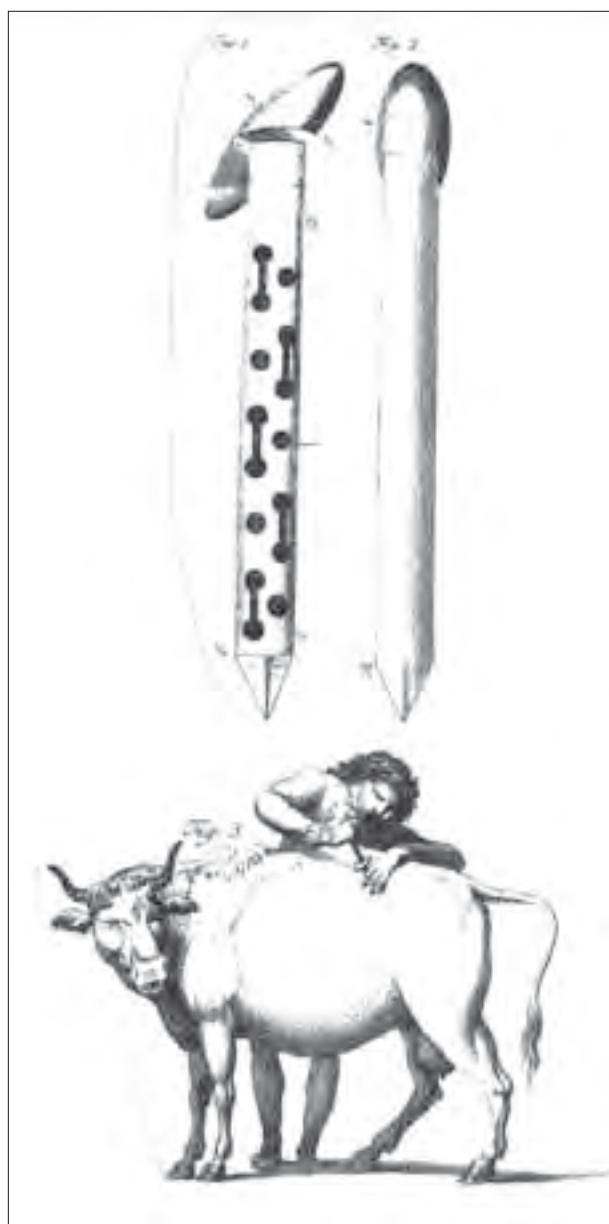
kastetøj, som Abildgaard blot har videreudviklet. Kastetøjet er det eneste dyrlægeinstrument, som Abildgaard har lagt navn til. I udlandet er dette kastetøj også kendt, hvor det i adskillige lærebøger bliver kaldt for det danske kastetøj.

Udbødning af grise

«De svin, som man ej vil bruge tilavl, må man gilde og udbøde, da de ellers ville yngle mod landmandens vilje. Desuden hindrer parringslysten dem fra at vorde fede, når de sættes på sti».

Med disse ord indledte Erik Viborg en beskrivelse af kastration af grise. Ornegrisene blev *gildet*, og sogrisene blev *udbødet*. Det kan virke overraskende, at man allerede dengang foretog ovariektomier på grise, da anæstesien jo endnu ikke var opfundet. Tilmed var det et kirurgisk indgreb, som natmænd, skarpretter og hyrder allerede længe havde udført, da de første dyrlæger blev uddannet. Erik Viborg forsøgte forgæves at indsamle viden om grisenes sygdomme i europæiske naturforskerkredse i 1787-1788. Derfor måtte han i stedet indsamle lægfolks erfaringer med griseoperationer, og han præsenterede resultatet i 1804. I de efterfølgende år blev disse skrifter grundlaget for udvikling af nye instrumenter til blandt andet udbødning af sogrise i såvel Danmark som Tyskland.

Erik Viborg udviklede også selv en lille kniv til udbødningen. Erik Viborg beskrev meget nøjagtigt, hvordan operation skulle udføres. Grisene blev fastet og fikseret. Udbødningen blev udført ved at lægge et snit i bugvægen, hvor ovarierne kunne trækkes frem, således at de stumt kunne fjernes. Udstyr til udbødning er det første veterinære udstyr til grise, som kom på listerne over anbefalet udstyr. Udbødning af sogrise ophørte først omkring 1920, hvor det ikke længere økonomisk kunne betale sig. Inden da blev der

Erik Viborg udviklede flere dyrlægeinstrumenter. Blandt andet dette vomtrokar, som bærer hans navn. Den langhårede veteranærelev står på koens højre side for at undgå at blive sparket. Illustrationen stammer fra 1792, hvor Erik Viborg publicerede en afhandling om trommesyge.

Instrumenter, som militærdyrlæger skulle eje, når de dimitterede fra Den Kgl. Veterinærskole i 1802. Listen er udarbejdet af Den Kgl. Veterinærskoles forstander, professor Erik Viborg.

Formål	Instrumenter
Beslagværktøj	1 beslagtøj (ikke nærmere specifiseret)
Sonder	1 rund sonde, 1 hulsonde og 1 hårsimennål
Pincetter	1 pincet
Sakse	1 saks
Knive	6 forskellige knive i bestik
Åreladning	1 fitte og 1 åreladekølle
Nåle	2 krumme nåle
Trokarer	1 trokar
Infektionssprøjer	1 sprøjte til injektion i blodet og 1 bensprøjte
Klysterinstrumenter	1 klystersprøjte
Fængslingsinstrumenter	1 næsekrog

udviklet en række kirurgiske instrumenter, der gjorde operationen hurtigere og lettere.

Viborgs vomtrokarer

Erik Viborg var også opfinder af flere vomtrokarer, som blev brugt til at lukke gassen ud af vommen på kreaturer, der led af trommesyge. Under rejser i Danmark og Norge havde Erik Viborg erfaret, at trommesygen koster mange kreaturer livet, fordi landmænd var uvidende om sygdommen og dens behandling. Han frygtede, at problemet ville vokse i takt med en omlægning af fodringen til kløver, og han skrev i indledningen til en afhandling om problemet i 1792:

»Det er også at befrygte, at dette tilfælde hos hornkvæget vil endnu blive mere almindeligt, efter at man i Fyn og Sjælland lægger sig så meget efter kløveravlen; Thi erfaringen viser, at kreaturerne så let bliver tykke og opblæste, når de græsser på fede kløvermarker eller og fodres på stald med denne saftfulde plante.«

Erik Viborg var derfor gået i gang med at konstruere forskellige vomtrokarer. Oprindeligt havde man blot brugt knive til at prikke hul i vommen hos syge kreaturer. Erik Viborg lod sig inspirere af de instrumenter, som lægerne brugte til at tappe væske fra patienter med bugvattersot. Samtidigt havde landsbysmeden Hauk udviklet et prisbelønnet trokar til behandling af kreaturer med trommesyge. Erik Viborg forenede de bedste egenskaber ved de eksisterende instrumenter og præsenterede i 1792 sin egen model af vomtrokaret. Han anpriste sin opfindelse ved at hævde, at man kunne behandle op mod 50 syge kreaturer i timen! Det er usikkert, i hvilket omfang Erik Viborgs vomtrokarer fandt almindelig anvendelse. Men de har utvivlsomt spillet en afgørende rolle for udviklingen af nyere udgaver af vomtrokarer helt frem til i dag.

Beslagværktøj

Beslagværktøjet spillede en central rolle i de første godt hundrede år af dyrlægefagets historie. De første dyrlæger overtog beslag- og kursmedenes værktøj, som de brugte til diagnostik og behandling af lidelser i hestehove. Fra veterinærskolens grundlæggelse i 1773 og frem til omkring år 1895 var det en integreret del af veterinærstudiet, at man lærte at smede hesteskø. Efter år 1900 skete der en opdeling af instrumenterne, således at beslagsmede og dyrlæger fik hver deres typer af instrumenter. Efter 2. verdenskrig forsvandt trækhesten, og de fleste dyrlæger behøvede nu kun at eje hovknive og visitertænger til undersøgelse og behandling af hestehove. I mange år forblev det dog en tradition, at nyuddannede dyrlæger skulle eje to hovknive og en visitertang. Denne tradition er vist gået i glemmebogen for de fleste, og således ejer en nyuddannet dyrlæge i dag færre instrumenter, end en tilsvarende nyuddannet dyrlæge gjorde det for små 250 år siden.

Taksigelse

Tak til dyrlæge Hans Henrik Smedegaard for inspiration til artiklen.

Læs mere

Gert Espersen: Danske dyrlægeinstrumenter gennem 200 år – 1773-1973. KVL, 1982.

Aage Kristian Olsen Alstrup

Dyrlæge, ph.D. & Freelancejournalist

NORGES VETERINÆRHØGSKOLE

75 år og på flyttefot – en kort historikk

Det var en lang og på mange måter en smertefull prosess som endelig muliggjorde at Norges veterinærhøgskole i Oslo, i Veterinærinstituttets bibliotek, 3. september 1935 kunne immatrikulere de første 15 veterinærstudentene. Byggeprosjektet hadde startet allerede i 1920, men mellomkrigstidens økonomiske krise medførte at byggearbeidene i perioder stanset opp. Byggeprosjektet til den nye høgskolen var derfor ikke fullført i 1935, men studentene fikk etter studieplanen første års undervisning i kjemi og andre basale fag ved Universitetet i Oslo. Endelig den 27. august 1936 ble høgskolen høytidelig åpnet med festmøte i den nye festsalen, og med H.M. Kong Haakon VII i spissen for det offisielle Norge. Men ressursene var små, og det skulle gå flere 10-år før høgskolen ble utbygd videre for å dekke internasjonale normer. Fortsatt mangler sterkt tiltrengte lokaler – særlig klinikkfasiliteter for store dyr – i påvente av en vedtatt, men omstridt samlokalisering og samorganisering med Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås utenfor Oslo. Flyttingen, som også skal omfatte Veterinærinstituttet, forventes å kunne skje i 2018.

Allerede i 1811 ble det foreslått å opprette en egen veterinærutdanning i Norge, men etter mange slag og tilbakeslag ble alle planer om en norsk veterinærskole på 1800-tallet skrinlagt. Det ble derfor ingen norsk veterinærskole før et godt stykke ut i neste århundre. Manglende økonomiske og faglige ressurser var nok hovedårsaken til dette. Denne forhistorien er det ikke plass til å komme nærmere inn på her.

Forholdene i Norge før 1935

Bortsett fra et mindre veterinærmedisinske laboratorium som den danskfødte veterinæren Peter Ivar Nielsen etablerte i Bergen i 1886, fantes det ingen vitenskapelig veterinærinstitusjon i Norge før et «veterinær-pathologisk Laboratorium» (senere Veterinærinstituttet) ble etablert i Kristiania i 1891 under ledelse av legen og veterinæren Ole O. Malm. Laboratoriet ble etablert i Rikshospitalets gamle bygninger i Grubbegaten, men ble i 1914 flyttet til nybygg i Ullevålsveien, hvor Landbruksdepartementet også hadde sikret seg et større tomtareal, Ullevålsveien 72, som skulle gi plass til en fremtidig veterinærhøgskole.

Veterinærinstituttet ble således en nær nabo og på mange måter en faglig basis som veterinærhøgskolen kunne bygges på. Allerede i 1893 ble det ved Veterinær-laboratoriet holdt kurs for dyrleger. Inntil høgskolen ble etablert, var dette den eneste form for organisert veterinærutdanning i Norge. Det var ikke ressurser til mer, og i tiden fram til 1935 ble de aller

Dyrlegekurs ved Det veterinær-pathologiske Laboratorium i Kristiania i 1899. Fra v.: H. Horne (avdelingssjef), B. Ramstad, C. Juell, C. Haakenstad, J. Høyem, O. Støverud, A. Blystad og O. Malm (direktør). (Foto utlånt fra Norsk veterinærmedisinsk museum).

flest norske veterinærer utdannet i København, noen i Stockholm eller ved andre læresteder i Europa.

Byggingen av Norges veterinærhøgskole startet som nevnt i 1920, men på grunn av mellomkrigstidens vanskelige økonomi tok det hele 16 år å fullføre byggeprosjektet. Første del av bygningsmassen som ble tatt i bruk, var den sidefløyen som senere ble til Medisinske klinikker. Her ble Statens veterinær-

Immatrikuleringen av de første 15 studentene i 1935. Sittende fra v.: Veterinærdirektør N. Thorshaug, statsråd H. Ystgaard, direktør H. Holth, klinikkbestyrer L. Slagsvold, sekretær T. Bull Njaa. Stående: studentene N. Krogh, S. Hauge, M. Ryalen, M. Gaustad, T. Eie, Nils Nes, O. Haraldstad, F. Gjesdal, H. Nygaard, M. Iversen, E. Eieland, E. Holager. Fraværende: P. Gjestvang, P.O. Moe, R. Svenkerud. Portrett av direktør O. Malm i bakgrunnen. (Foto fra Velle et al. 1985).

klinikk under ledelse av Lars Slagsvold etablert i 1929. Klinikken ble senere innlemmet i høgskolen.

De første årene

Det var et spinkelt grunnlag Norges veterinærhøgskole startet på i 1935, både når det gjaldt personell, bygninger og utstyr.

Høgskolens første rektor

Halfdan Holth ble valgt til høgskolens første rektor i 1936. Han var professor ved Veterinærinstituttet fra 1914 og Veterinærinstituttets direktør fra 1917. Han var den eneste veterinærprofessor i landet fram til 1935. Holth var en sentral pådriver i høgskolesaken og var leder av plankomiteen som i 1917 la fram den endelige innstilling som førte til opprettelsen av høgskolen. Han ble valgt til leder av høgskolens midlertidige råd i 1935. Han var rektor helt fram til 1948, samtidig som han var direktør ved Veterinærinstituttet. Holth hadde fått mye av sin vitenskapelige skolering ved Serum-laboratoriet ved Den Kgl. Veterinær- og Landbo-højskole i København under ledelse av den kjente professor C.O. Jensen. Holths pionerarbeider om serologisk testing av brucellose hos storfe fikk stor betydning for bekjempelsen av den smittsomme kalvekasting i Norge.

Den første professor i fysiologi

Det var store utfordringer for en stab på 19 personer, hvorav 11 i vitenskapelige stillinger, som i 1936 startet undervisningen i veterinærfagene. De første professoratene ble nærmest opprettet og besatt etter hvert som det ble bruk for dem i henhold til undervisningsplanen for det første studentkullet. En av de første var professor ved Universitetet i Oslo, dr.med. Asbjørn Følling som ble utnevnt til professor i fysiologi allerede 21. juni 1935. Følling, som også var utdannet kjemiingeniør, hadde oppdaget den arvelige stoffskifte-sykdommen fenylketonuri – Føllings Disease – i 1934. Dette skulle han senere bli verdenskjent for. Han ble ved høgskolen i 18 år.

Rektor, professor Halfdan Holth. (Foto fra Velle et al. 1985).

Ved 10-års jubileet i 1945

Det hadde vært en betydelig skepsis til å etablere veterinærutdanning i Norge. Ved immatrikuleringen og årsfesten 1. september 1945 – da høgskolen feiret sitt 10-års jubileum etter å ha gjennomlevd fem magre og vanskelige år under 2. verdenskrig – uttalte rektor Holth om dette:

«Dens [høgskolens] fødsel var som bekjent både lang og smertefull, og jeg skal ikke gå nærmere inn herpå, men kun omtale noen av de viktigste innvendinger som høgskolesaken møttes med. Først og fremst ville det bli umulig å skaffe lærere som sto på høyde med de man hadde ved de utenlandske læreanstalter, – det ville bli vanskelig å samle nok av brukbart undervisningsmateriale, og de veterinærer som vi måtte komme til å utdanne, ville av disse grunne bli mindreverdige og en dårlig erstatning for de som de utenlandske høgskoler kunne utdanne. Nå er det så at på fruktene skal man kjenne treet, og vår høgskole har heldigvis allerede sendt ut så mange veterinærer som alle har skikket seg så vel at vi har fullgode beviser for at den leverer en førsteklasses vare.

Men selv om det virkelig skulle lykkes å utdanne brukbare veterinærer, ville det bli så altfor dyrt, sa mange, og det er visst og sant at hver uteksaminitert

Rektorer ved Norges veterinærhøgskole fra 1935

Halfdan Holth	1.07.1936 – 30.06.1948	Reidar Birkeland	1.1.1983 – 31.12.1988
Anton Brandt	1.07.1948 – 30.06.1951	Kåre Fossum	1.1.1989 – 31.12.1992
Henrik Edland	1.07.1951 – 30.06.1957	Knut Karlberg	1.1.1993 – 31.12.1995
Hans Fr. Wirstad	1.07.1957 – 30.06.1966	Hallstein Grønstad	1.1.1996 – 31.12.2001
Rolf R. Svenkerud	1.07.1966 – 30.06.1972	Lars Moe	1.1.2002 – 31.03.2010
Olav Sandvik	1.07.1972 – 31.12.1974	Yngvild Wasteson	1.4.2010 –
Weiert Velle	1.01.1975 – 31.12.1982		

Norges veterinærhøgskoles gamle smie som var i bruk til 1965. (Foto utlånt fra Norsk veterinærmedisinsk museum).

veterinær koster staten mange penger, men slik må en ikke se på forholdet. Det avgjørende er hva standen som helhet og forskningen betyr rent nasjonaløkonomisk sett, og i denne forbindelse vil jeg som illustrasjon av forholdet kun omtale noen få sider ved saken. Storfetuberkulosen og den smittsomme kalvekastning er praktisk talt helt nedkjempet gjennom de siste decennier. Hva tuberkulosen kostet husdyrbruket pr. år kan ikke nøyere angis, men kastningen ga i hvert fall et årlig tap av minst 4–5 millioner kroner. Samlet representerer nedkjempelsen bare av disse to sykdomme en meget betydelig kapitaløkning samtidig som befolkningen er blitt befridd for en infeksjonsfare som i mange land spiller en meget stor rolle. Serum og vaksineterapien er blitt utbygget, en rekke dyesykdommer som år om annet bringer store tap, er blitt utforsket og holdes nå i ave, og det er ikke slutt med det. Her vil Veterinærhøgskolen komme til mer og mer å ta aktiv del, og den har for øvrig allerede gitt viktige bidrag.

Å utdanne dyktige veterinærer samt skaffe den veterinærvitenskapelige forskning gode arbeidskår gir derfor gode renter.»

Etterkrigstid og vekst

Etterkrigstiden hadde også knapphet på ressurser, og det var først fra midten av 50-årene at det ble vekst og utvikling av høgskolen av betydning. Nye stillinger ble etter hvert opprettet og bygningsmassen ble utvidet og fornyet.

Institutter

I de første 10-årene av høgskolens eksistens ble det nesten automatisk opprettet et nytt institutt hver gang det ble opprettet et nytt professorat/dosentur. Ved 50-årsjubileet i 1985 var det således i alt 14 institutter samt to forsøksgårder. Senere har det vært flere omorganiseringer/sammenslåinger av instituttene og i dag er det fire institutter: Institutt for basalfag og akvamedisin (inkl. Sentrallaboratoriet og Seksjon for eksperimentell biomedisin), Institutt for mattrøggel og infeksjonsbiologi, Institutt for produksjonsdyrmedisin og Institutt for sports- og familiedyrmedisin. Instituttene har nå egne åremålstilsatte ledere som ikke lenger velges blant instituttets vitenskapelige personale.

Studenter

Studenttallet holdt seg på 15–20 studenter per år fram til 1960, økte til 30–40 på 70- og 80-tallet, og til 70 veterinærstudenter som ble immatrikulert i 2010. De første ti årene var det svært få kvinnelige studenter, mens de i de siste årene har vært i stort flertall. Fra 2004 ble det innført ekstrapoeng til mannlige søker for å utjevne noe av denne skjevheten. Fra 1994 ble det etablert dyrepleierutdanning ved høgskolen, først som ettårig, og fra 2002 som 2-årig studium. Det tas nå opp 30 dyrepleierstudenter årlig. Ved 75-årsjubileet i 2010 var det i alt 630 studenter ved høgskolen, hvorav 124 doktorgradsstudenter. Av studentene var 482 kvinner. Norges veterinærhøgskole er blant de høyere læresteder i Norge som har størst antall søker i forhold til antall studieplasser.

Studieplaner

Studieplanen ved høgskolen ble opprinnelig utformet etter tradisjonelt europeisk mønster med prekliniske, parakliniske og kliniske fag. Med mindre omfattende endringer ble dette mønsteret for undervisningsplanen helt fram til 2002, da det ble iverksatt en ny studieplan med økt «vertikal» integrering mellom fagene og mer problemorientert undervisning. Samtidig ble studiet differensiert i fem retninger siste studieår: Smådyrmedisin, hestemedisin, produksjonsdyrmedisin, akvamedisin og mattrigg. I 2004 ble det innført mastergradsstudier i henholdsvis akvakultur og mattrigg. Det har ikke vært opptak av masterstudenter i 2009 og 2010 på grunn av for dårlig rekrutteringsgrunnslag blant søkerne, men programmene er ikke formelt lagt ned.

Bibliotek og museum

Et bibliotek er en viktig del av en vitenskapelig institusjon. Norges veterinærhøgskole fikk imidlertid til å begynne med ikke eget bibliotek, men delte bibliotek med Veterinærinstituttet i sistnevntes lokaler hvor det ble værende helt fram til 1963. Da flyttet det felles biblioteket over i egne lokaler ved høgskolen, og i 1996 flyttet biblioteket inn i moderne lokaler i det såkalte Fellesbygget. Formelt sett ble biblioteket overført til Norges veterinærhøgskole i 1937-38, men først i 1945 ble det opprettet en bibliotekarstilling ved høgskolen. Dette var eneste bibliotekarstilling helt fram til 1961. Nå er det fire bibliotekarer ved biblioteket under ledelse av Anne Cathrine Munthe. Biblioteket betjener også Veterinærinstituttet, Mattilsynet og andre eksterne brukere.

I 1969 donerte professor Carl S. Aaser sin samling av gamle veterinærinstrumenter og øvrige gjenstander til Norges veterinærhøgskole. Dette ble grunnlaget for Norsk veterinærmedisinsk museum som nå er en integrert del av høgskolen. Museet har en samling på om lag 2000 enheter og et komplett veterinærkontor fra første halvdel av 1900-tallet, og ledes nå av professor Kristian Ingebrigtsen.

Akademiske grader og forskning

I 1957 fikk Norges veterinærhøgskole promosjonsrett – den første dr.med.vet.-grad ble tildelt Weiert

Velle i 1959. Senere ble det etablert en lisensiatgrad som så ble omgjort til dr.scient.-grad hvor det inngikk obligatorisk kursopplæring og en forskningsoppgave. Høgskolen fikk etter hvert rett til også å tildele dr. philos.-grad, og denne graden eksisterer fortsatt for kandidater som ikke har deltatt i organisert doktorgradsopplegg. Den veiledede doktorgraden ved høgskolen er nå PhD, og doktorgradsreglementene er harmonisert med universitetene og de øvrige vitenskapelige høgskolene. Doktorgradsutdanningen har blitt en svært viktig del av høgskolens virksomhet. Ved 75-års-jubileet i 2010 var det som nevnt 124 doktorgradsstipendiater ved høgskolen og i tiårsperioden 2001-2010 ble det fullført i alt 150 doktorgrader, mens målet i dag er å utdanne 25 doktorgradskandidater årlig.

Det vil føre for langt å komme inn på de forskningsområder som Norges veterinærhøgskole har utmerket seg på gjennom sine 75 år. Uten forkleinelse for andre kan innsatsen til professor dr.med.vet. Michael Brænd innen husdyrgenetikk (blodtypeforsking) brukes som et eksempel på at små ressurser kan skape fremragende resultater. I perioden 1963-1967 publiserte han blant annet åtte arbeider i de prestisjetunge naturvitenskapelige tidsskriftene *Nature* og *Science* (se tekstboks). Når en vet at han i perioder arbeidet alene i et lite laboratorium i underetasjen ved daværende Medisinske klinikker, er denne innsatsen bemerkelsesverdig. Posthumt ble han i 1994 tildelt G. J. Mendels honorære gullmedalje av det tsjekkiske vitenskapsakademi for meritter innen husdyrgenetikk (animal genetics).

Høgskolens gjeldende forskningsstrategi i dag er å være:

- Internasjonalt ledende innenfor akvamedisin. Dette er et spesielt ansvarsområde Norge har på grunn av sin posisjon som verdens fremste oppdrettsnasjon av atlantisk laks.
- På høyt internasjonalt nivå innenfor øvrige fagområder:
 - Mattrigg i produksjonskjeden/veterinær samfunnsmedisin.
 - Dyrehelse og dyrevelferd.
 - Sykdomsårsaker og sykdomsmekanismer som er relevant for veterinærmedisin og komparativ medisin.
 - Forebyggende medisin.

Michael Brænds publikasjoner i tidsskriftene *Nature* og *Science* 1963-1967

- Brænd M. & Stormont C. (1963) Haemoglobin and transferrin types in the American buffalo. *Nature* 197, 910-1.
- Brænd M., Efremov G. & Helle O. (1964) Abnormal haemoglobin in sheep. *Nature* 204, 700.
- Brænd M. (1964) Polymorphism in the serum proteins of the reindeer. *Nature* 203, 674.
- Efremov G. & Brænd M. (1964) Serum albumin : the polymorphism in man. *Science* 146, 1679-80.
- Brænd M. (1965) Nomenclature of polymorphic protein systems. *Nature* 206, 1067.
- Brænd M. & Efremov G. (1965) Haemoglobin N in sheep. *Nature* 205, 186-7.
- Fagerhol M.K. & Brænd M. (1965) Serum prealbumin: polymorphism in man. *Science* 149, 986-7.
- Brænd M. & Gasparski J. (1967) Haemoglobins and transferrins of European bison and their cattle hybrids. *Nature* 214, 98-9.

Norges veterinærhøgskole 2010. (Foto: Knut Bry).

Den kliniske virksomheten skal drives slik at den i størst mulig grad kan utnyttes i forskningsmessig øyemed.

Administrativ tilknytning og lokalisering

Norges veterinærhøgskole var fra starten av, bortsett fra en kortere periode under 2. verdenskrig, administrativt underlagt Landbruksdepartementet. Fra 1996 ble den omfattet av lov om universiteter og høgskoler, og fra 1997 ble høgskolen administrativt underlagt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (nå Kunnskapsdepartementet) på linje med de andre vitenskapelige høgskolene.

Geografisk og organisatorisk plassering av Norges veterinærhøgskole ble diskutert allerede fra starten av, og diskusjonen dukket opp med visse mellomrom gjennom nesten 50 år. Det syntes vanskelig i lengden å opprettholde høgskolen som en selvstendig institusjon. Alternativene som utkristalliserte seg var om den skulle bli liggende i Ullevålsveien, men legges organisatorisk inn under Universitetet i Oslo (høgskolens ønske), eller om den skulle flyttes til Ås. Denne prosessen har uten tvil virket hemmende på høgskolens utvikling og vekst, særlig i de senere årene. Endelig i 2008 ble det vedtatt av Stortinget at høgskolen skulle fusjoneres og samlokaliseres med Universitetet for miljø- og bioteknologi (UMB, tidligere Norges landbrukshøgskole) på Ås.

Konklusjon

I ettertidens lys er det ikke vanskelig å fastslå at rektor Holth fikk rett i sitt utsagn i 1945 om at investeringene i Norges veterinærhøgskole skulle komme til å gi gode renter. Høgskolen innehar nå en respektabel plass blant Europas veterinærvitenskapelige læresteder og skårer høyt på rangeringen av høyere læresteder i Norge. I Kunnskapsdepartementets tilstandsrap-

port for UH-sektoren for 2009 uttales således: «Norges veterinærhøgskole skiller seg ut med en meget høy studentproduksjon og er sammen med NHH det mest attraktive studiestedet av samtlige institusjoner i Norge. I tillegg skårer NVH godt på alle forskningsindikatorene som benyttes i klassifiseringen.»

Den fremtidige fusjonen med UMB og det fortsatte naboskapet med Veterinærinstituttet i nye omgivelser på Ås, vil forhåpentligvis konsolidere og styrke denne posisjonen ytterligere.

Måtte hell og lykke følge Norges veterinærhøgskole på dens ferd mot Ås!

Kilder

1. Immatrikulering ved Norges Veterinærhøgskole 1945. Nor Vet Tidsskr 1945; 57: 338-52.
2. Bye, Birgitte, Kristian Ingebrigtsen og Anne Cathrine Munthe, red., 2010. Kulturuttrykk på Adamstuen. Norges veterinærhøgskole 75 år. Oslo: Norge veterinærhøgskole.
3. Frøslie, Arne, red., 1991. Veterinærinstituttet 1891-1991. Oslo: Statens veterinære laboratorietjeneste.
4. Karlberg, Knut og Kjell Gjævenes: Det sjette 10-år i Norges veterinærhøgskoles historie. Tiden mellom 50-års jubileet og 60-års jubileet. Nor Vet Tidsskr 1995; 107: 269-77.
5. Landbruksdepartementets Veterinærkontor, 1936. Norge Veterinærhøiskole. Oslo: J. W. Cappelens Forlag.
6. Norges veterinærhøgskoles hjemmeside: <http://www.veths.no>
7. Velle, Weiert, Hans Kolbein Dahle, Finn Gjesdal og Nils Krogh, red., 1985. Norges veterinærhøgskole 50 år. Oslo: Norges veterinærhøgskole.

Arne Frøslie

Last ned Flåtthjelpen – en gratis app for smarttelefoner

Flåtthjelpen

Langvarig flåttbeskyttelse

- Effektiv mot flått og mygg i 5-6 måneder
- Halsbånd – enkelt og bekvemt

Ektoparasittmiddel. ATCvet-nr.: QP53A C11 **HALSBÅND 40 mg/g til hund:** Hvert halsbånd inneholder: Deltametrin 0,76 g, resp. 1 g, trifenylosfat 5,89 g, resp. 7,75 g. **Fargestoff:** Titandiosid (E 171). **Egenskaper:** **Klassifisering:** Lipidleslig pyretroid med insekticid og acaricid virkning. **Virkningsmekanisme:** Blokering av transmisjonen i parasittenes nervebaner. Deltametrin har letal virkning på ektoparasitter. Deltametrin binder seg med trifenylosfat til et kompleks som avgis fra halsbåndet til hudenens lipidsjikt og spres i dette sjiktet over hudenens overflate i løpet av ca. 1 uke. Ingen systemisk virkning. **Indikasjoner:** Hund: Mot lopper (Ctenocephalides felis), skogflått (Ixodes ricinus), husflått (Rhipicephalus sanguineus), sandflue (Phlebotomus perniciosus) og mygg (Culex pipiens pipiens). **Kontraindikasjoner:** Skal ikke brukes til valper yngre enn 7 uker, til hunder med store hudlesjoner eller til dyr med kjent overfølsomhet for pyretroider, f.eks. katt. **Bivirkninger:** Overfølsomhetsreaksjoner kan føre til begrensede hudlesjoner

og hårvfall. **Forsiktigheitsregler:** Reduser sjampovask i behandlingsperioden. Dersom hunden må såpevaskes, tas halsbåndet av og settes på igjen når såpen er skylt av. Normal kontakt med vann reduserer ikke effekten av halsbåndet, men halsbåndet tas av før bading. Ved hudlesjoner fjernes halsbåndet til symptomene er borte. Vask hendene med såpe og kaldt vann etter at halsbåndet er satt på. Halsbåndet skal ikke håndteres av personer som er allergiske mot trifenylosfat. La ikke barn håndtere halsbåndet, leke med det eller putte det i munnen. **Interaksjoner:** Skal ikke brukes sammen med ektoparasittmidler som inneholder organofosfater. **Drektighet/Laktasjon:** Kan brukes under drektighet og diegivning. **Dosering:** Velg halsbånd etter hundens halsomkrets: 65 cm langt for store raser, 48 cm langt for små og mellomstore raser. Virkning oppnås mot flått, sandflue og mygg etter 1 uke og varer i hhv. 5, 6 og 6 måneder, mot lopper etter 2 uker og varer i 3 måneder. **Overdosering/Forgiftning:** Der-

som hunden spiser opp halsbåndet, kan følgende symptomer opptre: Ukoordinerte bevegelser, tremor, sikkling, brekninger og stivhet i bakparten. Symptomene avtar vanligvis i løpet av 48 timer. Diazepam kan om nødvendig gis som symptomatisk behandling. **Oppbevaring og holdbarhet:** Halsbånd i forseglet pose bør oppbevares i esken. **Andre opplysnings:** Bruksanvisning: Se pakningsvedlegg. **Pakninger:** Halsbånd: 40 mg/g: Til hund: 48 cm: 1 stk 008992. 6 stk 009018. 65 cm: 1 stk 009020. 6 stk 009031.

La flåtten bite i gresset!

Drypp direkte på hunden og få
rask beskyttelse mot flått.

EXSPOT® vet.

Permetrin

Mot flått, lopper, lus, pelsmidd og sandflue.

Til hunder.

PÅFLEKKINGSVÆSKE 744 mg/ml til hund: 1 ml inneh.: Permethrin, 744 mg, Dowanol PM (propylenglycol, monomethyläther) ad 1 ml. **Egenskaper:** Klassifisering: Pyretroid med acaricid og insekticid virking. Virkningsmekanisme: Permetrin har både repellerende og drepende effekt. Kontakt med permethrin fører til selektiv blokering av parasittenes nervetransmisjon ved endring av nervemembranens permeabilitet for natrium og kalium. Parasittene, både immature og mature stadier, paralyseres og dør. Toksisiteten av permethrin for varmblodige dyr er lav. Absorpsjon: Permetrin absorberes bare i liten grad gjennom intakt hud. Absorbert virkestoff hydrolyses raskt og skilles ut som inaktive metabolitter. Fordeling: Etter lokal administrering fordeles permethrin sammen med vekihullet over hele huden innen 1 dag. Den lokaltvirkende effekten varer i ca. 4 uker. Full effekt oppnås innen 2-3 døgn etter applikasjon. En behandling sikrer repellerende (antibloeddugende) effekt i 3-4 uker og insekticid effekt i

opp til 2 uker mot sandfluer. Preparatet har ikke systemisk effekt. **Indikasjoner:** Mot flått, lopper, lus, pelsmidd og sandflue (*Phlebotomus perniciosus*) på hund.

Kontraindikasjoner: Skal ikke gis til drepelige tisper. Skal ikke brukes til katt. Kjent pyretroidoverfølsomhet. Skal ikke brukes på valper yngre enn 2 uker.

Bivirkninger: Pyretroidoverfølsomhet kan sees i sjeldne tilfeller. Erytem, pruritus eller hårvæfall er rapportert. Om dette observeres, skal behandlingen avbrytes og hunden bades og sjamponeses.

Forsiktigheitsregler: Ved sol på human hud, vask med såpe og vann. Unngå direkte kontakt med det behandlede området på hunden i 3-6 timer etter behandling. Ved utføring av mange behandlinger, f.eks. på kennel, bør beskyttelseshansker brukes.

Pyretroider er giftige for fisk, kontaminering av akvarier og vassdrag må unngås. Kun for ekstern bruk. Preparatet skal ikke masseres inn i huden.

Drepelighet/Laktasjon: Drepelighet: Fullstendig dokumentasjon for bruk ved drepelighet er ikke tilgjengelig. Skal derfor ikke gis til drepelige tisper. Laktasjon: Kan gis til diegivende tisper.

Dosering: Hunder: <15 kg: 1 ml (1 pipett) mellom skulderbladene. >15 kg: 2 ml (2 pipetter), 1 ml mellom skulderbladene og 1 ml ved halteroten. Skill hundens pels slik at huden blir tilgjengelig. Tom innholdet i pipetten direkte på huden ved å presser sammen pipetten. Om hunden vaskes eller blir gjennomvåt etter utført behandling kan effekten reduseres. Behandlingen kan gjentas, men tidligst 7 dager etter siste behandling.

Oppbevaring og holdbarhet: Skal oppbevares <25°C, beskyttet mot lys. Må ikke fryses.
Pakninger: Påltekingsvæske: 744 mg/ml: Til hund: 2 x 1 ml (endosepipette). 6 x 1 ml (endosepipette). 12 x 6 x 1 ml (endosepipette).

Sist endret: 06.01.2010

TEMANUMRE

I tillegg til vanlige numre gir Norsk veterinær-tidsskrift med jevne mellomrom ut temanumre.

Medlemmer av DNV og andre abonnenter mottar temanumrene etter hvert som de kommer ut.

Tidligere utgitte temanumre kan bestilles fra DNVs sekretariat.

NVTs siste temanummer som omhandler helse og velferd hos hest ble gitt ut i november 2010.

Oversikt over utgitte temanumre

Tittel	Utgivelsesår	Pris	Studentpris
Immunologi	1991	50,-	40,-
Stoffskiftesykdommer hos drøvtyggere (UTSOLGT)	1993	50,-	40,-
Næringsmiddelhygiene	1994	50,-	40,-
Infeksjonssykdommer (UTSOLGT)	1996	100,-	80,-
Drikkevannshygiene	1998	200,-	100,-
Prionsykdommer	2000	200,-	150,-
Helse og sjukdom hos gris	2002	250,-	200,-
Gyrodactylus salaris (minitemanr.)	2004	100,-	100,-
Zoonoser	2004	250,-	200,-
Forebyggende helsearbeid (minitemanr.)	2005	100,-	100,-
Beredskap mot alvorlige sykdomsutbrudd hos husdyr og oppdrettsfisk	2009	390,-	300,-
Helse og velferd hos hest	2010	890,-	490,-

Kollegahjelpen

Befinner du deg i en vanskelig situasjon og trenger noen å snakke med? Kollegahjelpen består av fem frivillige som stiller opp som samtalepartnere enten det gjelder sykdom, dødsfall, kollegiale problemer eller der det er opprettet tilsynssak. Kollegahjelpen er i regi av Den norske veterinærforening.

**Mona Dverdal
Jansen**
Telefon: 934 99 808

Toralf Bernt Metveit
Telefon: 41 92 84 90

Sigbjørn Gregusson
Telefon: 971 98 225

Åshild Roaldset
Telefon: 916 26 773

Thor Einar Sparby
Telefon: 901 75 491

www.vetnett.no

Diskutere fag eller utveksle erfaringer med kolleger?

Særforeningene i DNV har egne lukkede sider på internett for medlemmer som ønsker å diskutere fag eller utveksle erfaringer med kolleger.

Du kommer inn på sidene ved å klikke på ikonene for SVFs Forum, AVFs Forum, FVS' Forum, PVFs Forum eller HVFs Forum på DNVs internetsider www.vetnett.no

Første gang du går inn på hvert av forumene vil du bli bedt om å registrere deg som ny bruker.

Lurer du på hvordan sidene fungerer eller har du problemer med å logge deg inn, kontakt administrator for det diskusjonsforumet som du ønsker tilgang til.

- Martin Aasen Wright administrerer SVFs Forum
E-post: martin.aasen.wright@gmail.com
- Geir Bornø administrerer AVFs Forum
E-post: geir.borno@vetinst.no
- Bjørn Håkon Wormstad administrerer HVFs Forum
E-post: bjorn.wormstrand@veths.no
- Turid Berglund administrerer FVS' Forum
E-post: turid@berglund.no
- Gunnar Dalen administrerer PVFs forum
E-post: gunnar@dyregod.no

www.teleapoteket.no

Ønsker du:

- Legemidler og apotekvarer på døren
- Best på nett
- Best på pris

Kontakt oss på:

fyrstikkstorget@apotek.no eller
faks: 22 08 97 01

Ledige stillinger finnes på
DNVs internettssider

www.vetnett.no

Equip F-vet. Equip FT-vet. Influenzavaksine og influenzavirustetanoxvaksine, ATC-kodes: Q03A A01 og Q03A Z01. **INJEKSIOSVÆSKE:** Equip F/vet: Hver dose inneheld: Antagonist mot høye nivåer av spesifiske influenzaantikroper mot influenza A virus (Neu-14) 10 µg HA, influenza B virus (Neu-26) 10 µg HA, og et overflaten av øg som det er et immunstimulerende kompleks (ISCOM). QuiaF maks. 580 µg, restatsykluster maks. 200 µg, kolagenn maks. 200 µg, ammoniumklorid 2,2 mg, disodiumhydrogenfotofosfat 2,3 mg, kaliumklorid 0,4 mg, kollagenhydrogenaminomid 0,4 mg, karbooksid 16 mg, sterilt vann til 2 ml. Q03A A01. **INJEKSIOSVÆSKE:** Equip FT-vet: Hver dose inneheld: Herdet antigen fra følgende multivalente influenzaantikroper: influenza A virus (Neu-14) 10 µg HA, influenza A virus (Neu-26) 10 µg HA, og et overflaten av øg som det er et immunstimulerende kompleks (ISCOM). QuiaF maks. 580 µg, restatsykluster maks. 200 µg, kolagenn maks. 200 µg, ammoniumklorid 2,2 mg, disodiumhydrogenfotofosfat 2,3 mg, kaliumklorid 0,4 mg, kollagenhydrogenaminomid 0,4 mg, karbooksid 16 mg, sterilt vann til 2 ml. Q03A Z01. **Egenskaper:** Klinisk prøving: Equip F. En sammenligning ISCOM influenzaantikrope for intramuskulær injeksjon. Størrelsen til humoral immunitet, lokal virmessimulering og celulær immunitet. Equip F-vet. og Equip FT-vet. har samme bestyrkeleffekt (1:10 diluksjonsfaktor) med øg og en oppkjøring med fire av de aktuelle vimspekk og amebhantisk variante av avinut influenzaavirus. Smitteskytning med heterolog vimspekk-stämme (A/Avian 2/Neu-market 1981) 12 måneder etter både vaksinasjon viser en nedlasting av kliniske symptomer samt en redusjon av vimspekksmitteskytning med heterolog vimspekk-stämme (A/Avian 2/Neu-market 1981) 12 måneder etter både vaksinasjon viser en nedlasting av kliniske symptomer samt en reduksjon av heterologtillstått. Equip FT. En sammenligning ISCOM influenzaantikrope på samme konvensjonelle teknologi (tetrasubstituert UPTI-vaksine) for intramuskulær injeksjon. 3 år etter grunnvaksining oppnår antikrope mot øgvanlig 1:20 i kum. 3 år etter vaksinasjon er titret forholdsvis over det nivå som er en behovsnivå for beskyttelse mot avinut. sykdom (0,01 IU/ml). **Indikasjoner:** Equip F: Aktiv immunisering av helsemedisinske hester. Equip FT: Aktiv immunisering av hest mot heterologtillstått og øgvanlig. **Bivirkninger:** Hypersensitivitetsreaksioner kan forekomme, selv om dette opptrer meget sjeldent også. præexistente immunisering, i tillegg til en allerede eller analytisk reaksjon må styrkeleg behandling med opppasset gultukompost intravenøst (der, betametasolonumfaset) eller intramuskulær subkutaninjeksjon tilstrekkelig. Når dyr kan få en svak temperaturavkling, vanligvis 9-12 timer etter vaksinasjon. **Følsomhetsevner:** Bare helse-hester skal vaksineres. Kun til behandling av øg. Hester som er behandlet med antimikrobielle medikamentet f.v.m. glukokortikoider skal ikke vaksineres før det er gjennomført 4 uker. Det anbefales at man ikke vaksinerer med andre vaksiner 14 dager før eller 14 dager etter vaksinasjon mot Equip. 3Wks har utgått ved vaksinasjon av heterologtillstått hoper siden det er kjent at det alltid er en vis risiko forbundet med vaksinasjon i denne perioden. **Dosering:** 2 ml dyp i øg. Må rutes godt før bruk. Grunnvaksining: 2 vaksinasjoner med Equip F med 6 ukers intervall. Dosestyrke gis en 3. vaksinasjon med Equip F 5 måneder senere. Reaktivitetsvaksine med 12-15 måneder intervall med bsp. Equip F og Equip F. **NB!** Beskyttelsen mot heteros er inn 3 år. Den endelige måten å administrere reaktivitetsvaksine på er 3 gjare-doser på en årlig basis. Vaksiner 2 år med Equip F og del 3. året med Equip FT. Det er ikke tross for at beskyttelsen mot equin influenzaantikroper ved beskyttungstudier 15 måneder etter 3. vaksinasjon. Ingen feltstudier med urtebehandling har vært foretatt sedan 3. vaksinasjonen. Ikke effekten verdi ved serologiske undersøkelser som viser øker lik de som ga beskyttelse av hester startet ved 15 måneder. Eller kan vaksinen ha 3-4 måneder effekt, men effekten av aktiv immunisering av ørge spesielt mot equin influenzaivirus og tetrasubstituert. Disulfosulfat av-mengden med maternelle antistoffer har fall under beskyttende nivå kan optimal effekt av vaksinen oppnås. **Oppbevaring og holdbarhet:** Lagres ved 2-8°C. Beskyttes mot lys. Tolererer frost. Pakninger: Equip F-vet: 10 x 2 ml. Equip FT-vet: 10 x 2 ml.

A close-up, dynamic shot of a dark brown horse's head and front legs. The horse is harnessed to a carriage, with a blue harness visible. It is in motion, kicking up dust or snow from the ground. The background is blurred, suggesting speed.

**Nye anbefalinger
fra OIE¹...**

Equip® vet.
tar utfordringen!

Equip® vet. *tar utfordringen!*

Equip F vet. Equip FT vet. Influensavaksine og influenza-/tetanusvaksine. ATCvet-nr.: Q105A A01 og Q105A L01. **INJEKSJONSVÆSKE:** *Equip F vet.:* Hver dose inneholder: Rensem antigen fra følgende inaktiverete influensavirus: Influenza A/equi 1/Newmarket-77 10 µg HA, influenza A/equi 2/Kentucky-98 1,4 µg HA, influenza A/equi 2/Borlänge-91 20 µg HA på overflaten av og som del av et immunstimulerende kompleks (ISCOM); Quil-A maks. 580 µg, fosfatidylkolin maks. 200 µg, kolesterol maks. 200 µg, ammoniumacetat maks. 7,7 mg, dinatriumhydrogenfosfatdihydrat 2,3 mg, kaliumklorid 0,4 mg, kaliumdihydrogenfosfat 0,4 mg, natriumklorid 16 mg, sterilt vann til 2 ml. Q105A A01. **INJEKSJONSVÆSKE:** *Equip FT vet.:* Hver dose inneholder: Rensem antigen fra følgende inaktiverete influensavirus og tetanustoksoeid: Influenza A/equi 1/Newmarket-77 10 µg HA, influenza A/equi 2/Borlänge-91 20 µg HA på overflaten av og som del av et immunstimulerende kompleks (ISCOM); Quil-A maks. 580 µg, fosfatidylkolin maks. 200 µg, kolesterol maks. 200 µg, tetanustoksoeid 100Lf-enheter, adsorbert til aluminiumfosfat maks. 5,5 mg. Q105A L01. **Egenskaper:** Klassifisering: *Equip F:* En vannholdig ISCOM influensavaksine for intramuskulær injeksjon. Stimulerer til humoralt immunitet, lokal slimmhinneimmunitet og cellular immunitet. *Equip F vet.:* har gjennom bestemmelse av SRR-antistofftitere vist seg å gi en krysreaksjon med flere av de aktuelle europeiske og amerikanske variantene av ekvivalent influensavirus. Smitteforsøk med heterolog «europisk» stamme (A/equi/Sussex/89) 15 måneder etter tredje vaksinasjon viste en nedgang av kliniske symptomer, samt en redusjon av virusutskillelse. Smitteforsøk med heterolog «europisk» stamme (A/equi 2/Newmarket 2/93) 12 måneder etter tredje vaksinasjon viste ingen kliniske symptomer, samt en redusjon av virusutskillelse. *Equip FT:* En vannholdig ISCOM influensavaksine pluss koncentrerert immunnsetet tetanustoksoeid (IPTT)-vaksine for intramuskulær injeksjon. 2 år etter grunnvaksinering oppnås antistofftiter mot tetanus på mellom 2-20 IU/ml. 3 år etter vaksinering er titerten fortsatt over det nivå som anses nødvendig for beskyttelse mot klinisk sykdom (001 IU/ml). **Indikasjoner:** *Equip F:* Aktiv immunisering av hest mot hesteinflensa. *Equip FT:* Aktiv immunisering av hest mot hesteinflensa og tetanus. **Bivirkninger:** Hypersensitivitetsreaksjoner kan forekomme, selv om dette opptrer meget sjeldent pga. preparatenes sammensetning. I tilfelle av en allergisk eller anafylaktisk reaksjon må øyeblikkelig behandling med oppløselig glukokortikoid intravenøst (dvs. betametasonefondipropionate) og/eller en adrenalin-injeksjon tilbringes.

3 gode grunner for å velge **Equip®**:

- **Equip® inneholder 3 stammer som beskytter mot aktuelle feltvirus.**

Sør-Afrikansk stamme

(A/Equi2/South Africa/4/03)

Australsk stamme

(A/Equi2/Sydney/2888-8/07)

Svenske utbrudd 2007

A/Equi2 (Ohio-beslektet)

Equip® beskytter mot kliniske symptomer og virusutskillelse¹.

Equip® beskytter mot kliniske symptomer².

Vaksinerte hester var beskyttet mot alvorlige utbrudd i Sverige^{3,4}.

- **Eneste hestevaksine med 3 barrierer mot influensavirus; cellulær, humoral og lokal slimhinnebeskyttelse.**

- **Equip® FT er eneste hestevaksine med 3 års effekt mot Tetanus.**

ISCOM-VAKSINE MOT HESTEINFLUENSA OG TETANUS

fosfat) eller intramuskulær adrenalininjeksjon igangsettes. Noen dyr kan få en svak temperaturøkning, vanligvis 9-12 timer etter vaksinering. **Forsiktighetsregler:** Bare friske hester skal vaksineres. Kun til behandling av dyr. Hester som er behandlet med immunsuppressive medikamenter, f.eks. glukokortikoider skal ikke vaksinieres før det er gått minst 4 uker. Det anbefales at man ikke vaksinerer med andre vaksiner 14 dager før eller 14 dager etter vaksinering med Equip. Stress bør unngås ved vaksinering av høydrekjente hopper siden det er kjent at det alltid er en viss risiko forbundet med vaksinering i denne perioden. **Dosering:** 2 ml dypt i.m. Må ristes godt før bruk. Grunnvaksinering: 2 vaksineringer med Equip FT med 6 ukers intervall. Deretter gis en 3. vaksinering med Equip F 5 måneder senere. **Revaksinering:** Vaksiner med 12-15 måneders intervall med hhv. Equip FT og Equip F. **NB!** Beskyttelsen mot tetanus varer i 3 år. Den enkleste måten å administrere revaksinering på er å gjøre dette på en årlig basis. Vaksiner 2 år med Equip F og det 3. året med Equip FT. Dette til tross for at beskyttelses mot equint influensavirus er påvist ved belastningsstudier 15 måneder etter 3. vaksinasjon. Ingen feltstudier med smitte har vært foretatt før den 3. vaksineringen. Istedet ble effekten vurdert ved serologiske undersøkelser som viste titer lik de som ga beskyttelse av hester smittet ved 15 måneder. Fall kan vaksinieres fra 3-4 måneders alder, men effekten av aktiv immunisering av unge fell mot equint influensavirus og tetanus vil bli influert av mengden med maternelle antistoffer. Kun etter at mengden maternelle antistoffer har falt under beskyttende nivå kan optimal effekt av vaksinen oppnås. **Oppbevaring og holdbarhet:** Lagres ved 2-8°C. Beskyttes mot lys. Tåler ikke frost. **Pakninger:** *Equip F* vet.: 10 x 2 ml. *Equip FT* vet.: 10 x 2 ml.

¹) Protection, systemic IFNgamma, and antibody responses induced by an ISCOM-based vaccine against a recent equine influenza virus in its natural host. Palliot et al. Vet Res. 2008 May-Jun;39(3):21. ²) Bryant et al. The Veterinary Record. 162:491-492 (2008). ³) SVA Vet nr 1 2008. ⁴) Markedsledende vaksine i Sverige denne perioden var Equip®. Vaksinerte hester viste god beskyttelse i forhold til uvaksinerte.

Equip® vet.

Det nye universitetet

– hvorfor, hvem og hva?

Regjeringen la i januar 2008 fram sitt forslag om at Norges veterinærhøgskole (NVH) og Veterinærinstituttet skulle flytte til Ås, og at NVH skulle samorganiseres med UMB (Universitetet for miljø- og biovitenskap). Kunnskapsdepartementet skriver like etter i sitt oppdragsbrev til NVH og UMB: *"I vurderingen av de faglige forutsetningene for fusjonen er det lagt vekt på muligheten for å etablere en ny institusjon med vekt på bioproduksjon, matvitenskap og akvakultur med styrket strategisk grunnforskning og anvendt forskning på produksjonsdyr og hele verdikjeder. Samorganiseringen skal medvirke til en samlet og integrert næringsrettet virksomhet og styrke mulighetene for mer forebyggende innsats innenfor dyrebelse og smitte. Arbeidet med mattrygghet i hele matkjeden skal sikres, blant annet gjennom biologisk kunnskapsutvikling."* Dette er kjernen, hva angår faglige grenseflater og synergier, i den bestillingen vi har fått i oppgaven med å utvikle det nye universitetet.

I tillegg til å utvikle den nye organisasjonen skal det også bygges nye bygg, som skal tilpasses en overordnet plan for bruk av hele universitetet og campusområdet. Statsbygg er byggherre, men NVHs, UMBs og Veterinærinstituttets ansatte og studenter samarbeider tett med en stor prosjektgruppe av arkitekter, ingeniører og øvrige planleggere for å finne gode og funksjonelle løsninger. Et forprosjekt med kostnadsoverslag skal være ferdig ved årsskiftet 2011/2012. Forprosjekten skal legge grunnlaget for ny politisk behandling av saken, slik at det blir gitt aksept for hele prosjektet med oppstartsbevilgning som en del av statsbudsjettet for 2013.

Det nye universitetet vil fortsatt være et relativt lite universitet i antall ansatte og studenter, og skal våre fagmiljøer bli robuste nok til å hevde seg nasjonalt og internasjonalt må vi være flinke til å prioritere! Det er en utfordring å prioritere på det nye universitets vegne samtidig som ansatte og studenter på dagens NVH og UMB skal føle seg velkommen og inkludert og se muligheter i det nye universitetet. Hele arbeidet med å utvikle universitetets faglig profil, faglige organisering, strategier og ikke minst å finne et godt navn er i skrivende stund i prosess. Som et utgangspunkt for hele arbeidet har vi to rektorene blitt enige om et forslag til samfunnsoppdrag som beskriver noe av eksistensberettigelsen og rammen for det nye universitetet.

Nyskapning: Rektorene Yngvild Wasteson og Hans Fredrik Hoen redegjør for det nye universitetet.

Samfunnsoppdraget lyder slik:

Det nye universitetet skal gjennom forskning, utdanning og formidling være en konstruktiv og kritisk kunnskapsprodusent og samfunnsaktør.

Globale klimaendringer, sikring av en bærekraftig mat- og vannforsyning, fattigdomsbekjempelse, økt risiko for spredning av sykdommer, bevaring av biologisk mangfold og biologisk produktivitet og overgang til fornybare energibærere er alle sentrale utfordringer for det 21. århundre. Dette må møtes gjennom utvikling av ny kunnskap. En estimert befolkningsvekst på 30 % fra 2010 til 2050 forsterker utfordringene og skjerper kravene til god forvaltning av arealressursene.

Matproduksjonen må baseres på et balansert forhold mellom produksjon av vegetabiliske og animalske matvarer, og en større andel av matproduksjonen må sannsynligvis foregå i havet. En økt utnyttelse av havets matressurser vil innebære mange biologiske og teknologiske utfordringer, med konsekvenser for den økologiske balansen. Den økende etterspørselen etter animalsk protein som følger den globale leve-standardsveksten tilsier en kraftig økning i antall matproduserende dyr. Nye og effektive produksjonsystemer må ivareta helse og velferd for disse dyrne. En slik endring i verdens matproduksjon vil, sammen med økt etterspørsel etter energi, ha konsekvenser for klimaet. Utvikling av nye teknologiske og samfunnsmessige løsninger må samtidig kombineres med en politikkutvikling som gir økt verdiskaping og bedre og mer likeverdig fordeling av ressurser og goder.

Vår tid har mulighet for å vektlegge andre verdier enn det tradisjonelle industrialsamfunnet. Slike verdier omfatter blant annet å ha kontakt med dyr og vise respekt for dyrs egenverdi, anerkjenne sports- og familiedyr som viktig for menneskers psykiske og fysiske helse, å kunne bo i gode omgivelser og ha tilgang til, og opplevelse av, ren natur, godt miljø og en variert kultur.

Med utgangspunkt i disse problemstillingene skal det nye universitetet bidra til å utvikle en bærekraftig matproduksjon, en helhetlig areal- og ressursutnyttelse og et godt opplevelsessamfunn – som skal gi god helse for mennesker, dyr og miljø i en global sammenheng. Det nye universitetet skal:

- Drive forskning på høyt internasjonalt nivå og på enkelte områder være en internasjonal spydspiss
- Utdanne kompetente, reflekterte og attraktive kandidater for det nasjonale og internasjonale samfunnet

- Drive en aktiv formidlingsvirksomhet som skaper nysgjerrighet og forståelse

Vi håper samfunnsoppdraget vil være et godt utgangspunkt for framtidige diskusjoner og vedtak som skal legge grunnlaget for et spennede, attraktivt og framtidsrettet universitet der det drives banebrytende utdanning og forskning av høy kvalitet.

Yngvild Wasteson

rektor NVH

Hans Fredrik Hoen

rektor UMB

Sentrallaboratoriet

Møt oss på fagdagene 19-21 mai

Veterinære fagdager 2011

Vi vil være tilstede på den fagtekniske utstillingen for å presentere Sentrallaboratoriets analysetilbud.

Norges veterinærhøgskole

Sentrallaboratoriet • Norges veterinærhøgskole • Postboks 8146 Dep. • N - 0033 Oslo
Tlf. +47 22 96 45 66 • Fax +47 22 96 45 94 • s-lab@nvh.no • www.sentrallaboratoriet.no

Soga om Hippus sitt læresete attom Fåvitsbakken

Ordenskollegiet ved NVH har vore til sidan 1946 og er ein av tradisjonsberarane på Adamstuen. No ynskjer me å selja eit nytt opptrykk av den blå sogeboka skrive av Olav Lyngset med namnet *Soga om Hippus sitt læresete attom Fåvitsbakken*. I artikkelen får du òg eit intervju med forfattaren sjølv.

"Det er viktig med røter, det er viktig med tradisjonar. Tradisjonar knyter fortida saman med notida, og gjer notida budd på å møta framtida." Dette skriv Olav Lyngset i føreordet i *Soga om Hippus og St.Blasius* frå 1995. Ei velkjend sage for mange der Lyngset omtalar den rike tradisjonen ved Norges veterinærhøgskule. Desse orda er like aktuelle den dag idag når institusjonen no er på veg til Ås, og får ny plassering der. Ein av tradisjonane ved NVH er Ordenskollegiet. Det består av 5 studentar frå dei eldste kulla, og har sidan starten i 1946 vore i aktivitet så og seja heile tida. Ordenskollegiet vart skipa av Egil Tveit, opphavet og idéskaparen for mesteparten av tradisjonane ved NVH. Då han vart uteksaminert skipa han kollegiet for mellom anna å vidareføra tradisjonen med å dela ut Hippi Sylvsko, det særskilde teiknet å Hippus. Hippi Sylvsko er ein heiderspris med tre ulike graderingar (Riddar-Kommandør-Marskalk) som er vorte delt ut 37 gonger sidan 1946. Den siste mottakaren av utmerkinga er professor Kristian Ingebrigtsen ved FarmToks, MatInf som vart slegen til Riddar av Hippi Sylvsko. Det kjem ei ny utdeling i nær framtid. Følg med.

I samband med 75-årsjubileet til NVH i 2010 tok Ordenskollegiet initiativet til eit nytt opptrykk av ei anna sage i bokform, *Soga om Hippus sitt læresete attom Fåvitsbakken*. Denne soga er, lik den andre, skrive av Olav Lyngset. Lyngset omtalar seg sjølv som OlavR Skjemtarskald, og av namnet skjønar ein at han har stor evne til å gjenfortelja og dikta historiar på ein humoristisk måte. Soga er rundt 100 sider og vart laga i samband med NVHs 50-årsjubileum i 1985, og utgjeven i 1986. Soga omhandlar tilværet ved NVH på Adamstuen frå den spede start og 50 år fram i tid, og mange prosessar omkring organisering, nybygging, nytelsenjing, doktorgradar og sjølvsagt det sosiale er omtala.

Me i Ordenskollegiet meiner det er viktig å ta vare på tradisjonane og historia ved NVH, og ser på det som vår oppgåve å gjera dette tilgjengeleg for nye så vel som eldre studentar og andre interesserte. Difor tok me i fjar kontakt med Olav Lyngset for å høyra om han syntes det var greitt med eit nytt opptrykk,

Tradisjonar: Med sine to sogebøker er Olav Lyngset med å halde tradisjonane i hevd.

og med administrasjonen og jubileumskomiteen for å søkje økonomisk stønad. Alle var udele positive til initiativet og sluttresultatet er at Ordenskollegiet no rår over ei mengde av denne soga. Denne ynskjer me å selja til dei som tykkjer dette høyres interessant ut. Det gjer me via Veterinærmedisinsk Studentforeining (VSF). Sjå annonse i tidsskriftet for kontaktinfo.

I eit intervju med Olav (74) fortel han dette:

"Eg gjekk på 57-kullet på NVH, og hadde sett for meg ei tid i feltpaktsis etter utdanning. Siste sommarferien før eg vart ferdig knusteg leggen i ei motorsykkelulykke, og såleis kom eg ikkje bort frå NVH. Dei fyrste åra var eg ved reproduksjonsfysiologen, og deretter vart eg verande på høgskulen heilt fram til 1993, den lengste tida som studiesjef, berre avbrote med nokre små avbrekk, 1 år i Veterinærforeininga, og 1 år hjå Fylkesveterinæren. Sidan eg vart verande så lenge ved høgskulen fylgde eg jo godt med av det som skjedde. Då eg var student fekk eg tidleg interessa for St. Blasius og tradisjonane omkring Han. Eg var sjølv med i Promosjonskollegiet og Ordenskollegiet, og som tilsett ved NVH fekk eg ved fleire høve lov til å bera kåpa som St. Blasius. I 1993 fekk eg meg ny jobb i Landbruksdepartementet og jobba der fram til eg gjekk av med pensjon i 2007."

Når me spør Olav om kva han fyller dagane med no får me til svar at han er pensjonist og ikkje driv

med noko særleg. Men så spør me han om flyttinga av NVH til Ås og der var han meir snakkesalig:

"Eg bugsar allereie i 1957-58 det var ein diskusjon på høgskulen om flytting til Ås. Og eg meiner at den gongen var nok tanken om flytting betre grunngjeve enn dagens. Den gongen var busdyrbaldet mykje større i Follo-området òg. I dag ser eg ikkje noko stor grunn til å flytte, eg meiner at me i dagens veterinærmedisin nærmar oss meir humanmedisin enn agromiljøet. Så eg vil nok seia et eg er personleg imot flyttinga. Men det skal verta interessant å sjå lokaliseringa. Eg er med i NVHs pensjonistforeining, og me skal på ekskursjon til Ås den 28. april med omvising og orientering om flytteprosessen."

Ser du nokon utfordringar ved flyttinga når det gjeld vidareføringa av NVHs tradisjonar.

"Eg tykkjer jo der er viktig at me tek vare på tradisjonane omkring St.Blasius, seremoniane ved immatrikulering/eksmatrikulering og den påfylgjande festen. Det gjer jo noko med sambaldet mellom studentane når dei vert slegne til gjætarar og sveinar. Det vert ein spesiell gjeng ut av det med eit særeige miljø. Og det er klart at det er lett for å mista noko av dette når ein kjem til eit større miljø som Ås, som gjerne har sine eigne tradisjonar. Difor er det flott at de og dei andre studentlaga jobbar med å leggja til rette for vidareføring av desse særeige tradisjonane."

Olav kan fortelja at det har vorte lite av skaldekunsten etter han gav ut siste soga i 1995. Skrivetamen har forteke seg, som han sjølv seier det. Men han tykkjer det er særstakt hyggjeleg at soga frå 1985 er vorte trykt opp på ny. *"Kvalitetan på scanningsa av boka er bra, med fin innbinding attpåtil. Denne soga var jo eit reink personleg initiativ som skulle vera eit alternativ til den offisielle historieboka. Eg hadde det rimeleg morosamt då eg heldt på med å skriva. Det skulle vera tilforlateleg, men samstundes litt skjemtefullt. Og så laga eg jo kallenamn på ein del folk. Men eg har ikkje fått nokon negative kommentarar i etterkant."*

Kva tenkjer du om at det ikkje er nedskrive noko liknande etter sist soga vart utgjeven?

"Det tykkjer eg jo er litt trist, og det hadde vore artig om nokon hadde teke på seg ei slik oppgåve. Eg sjølv vil nok ikkje gjera det, mest på grunn av at eg ikkje har hatt nokon tilknyting til NVH sidan 1993 og såleis ikkje fått med meg det som har skjedd dei siste åra. Men om det er nokon der ute med skrivelyst er det veldig velkome. Det er ikkje noko krav at det skal skrivast på sogespråk slik eg gjorde, snarare tvert imot, det treng ikkje vera noko kopiering. Det kan like godt skrivast på godt norsk."

Så, då sender me i Ordenskollegiet utfordringa vidare til lesarane. Er det nokon der ute som har skrivetamen i seg og kunne tenkt seg å fortsetja historieforteljinga frå livet ved NVH?

For Ordenskollegiet 2011

Torkjell Lunde Børshheim

Kjøp **Soga om Hippus** sitt læresete attom **Fåvitsbakken!**

Ei soge om livet ved Norges veterinærhøgskole gjennom dei 50 første åra, ført i pennen av Olav Lyngset, òg kjend som OlavR Skjemtarskald.

Kontakt Veterinærmedisinsk studentforening for tilsendt eksemplar i posten.

studvsf@nvh.no
Forhåndsbetaling til
konto 6028.05.10443
før sending.

Pris kr. 120 inkl.
postsending

Ordenskollegiet

Aktuelle sykdomsutbrudd og diagnoser fra Veterinærinstituttet og Mattilsynet

Redigert av Bjørn Lium, Veterinærinstituttet

Fisk

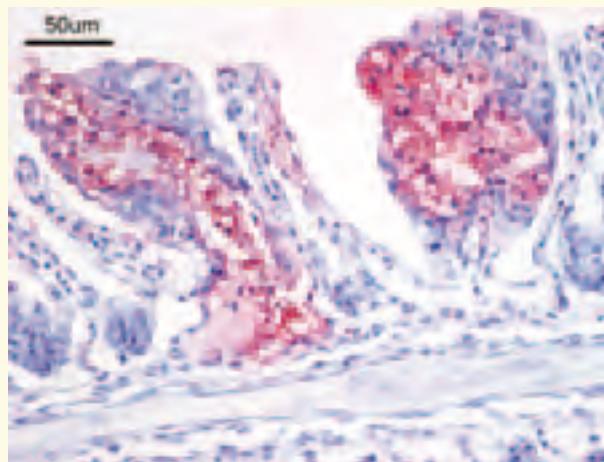
Ferskvannsbakterie gir problemer også etter sjøsetting

Pseudomonas fluorescens er en helt vanlig ferskvannsbakterie som man finner over alt. Den er kjent for å kunne gi problemer med halefinne-råte i settefiskanlegg med dårlig vannkvalitet. Men i de senere årene har den også vært påvist som en primær patogen som gir sepsis og død i settefiskfasen (mer info på www.vetinst.no/Pseudomonas1). I 2010 ble det registrert *P. fluorescens* fra 11 settefiskanlegg og flere anlegg rapporterte om betydelige tap. Det nye i 2010 var at denne ferskvannsbakterien også ble påvist på 7 sjøvannslokalisiteter. Alle påvisninger i sjø var på fisk fra settefiskanlegg med pseudomonas problemer. På lokaliteter der det er satt ut smolt fra flere settefiskanlegg, ble det ikke registrert smitte mellom fiskegruppene. Dette tyder på at smolten har med seg bakterien fra settefiskanlegget, og at det ikke pågår smitte i sjøvann.

Sykdomstegnene i sjøfasen er tilsvarende dem man har i ferskvannsfasen. Klinisk blir fisken mørk, har utstående øyne og spiser lite. Ved obduksjon sees gjerne en skjoldete lever og hypermi i bukhulen. Ofte kommer fiskene inn til Veterinærinstituttet med mistanke om infeksiøs pankreas nekrose (IPN). Histologisk påviser man en sepsis der bakterier er spredt til alle organer. Gjellene er spesielt affisert med store mengder bakterier i karsystemet og betennelse der bakteriene kommer ut i vevet (bilde). Bakterien er lett å dyrke på blodskål, men mange fiskehelsetjenester har i dag ikke lenger fokus på bakteriologi etter sjøsetting. Døde-lighet og gjellebetennelse på grunn av *P. fluorescens* er registrert opp til 10 uker etter sjøsetting.

Renate Johansen

Veterinærinstituttet

Immunhistokjemi viser rød merking av *Pseudomonas fluorescens* i gjeller på fisk 8 uker etter sjøsetting. Bilde viser at bakteriene spreng seg i blodstrømmen og i områder der bakteriene kommer ut i vevet ser man utalt gjellebetennelse. Foto: Renate Johansen, Veterinærinstituttet

Påvist infeksiøs pankreasnekrose (IPN)- virus i lakseyngel av type "QTL-rogn"

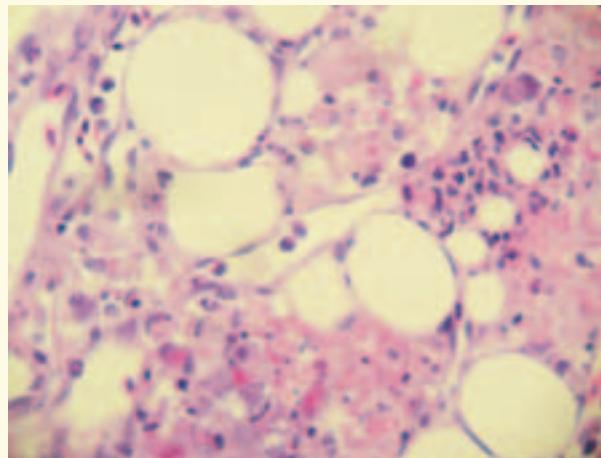
Veterinærinstituttet mottok i vår prøver fra lakseyngel oppgitt å være av type "QTL-rogn". Prinsippet bak "QTL-rogn" er seleksjon for IPN-resistens ved bruk av genmarkører.

I anamnesen ble det oppgitt at det i et anlegg for settefisk var observert noe forøkt dødelighet i et par startføringskar og en del fisk med kraftige spiralbevegelser. Ved obduksjon av lakseyngelen, som hadde en vekt på cirka 0,5 gram, ble det funnet lever som var lys på farge og til dels rødlig fettvev i tillegg til noe ascites i buken.

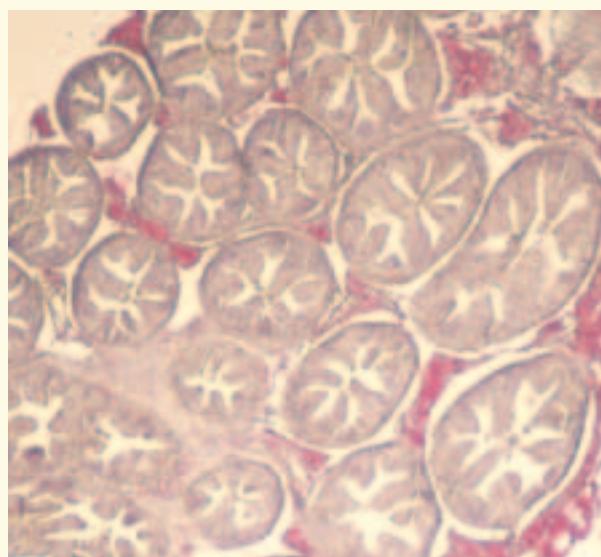
Ved histologisk undersøkelse av prøver fra denne yngelen ble det funnet nekrotiske acinærceller i prøve fra pankreas, og blødninger i fettvev i tilknytning til pankreas og tarm. Det var i tillegg eosinofilt innhold i tarmlumen. De histopatologiske forandringene kan være forenlig med infeksiøs pankreasnekrose (IPN). Det ble også sett betydelig degenerasjon av hepatocytter og enkelte blødninger i prøver fra lever. Ved immunhistokjemisk metode ble det påvist IPN-virus i prøver fra både eksokrint pankreashev og lever fra alle innsendte lakseyngel.

Cecilie Sviland og Geir Bornø

Veterinærinstituttet

HE-snitt. Nekrose av eksokrint pankreashev.
Foto: Cecilie Sviland, Veterinærinstituttet.

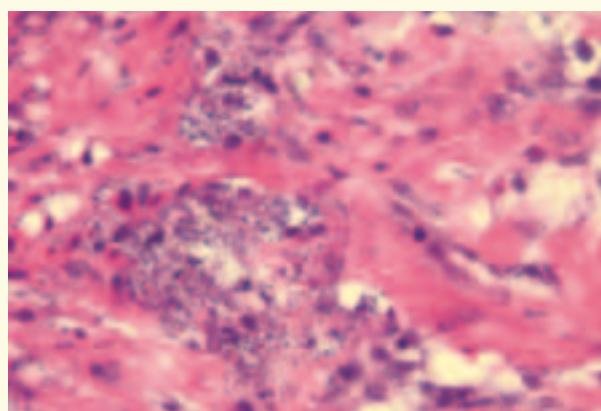

Immunhistokjemipreparat som viser tilstedeværelse av virusantigen (rød farge) i eksokrint pankreashev.
Foto: Cecilie Sviland, Veterinærinstituttet.

Smitte med *Vibrio salmonicida* (kaldtvannsvibriose) på stor laks

Veterinærinstituttet mottok i vår prøver fra én laks oppgitt å være rundt 4 kg fra et matfiskanlegg. Dødeligheten på anlegget var oppgitt å være lav, og prøveuttaget rutinemessig. Ved obduksjon av fisken ble det funnet noe gul lever og væske i buken.

Ved histologisk undersøkelse ble det funnet rikelig med små, stavformede bakterier i hjerteventrikkelen, og enkelte bakterier i milt. Bakteriene var hovedsakelig å finne i overgangen mellom det kompakte og det spongiøse laget i ventrikkel (se bilde). På grunnlag av bakterienees plassering og fiskens størrelse

Vibrio salmonicida i hjertemuskulatur hos laks. HE-farging.
Foto: Cecilie Sviland

ble det mistenkt at det kunne dreie seg om en infeksjon med *Vibrio salmonicida*. Ved immunhistokjemisk metode ble det påvist *V. salmonicida*.

Påvisning av *V. salmonicida* hører nå til sjeldenheten. Det er en gram negativ, bøyd stav som er mellom 0,5 x 2-3 µm, og spres gjennom karsystemet til hele organismen. I sykdommens første stadium finnes bakterien bare i karsystemet. I senere stadium utvikles de alvorligste skadene i vev med rik karforsyning, slik som hjerte, muskulatur og tarmens *lamina propria*.

Cecilie Sviland og Geir Bornø

Veterinærinstituttet

Geit

Ernæringsbetinget muskeldegenerasjon hos geit

"One of the most perplexing aspects of these myopathies is the irregularity and unpredictability of their occurrence."

(John F. van Fleet og Beth A. Valentine. I: Jubb, Kennedy and Palmer's Pathology of Domestic Animals, bind 1, 5. utgave, 2007).

En geitebesetning i Troms opplevde i februar 2010 et sjukdomsutbrudd i ei gruppe på 20-25 geiter, 10-12 måneder gamle, som gikk sammen i en binge. På grunn av sanering og ombygging hadde disse geitene ikke vært på beite foregående sommer, men de hadde fått friskt gras under slåtten på sommeren.

Sjukdomsutbruddet startet 5. februar ved at ei geit ble funnet liggende, ute av stand til å komme seg på føttene. Den var ellers relativt frisk, med mat- og drikkeflyst i behold. Dette var en fredag, og eieren regnet med at det bare var å kjøre denne til obduksjon over helga. Men mandagen var geita betydelig bedre. Derimot ble ei ny geit sjuk. Denne var ustødig og stiv i bevegelsene, men ikke liggende. Den 10. februar var ei tredje geit liggende, som den første, men enda dårligere, den måtte støttes opp for å ligge i brystleie, ellers ble den liggende flatsides. Men også denne kom seg raskt igjen, uten behandling, og den 15. februar var alle geitene friske.

Så, i løpet av 5 dager, fra den 16.-20. februar ble 8 nye geiter sjuke. Tre av de hadde ikke matflyst første døgnet, men de drakk vann. Sju av de åtte kom seg gradvis. Den åttende ble også bedre først, men så dårligere igjen, og døde 24. februar.

Den døde geita ble obdusert 26. februar. Den var i over middels hold og veide 50 kg. Det dominerende funnet var utpreget lys muskulatur i store muskelgrupper (bilde), mest uttalt i ryggmuskulaturen og i gastrocnemius, men lys striping kunne ses i varierende grad i store muskelgrupper på frambeina og stammen. Muskulaturen på hofter og lår (gluteus og quadriceps) virket normal (bilde). I ryggmuskulaturen var det lett å kjenne forkalkninger ved gjennomskjæring. Hjertemuskulaturen var skjoldet.

Histologisk sås typiske forandringer som beskrevet for ernæringsbetinget muskeldegenerasjon, sterkt uttalt i skjellettmuskulatur, mer moderate forandringer i myokard.

Lever ble undersøkt med hensyn på vitamin E og selen. Selennivået var tilfredsstillende (0,32 µg/g), mens nivået av vitamin E var marginalt (1,7 µg/g).

Diagnosen ernæringsbetinget muskeldegenerasjon ble stilt, og lavt nivå av vitamin E ble ansett som årsak. Manglende beiting foregående sommer ble pekt på som en mulig disponerende faktor. Videre var geitene hele høsten og vinteren føret med rundballer presset uten bruk av ensileringsmiddel, og det er vist at slikt før ofte ligger lavt i innhold av E-vitamin. Men geitene hadde hele tida hatt fri tilgang på kraftfôr (Formel Biff, Felleskjøpet), med tilsetning av vitaminer og mineraler.

Ernæringsbetinget muskeldegenerasjon hos geit. Forandringerne var mest uttalt i ryggmuskulaturen (til høyre på bildet) hvor forkalkninger kunne kjennes ved gjennomskjæring. Muskulaturen på lårne (til venstre på bildet) var ikke affisert.

Foto: Terje D. Josefsen.

Av 11 geiter som ble sjuke, ble 10 friske uten behandling og uten endring i føringa. Når en foreløpig diagnose fra obduksjonen forelå 26. februar, var alle de øvrige geitene så godt som friske. Hva som utløste sjukdommen er vanskelig å fastslå, i samsvar med sitatet i innledningen.

Terje D. Josefsen og Aksel Bernhoff

Veterinærinstituttet

Gris

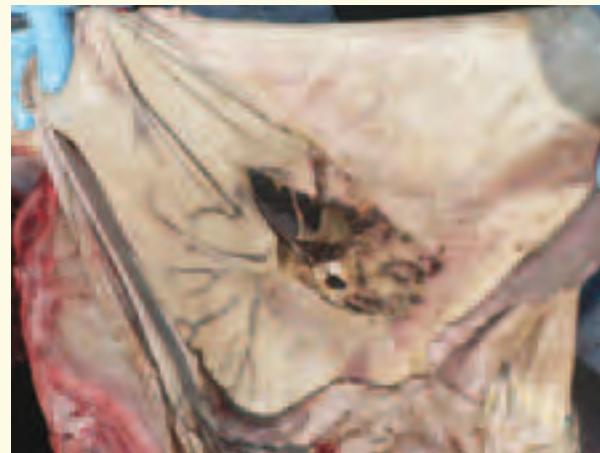
Magesår hos purker

I en besetning med 105 årspurker som hadde flyttet inn i nytt fjøs for 5 uker siden, ble en purke i fødeavdelingen funnet død i bingen. En annen purke ble funnet liggende i bingen. Begge disse samt 6 andre purkene var av bonden observert med oppblåst buk, varierende matvraking og oppkast. Lokal veterinær ble tilkalt og den liggende purka ble undersøkt nærmere. Den var oppblåst, hadde hurtig respirasjon, temperatur 40,8 °C og misfargede slimhinner. Purka ble fratatt grisungene og behandlet med parafin, Klyx®, Baytril® og Finadyne®. De andre purkene var også noe oppblåst i buken, men i mindre grad. Temperaturen varierte fra 39,2 – 39,6 °C og respirasjonen var tilnærmet normal.

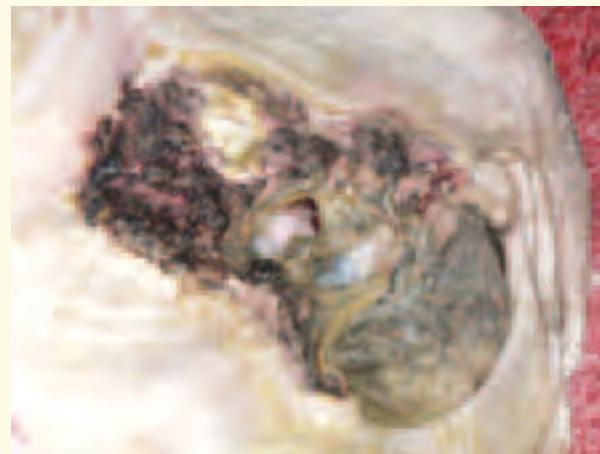
Den behandla purka lå død neste morgen og begge purkene ble obdusert på stedet av lokale veterinærer. Veterinærinstituttet Harstad ble kontaktet og bistod med vurdering av funn. Purkene hadde mørk, rødflekket hud over den oppblåste buken. I bukhulen var det gassdannelse og førrester og tynntarmene var sterkt gassfykte. Begge hadde store, perforerende sår i *pars oesophagea* av magesekken, med blodig og ødematos sárkant (bilder). Det ble ikke påvist spesifikke forandringer i andre organer.

Diverse organprøver (ferske og formalinfikerte) ble sendt til Veterinærinstituttet Harstad for bakteriologisk- og histopatologisk undersøkelse. Bakteriologisk utsæd fra lunge, lever, vesica, nyre, magesekk, colon og jejunum gav funn av uspesifikk blandingsflora. Histopatologisk undersøkelse av ventrikkelens *pars oesophagea* viste ulcerøs, purulent og granulomatøs betennelse.

Det ble konkludert med at begge purkene hadde kronisk ulcerøs gastritt med perforasjon som resulterte i akutt peritonitt og påfølgende sepsis/intoksisasjon. Det er også sannsynlig at de 6 andre syke purkene hadde varierende grad av magesår. Purkene ble føret med tørt kraftfôr. Fôringsanlegget var nytta. Purkene har i ettertid fått tilgang på grovfôr. De ble klinisk friske og har ikke vist tegn på sykdom i etterkant av dette. Det kan spekuleres i om det kan ha vært en ukjent utlösande faktor som har gitt det spesielt fatale forlopet i denne besetningen. Stress i forbindelse med flytting og miljøskifte, endrede fôringsrutiner eller muggtoksiner i føret kan ha vært en slik årsak.

Perforerende magesår sett fra serosasiden
Foto: Stine Bentzen, veterinær Sortland

Ulcerøs, perforerende magesår i *pars oesophagea* sett fra mucosa
Foto: Stine Bentzen, veterinær Sortland

Magesår i *pars oesophagea* hos purker i dieperioden er en tapsbringende sykdom som kan ha stor velferdsmessig betydning. Stress av ulik karakter samt ensidig føring med finnalt fôr antas å være viktige årsaksfaktorer. Likevel har lidelsen fortsatt uklare årsakssammenhenger og vanskelig klinisk diagnostikk har medført at lidelsen ikke har fått nødvendig fokus.

Helsetjenesten for svin gjennomfører nå et prosjekt der magesekken hos utrangerte purker i utvalgte besetninger systematisk blir undersøkt ved slakting. Foreløpige resultater fra denne undersøkelsen ble presentert på Husdyrforsøksmøtet 2011 og indikerer at cirka 25 % av purkene som utrangeres har alvorlig grad av magesår (1).

Referanse

1. Skadsem TRO, Iversen T, Stenklev EM, Fredriksen B. Forekomst av magesår hjå purker. Husdyrforsøksmøtet 14-15. februar 2011:448-451.

Gidske Kvasnes Reisvaag og Wenche Anderssen

Privatpraktiserende veterinærer Sortland

Olav Eikenæs

Veterinærinstituttet

INVITASJON!

REMINDER!

IDENTIKIT

**Akutt smerte på katt - Hvordan bedømmer man den?
Skiller symptomene seg for akutt smerte mot dem man ser
ved kronisk smerte? Hvordan skal man håndtere smerte på katt?**

Du er hjertelig velkommen til å høre og lære det siste av Sheilah A Robertson, Professor of Anaesthesia and Pain Management, College of Veterinary Medicine, University of Florida, USA.

Når og hvor?

10. mai Clarion Hotel Royal Christiania, Oslo

Program:

17.30 - 18.00	Samling med rundstykker og kaffe
18.00 - 18.10	Boehringer Ingelheim ønsker velkommen
18.10 - 18.50	Is it painful? How do we assess acute pain in cats? Acute pain management for cats
18.50 - 19.10	Pause
19.10 - 19.30	Produktinformasjon (Boehringer Ingelheim)
19.30 - ca 20.30	Chronic pain in cats
Ca 20.45	Enkel middag

Påmelding:

Kirsten Richter på telefon 66 85 05 70 eller kirsten.richter@boehringer-ingelheim.com innen 2. mai

Ny forskrift om hold av pelsdyr

På oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet har Mattilsynet utarbeidet en ny forskrift om hold av pelsdyr. Den nye forskriften ble fastsatt av Departementet 17. mars 2011 og trer i kraft 1. mai 2011.

Bakgrunn

Pelsdyrholdet i Norge ble før første gang særskilt regulert i egen holdforskrift gjennom forskrift 20. september 1998 nr. 901 om hold av pelsdyr (pelsdyrforskriften). Denne ble utarbeidet med bakgrunn i anbefalingene fra Europarådskonvensjonens stående komité for beskyttelse av produksjonsdyr fra 1990. Forskriften trådte i kraft 1. oktober 1998, men eksisterende farmer fikk en frist på 10 år frem til 1. januar 2009 for å tilpasse seg. Farmer som eksisterte før 1. oktober 1998, kunne derfor i prinsippet drive frem til 1. januar 2009 uten særskilt regulering ut over de generelle krav som fulgte av dyrevernloven og produksjonsdyrforskriften (fra 2006).

Den nye forskriften (1) er utarbeidet som en oppfølging av Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd (dyrevelferdmeldingen) (2), hvor det ble etterlyst en vesentlig bedring av velferden for pelsdyr i et fremtidig dyrehold sammenlignet med dagens driftsformer. I oppdraget til Mattilsynet presiserte departementet at forskriftsarbeidet måtte være basert på at pelsdyrnæringen er en distriktsnæring som det er ønskelig å beholde (Fig. 1).

For i størst mulig grad å kunne basere det nye regelverket på vitenskapelig kunnskap ga Mattilsynet Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) i oppdrag å foreta en vurdering av risikoen for lidelse hos pelsdyr holdt etter gjeldende forskrift. I tillegg ble VKM bedt om å foreslå tiltak som kunne bedre velferden for pelsdyr. VKM ble også bedt om å skisse eventuelle nye, dokumenterte driftsformer for pelsdyroppdrett og foreta en vitenskapelig velferdsutvurdering av aktuelle avlivingsmetoder. Rapporten "Risk assessment concerning the welfare of animals kept for fur production" (3) forelå i juni 2008. Denne rapporten bygger på to underrapporter, henholdsvis Aakre *et al.*, 2008 (4) og Mejdlid *et al.*, 2008 (5). Mattilsynet har i hovedsak lagt disse rapportene til grunn i forskriftsarbeidet. Mattilsynet har også benyttet en bredt sammensatt referansegruppe og konsultert pelsdyroppdrettere, forskere og andre personer med kunnskap om og erfaring med pelsdyrhold. I tillegg har Mattilsynet sett på nytte- og kostnadsvirkninger av det nye regelverket i en egen konsekvensutvurdering.

Sentrale velferdsforbedrende bestemmelser

De sentrale velferdsforbedrende bestemmelsene i den nye forskriften kan deles inn i bygningstekniske og driftsmessige bestemmelser.

Bygningstekniske bestemmelser

Krav om frostfri og automatisk drikkevannsforsyning

Installasjon av frostfri og automatisk drikkevannsforsyning skal sikre etterlevelse av krav om at alle pelsdyr til enhver tid skal ha tilgang til drikkevann av god kvalitet, også om vinteren.

Krav om fleksible oppstallingssystemer

Dyrevelferdmeldingen etterlyser andre driftsformer enn dagens hold av pelsdyr i nettingbur. I følge VKM finnes det per i dag ikke alternative dokumenterte måter å holde pelsdyr på. Etter forslag fra VKM og som en modifikasjon av dagens driftsform krever den nye forskriften at pelsdyr skal oppstalles i fleksible oppstallingssystemer der det kan åpnes mellom oppholdenheter eller mellom oppholdenheter og annet egnet areal (Fig. 2a og b). Bruk av åpninger mellom oppholdenheter vil minst kunne doble det tilgjengelige arealet for hvert enkelt dyr. Dette vil gi både rev og mink tilgang til betydelig større arealer å bevege seg på, et mer komplekst miljø og mulighet til sosiale relasjoner. Bedre plass gjennom bruk av fleksible systemer legger også bedre til rette for å oppfylle forskriftenes krav om konkurransereduserende tiltak når flere dyr oppstalles sammen. Rev og mink skal ha adgang til så stor del av anleggets oppholdsareal som mulig gjennom hele året. Avlsdyrene skal ha tilgang til større areal etter pelsingssesongen, da det er god plass i anlegget. Dagens bursystemer for rev produceres allerede med lukkbare åpninger mellom standardbur. Mange minkfarmer har klatreibur, som også tilfredsstiller kravene til fleksible systemer. For eksisterende farmer med lav takhøyde åpner forskriften for klatreibur hvor med skråtak i det øvre planet. Alternativet er å lage åpninger mellom standardbur for å gi adgang til tilgjengelig areal i horisontal retning.

Krav om økt minsteareal for rev som oppstalles enkeltvis

Den nye forskriften krever et minsteareal på 1,2 m² til rev som oppstalles enkeltvis, for både avlsdyr og valper. Avlsdyr som er tyngre enn 20 kg, skal ha et minsteareal på 2,0 m². Denne gruppen dyr omfatter de største blårevhannene. Etter den gamle forskriften blir enkeltdyr typisk satt på et minsteareal på 0,8 m². Arealøkningen skal gi bedre mulighet til å berike miljøet i oppholdsenheten, noe dyrevelferdmeldingen retter særlig oppmerksomhet mot. I følge VKM er muligheten et større areal gir til å berike miljøet, viktigere enn størrelsen på arealet i seg selv. For avlsdyr er

dette spesielt viktig i den lange perioden med valper i anlegget og anleggets kapasitet er fullt utnyttet.

Det har vært vanlig å rutinemessig oppstalle sølvrevvalper på minstearealet fra de er 3-4 måneder gamle og frem til pelsing. Etter de nye bestemmelserne kan valper kun unntaksvise oppstalles enkeltvis. Forskriften åpner for at areal til rev kan fordeles på mer enn ett plan. Eksisterende farmer med lav takhøyde kan utvide arealet i høyden selv om takhøyden over et øvre planareal blir lavere enn hovedkravet på 75 cm, forutsatt at reven kanstå oppreist på deler av arealet. En utvidelse i høyden vil være en beriking i seg selv, fordi dyrene gis mulighet til et mer variert bevegelsesmønster.

Krav om helårig skjul til rev

Kravet om helårig skjul til rev er en oppfølging av dyrevelferdsmeldingen og skal sikre at revens behov for å søke skjul fra både ugunstige værforhold og fra artsfrender blir ivaretatt gjennom hele året. Skjulet skal ha minst tre tette vegger, men kan eksempelvis være åpent mot midtgangen, noe som legger til rette for kontakt mellom dyr og røkter. Skjulet skal være plassert i oppholdsenheten eller oppå som toppmontert kasse.

Figur 1. Sølvrevtspe. Foto: Kathrine A. Ryeng

Figur 2. Fleksible oppstallingssystemer gir potensial for betydelig større tilgjengelig areal og sosial kontakt mellom dyr. a) Bildet viser fleksible bursystemer for rev ved Pelsdyrfarmen på Ås. b) Bildet viser standard klatrebur til mink. Foto: Torunn Knævelsrød

Krav om liggehylle til mink

Alle avvendte dyr skal ha tilgang til liggehylle eller annen permanent innretning som er plassert høyt i oppholdsenheten og utformet slik at dyret kan iaktta omgivelsene og innta en bekvem hvilestilling. For rev er dette en videreføring av gjeldende krav, mens det er nytt for mink (Fig. 3). Liggehyllen vil bidra til beriking av miljøet, gi dyrene oversikt over omgivelsene og gi mordyret en mulighet for å trekke seg unna valpene.

Driftsmessige bestemmelser

Krav om kompetanse om hold og avliving av pelsdyr

Et sentralt mål og tiltak i dyrevelferdsmeldingen er kompetente dyreeiere. Dyreholder skal ha gjennomgått opplæring og kunne dokumentere oppdatert kompetanse om hold av de aktuelle pelsdyrene. I tillegg skal dyreholder sørge for at alle som utfører arbeid som kan påvirke dyrenes velferd, har nødvendig kompetanse. God kompetanse hos utøverne er avgjørende for at pelsdyrnæringen skal kunne tilfredsstille de kravene forskriften setter.

Kravet om dokumentert kompetanse ved avliving av pelsdyr er svært viktig for å ivareta forsvarlig dyrevelferd. I pelsingssesongen vil det ofte være snakk

Figur 3. Mink skal i likhet med rev skal ha tilgang til liggehylle. Bildet viser en liggehylle som blir kalt "hengekøye". Foto: Torunn Knævelsrød

om avliving av et stort antall dyr, og ukyndig avliving innebærer risiko for store lidelser. Det er derfor naturlig at det stilles strengere krav til kompetanse hos den som avliver pelsdyr, enn hos andre som avliver dyr utenfor slakteri. Etter de nye bestemmelsene kan avliving av rev og mink bare utføres av person som har gjennomgått særskilt opplæring. Dette er strengere krav enn i avlivingsforordningen som trer i kraft i EU 1. januar 2013. Særlig ved avliving av rev med elektrisk strøm vil feilaktig teknikk kunne medføre store lidelser. Til mink brukes det hovedsakelig gass der flere dyr avlives samtidig. Denne metoden er ikke like teknisk krevende, og i tråd med avlivningsforordningen kan slik avliving utføres av person uten slik dokumentert opplæring, dersom avlivingen foregår under nærvær og veiledning av person som har dette.

Krav til avl

Formålet med avlen skal være robuste og friske dyr med god fysisk og mental funksjon. Dette innebærer en innskjerping som skal hindre bevisst bruk av eller avl for dyr med arvelige defekter. Et sentralt mål i dyrevelferdsmeldingen er avlsmessige forbedringer i dyrenes mentale helsetilstand. Nytt er at avlsdyr skal være testet for tillitsfullhet overfor mennesker før de benyttes i avl (Fig. 4). Testingen skal gi pålitelige og dokumenterbare resultater. Slik testing forutsetter at næringen, i samarbeid med forskere, finner frem til tester som gir pålitelige resultater og er anvendelige ute i farmene. Nytt er også at det i utvelgelsen av avlsdyr skal legges vekt på dyr som er rolige og ikke spesielt aggressive overfor artsfrender. Avlen skal dermed legge til rette for mer sosial kontakt mellom dyr og bedre dyrevelferd.

Figur 4. Avlsdyr skal testes for tillitsfullhet overfor mennesker før de benyttes i avl. Bildet viser en tillitsfull sølvrevtispe. Foto: Kathrine A. Ryeng

Krav om beriking av miljøet med egnede aktivitetsobjekter og eventuelt innretninger

Forskriften krever at oppholdsenheten til *enhver tid* skal være beriket med egnede aktivitetsobjekter og eventuelt innretninger som stimulerer til lek, gnaging, utforskning og variert fysisk aktivitet. For å oppnå dette må aktivitetsobjektene skiftes ut så snart de ikke lenger stimulerer til aktivitet. Beriking kan dessuten være i form av mer eller mindre permanente innretninger som kan utløse aktivitet. Det er behov for mer forskning på hva slags innretninger som er best egnet til de ulike artene. Næringen må ta ansvar for å utvikle slike innretninger.

Krav om hyppigere tilsyn med dyrene

Minstekravet til tilsyn og stell er doblet til minst to ganger per døgn. Dette skal bidra til økt tilstedeværelse hos dyrene. Under visse forhold er det krav om enda hyppigere tilsyn og tilstedeværelse. I tiden omkring fødsel og avvenning og fra avvenning til oppsplitting av valpekullet er økt tilsyn viktig for å forebygge at valpene påfører hverandre skader. Krav om hyppigere tilsyn gjelder også for syke og skadde dyr, og for dyr som viser unormal atferd. Kravet om at klørne skal etterses månedlig og røktes ved behov, er også nytt.

Krav om fôr og vann

Sentralt er kravet om at pelsdyr til enhver tid skal ha tilgang til rent drikkevann av god kvalitet. Kravet om frostfri og automatisk drikkevannsforsyning skal legge til rette for dette.

Kravet om at valper skal føres minst to ganger i døgnet fra de begynner å ta til seg fôr og til kullet deles opp, er også nytt. Dyreholder skal vurdere om det er behov for hyppigere føring av valpene. Bestemmelsen skal bidra til god oppfølging av valpene i denne kritiske perioden, redusert konkur-

ranse om ressursene og forebygging av bittskader. Store og tunge dyr kan utvikle sykelige tilstander og få innskrenket bevegelsesevne. Overvekt med negativ innvirkning på dyrets bevegelighet skal derfor forebygges. For å unngå overfete avlsdyr skal disse velges ut tidlig og føres slik at behovet for stor vektredusjon fram mot paring faller bort. Dersom det likevel er nødvendig å redusere dyrenes vekt for at de skal komme i god paringskondisjon, skal det gjøres ved å bruke før med lavere energiinnhold eller gi dyrene adgang til økt fysisk aktivitet. Tiden dyrene bruker til å ete, skal ikke reduseres. Slanking i form av opphold i føringen blir dermed forbudt.

Krav til håndtering og innfangning

De nye bestemmelsene krever at håndtering av pelsdyr fortrinnsvis skal gjøres for hånd og av trenet personell som dyrene kjenner. Dette for å unngå frykt og stress ved håndtering og sikre dyrene en best mulig opplevelse ved nærbekjennelse med mennesker. Fikse-ringsutstyr skal brukes bare unntaksvis, når det er helt nødvendig av hensyn til dyret eller den som håndterer dyret. Dette kan være situasjoner hvor dyret skal undersøkes eller gis behandling. Dyrene skal ha støtte under kroppen når de løftes og bæres. Dette innebærer forbud mot å løfte eller bære dyr etter halen eller halsen. Til rev er rutinemessig bruk av nakketang og munnlås eller annet kjevefikseringsutstyr som gjør det vanskelig å pese, også blitt forbudt. Disse håndteringsbestemmelsene vil sammen med kravene om avl for tillitsfulle dyr, og om at dyrene fra tidlig alder skal bli tillitsfulle og tamme nok til å kunne håndteres og stelles på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, være sentrale for å redusere frykt og stress. Vi mener dette er viktige tiltak for å bedre velferden for pelsdyr.

Krav om sosial kontakt med andre dyr

Dyrevelferdsmeldingen retter særlig fokus på revens begrensede muligheter til sosiale interaksjoner. For å legge til rette for et bedre levemiljø krever den nye forskriften at alle dyr skal gis adgang til ønsket sosial kontakt med andre dyr i anlegget. Det er spesielt viktig for valper å få utføre lekeatferd. Valper skal oppstalles to eller flere sammen fra avvenning til pelsing, et krav som hovedsakelig innebærer en endring for reevalper. Bruk av fleksible oppstallingssystemer vil legge til rette for dette. Enkeltvis oppstalling av valper kan skje dersom det er nødvendig for å unngå slåssing og skader, men rutinemessig enkeltvis oppstalling er ikke lenger tillatt. Forskriften åpner også for sosial oppstalling av andre dyr, dersom det er ønskelig ut fra et velferdshensyn. Imidlertid kan hold av dyr i grupper øke velferden bare hvis dyrene opplever dette som bedre enn å bli holdt alene.

Krav om forebyggende helsearbeid og tiltak ved sykdom og skade

Kravet om forebyggende helsearbeid er nytt. Dette omfatter også forebygging av bittskader som dyrene kan påføre hverandre.

Den gamle forskriften hadde heller ingen bestemmelser om tiltak ved sykdom og skade. Dyreholders ansvar for dette er tydeliggjort i den nye forskriften. Syke og skadde dyr skal umiddelbart ha forsvarlig behandling, om nødvendig utført av veterinær. Syke og skadde dyr skal i tillegg oppstalles på en egen, egnet plass dersom det er til beste for dyret.

Krav om skriftlige rutiner og journalføring

Den nye bestemmelsen om skriftlige rutiner og journalføring er et sentralt krav i forskriften. Bestemmelsen skal sikre både etterlevelse av velferdsbestemmelsene og dokumentasjon av viktige dyrevelferdsmessige opplysninger og hendelser. Dette vil fremme et plannmessig dyrevelferdssarbeid i farmen og samtidig gjøre det mulig for Mattilsynet å føre tilsyn med etterlevelse av bestemmelser som ellers ikke så lett kan vurderes ved inspeksjon.

Krav om overvåking av nøkkelparametre under avliving og varsling ved svikt

Kravet om at utstyr til avliving av pelsdyr med strøm og gass skal være forsynt med instrumenter for kontroll av nøkkelparameterne og varsling ved svikt, er nytt. Avlivningen omfatter svært mange dyr og er en prosedyre som er spesielt kritisk i forhold til ivaretakelse av forsvarlig dyrevelferd. Mattilsynet har derfor funnet det nødvendig å stille høyere krav enn før til dokumentasjon og metode. Kravet er imidlertid ikke særlig strengere enn det avlivningsforordningen innebærer.

Forkastede forslag

Mulighet for reven til å grave og badevann til mink

Dyrevelferdsmeldingen etterlyser større mulighet for bevegelse og normal atferd for rev. Ettersom graving er naturlig atferd hos rev, ble det vurdert å forskriftsfeste krav om sandkasse eller lignende. Med dagens driftsform ville imidlertid dette kunne medføre uhygieniske forhold med negative følger for dyrenes velferd og helse, og redusert pelskvalitet. Når det gjelder mink, har særlig dyrevernorganisasjonene hevdet at minken må ha tilgang til badevann for å trives. Mink er tilpasset fødesøk også i vann. I følge VKM-rapporten er imidlertid ikke adgang til badevann en eksplisitt foretrukket miljøberikelse, og andre former for berikelse kan være like attraktive. Krav om badevann ville med dagens driftsform kunne øke risikoen for lungebetennelse og andre helseproblemer hos dyrene om vinteren. Mattilsynet forkastet derfor begge disse forslagene. Det er imidlertid behov for mer forskning

på driftsformer og ulike former for miljøberiking som kan gi dyrene et mer variert og stimulerende miljø, inkludert hvordan tilrettelegging for graving og badevann kan gi de velferdsgevinster dette har potensial for.

Oppsummering

I dyrevelferdsmeldingen understrekkes det at velferden for pelsdyrene må forbedres vesentlig i et framtidig pelsdyrholt sammenlignet med dagens driftsformer. Med den nye forskriften mener vi at Mattilsynet har løst oppdraget fra departementet på en god måte. Forskriften er så langt det er mulig forankret i vitenskapelig basert kunnskap og har tatt opp i seg de fleste velferdsforbedrende tiltakene VKM foreslo i sin rapport. Vi mener derfor at forskriften legger til rette for en betydelig bedring av velferden for pelsdyr sammenlignet med gjeldende forskrift.

Det viktigste nye grepene i forskriften er kravet om fleksible oppstallingssystemer med åpninger mellom oppholdsenhetene. Dette er riktignok bare en modifikasjon av dagens nettingbur, men gir dyrene mer plass og mulighet for et mer variert miljø. Det er behov for mer forskning for å utvikle nye driftsformer for hold av pelsdyr dersom det skal være mulig å løse de utfordringer meldingen peker på fullt ut. Forskriftens ordlyd stenger ikke for andre typer drift eller oppstalling enn dagens tradisjonelle innredninger.

Vi mener at den forventede dyrevelferdsmessige gevinsten står i rimelig forhold til de beregnede økonomiske konsekvensene for pelsdyrnæringen, og at forskriften gjør det mulig å opprettholde denne næringen i Norge. Relativt romslige overgangstider bidrar til å dempe den økonomiske belastningen.

Referanser

1. Pelsdyrforskriften. Forskrift 17. mars 2011 nr 296: Forskrift om hold av pelsdyr. Oslo 2011. http://www.lovdata.no/cgi-wifit/wifitldles?doc=app/gratis/www/docroot/ltavd1/filer/sf-201103170296.html&emne=pelsdyr*&& (1.4.2011).
2. Landbruks- og matdepartementet. Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd. Oslo 2002. http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/dok/regpubl/stmeld/20022003/_stmeld-nr-12-2002-2003-.html?id=196533 (18.3.2011)

3. Norwegian Scientific Committee for Food Safety [Vitenskapskomiteen for mattrygghet]. Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare of the Norwegian Scientific Committee for Food Safety. Risk assessment concerning the welfare of animals kept for fur production. Oslo 2008. http://www.vkm.no/eway/default.aspx?pid=277&trg=Container_6269&Main_6177=6556:0:&Container_6269=6187:1656792::0:6720:2::0:0 (18.3.2011)
4. Akre AK, Hovland AL, Bakken M and Braastad BO. Risk assessment concerning the welfare of animals kept for fur production. A Report to the Norwegian Scientific Committee for Food Safety [Vitenskapskomiteen for mattrygghet]. Norwegian University of Life Sciences. Ås 2008. http://www.vkm.no/eway/default.aspx?pid=277&trg=Container_6269&Main_6177=6556:0:&Container_6269=6187:1656792::0:6720:2::0:0 (18.3.2011)
5. Mejedd CM, Kjæstad HP, Lund V and Farstad WK. Report from the ad hoc group concerning stress and suffering in the killing of fur producing animals. Norwegian Scientific Committee for Food Safety [Vitenskapskomiteen for mattrygghet]. Oslo 2008. http://www.vkm.no/eway/default.aspx?pid=277&trg=Container_6269&Main_6177=6556:0:&Container_6269=6187:1656792::0:6720:2::0:0 (18.3.2011)

Kathrine A. Ryeng

kathrine.ryeng@mattilsynet.no

Torunn Knævelsrud

torunn.knaevelsrud@mattilsynet.no

Regelverksavdelingen

Seksjon for dyrevelferd og fiskehelse
Mattilsynet, Hovedkontoret Oslo
Felles postmottak
Postboks 383, 2381 Brumunddal

Kontaktinformasjon Kathrine A. Ryeng:

Tlf: 23 21 67 79

iHarmoni

– et effektivt, godt og dokumentert hjelpemiddel for god stressmestring.

iHarmoni benyttes i uvante situasjoner som reise, dyrlegebesøk, utstilling, dressurkurs, tordenvær, nyttårsaften og som klinisk ernæringsmessig understøttelse ved atferdstrening. Les mer på www.lifeline.no.

Lifeline as

Livsløp, helse og sunnhet i et faglig perspektiv

www.lifeline.no

Lifeline AS | Tromøyveien 20 | 4841 Arendal | tlf. 22071940

Tilsyn med hold av pelsdyr

Mattilsynet bruker mye ressurser på tilsyn med pelsdyr. Det har aldri tidligere vært ført så mye tilsyn med pelsdyrnæringen som i de to siste årene. Samtidig er det viktig å ha fokus på at det er dyreholders ansvar å sikre dyrenes velferd.

Tilsyn: Mattilsynet vil fortsette å holde fokus på pelsdyrhold.

Hvem har ansvar for hva?

Det er alltid dyreeiers ansvar å sikre dyrevelferden og å drive innenfor rammen av gjeldende regelverk. Mattilsynets jobb er å sjekke at regelverket faktisk blir fulgt og å fatte vedtak med pålegg om tiltak i tilfeller der det avdekkes regelverksbrudd. En pelsdyrholder må bruke mye tid på stell og tilsyn med dyrene. Skader og sykdom må forebygges, men i alle typer dyrehold vil det likevel forekomme at dyr blir syke eller skader seg. Dette i seg selv er ikke nødvendigvis et avvik, men dyrene må behandles raskt og på riktig måte. Mattilsynet kan ikke overvåke alle pelsdyrfarmer til en hver tid, men gjennomfører tilsyn basert på en risikovurdering. Dette betyr at vi prioriterer de typene dyrehold vi anser som mest risikofylt med henblikk på sannsynlighet for avvik og konsekvensene av eventuelle avvik. Våre tidligere erfaringer med dyrehold, for eksempel etter tidligere inspeksjoner, er vesentlig i denne risikovurderingen. Bekymringsmeldinger fra publikum, som for eksempel dyrevernorganisasjoner, er en annen viktig faktor i risikovurderingen.

I Norge finnes det til sammen i overkant av 300 pelsdyrfarmer. I 2009 og 2010 gjennomførte Mattilsynet til sammen henholdsvis 329 og 208 tilsyn med pelsdyrhold.

Frivillige organisasjoner har gjentatte ganger gått ut i offentligheten med bilder som viser uakseptable forhold. Vi har sett bilder av dyr med gamle skader som er så alvorlige at dyrene helt åpenbart burde vært avlivet på et tidligere tidspunkt. Disse oppslagene er noe av bakgrunnen for den relativt høye tilsynsfrekvensen i pelsdyrhold de siste årene.

Mattilsynets virkemiddelbruk

Våre tilsyn har avdekket forhold som er i strid med lov om dyrevelferd. Vårt generelle inntrykk er likevel ikke at det til stadighet, og i stor utstrekning, begås grove brudd på regelverket.

Mattilsynet skal bruke egnede og forholdsmessige virkemidler overfor dyreholdere som bryter reglene. Vi forutsetter at dyreholderne følger opp vedtak fra Mattilsynet, og gjør de nødvendige tiltak for å rette opp i forholdene og har fokus på å gjennomføre tiltak for å unngå at avvik gjentar seg. Mattilsynet følger opp med nye inspeksjoner og kontroller der dette vurderes nødvendig.

Vi skal bruke opptrappende virkemidler dersom dyreholder ikke følger opp pålegg fra Mattilsynet. I ytterste konsekvens kan dette medføre vedtak om avvikling av dyrehold eller vedtak om aktivitetsnekt (forbud mot å holde dyr). Sistnevnte er et nytt virkemiddel som Mattilsynet har fått "til rådighet" som følge av den nye dyrevelferdsloven. For å sikre at våre inspektører er så enhetlig som mulig, arrangerer vi samlinger med spesiell fokus på bruk av virkemidler i tilsynet med dyrevelferd, herunder velferd for pelsdyr.

Varslede eller uvarslede inspeksjoner?

Som ved mange andre typer husdyrhold er det også i pelsdyrfarmer vanlig at de som steller dyrene ikke er til stede i farmen hele tiden. Det er ofte lange kjøreavstander, og Mattilsynet har hittil vanligvis varslet tilsynet i forkant for å unngå bomturer til pelsdyrfarmene. Når dyreeier får varsel om tilsynet i forkant, vil vedkommende likevel ha en viss mulighet for å rydde opp i eventuelle avvik før Mattilsynet ankommer.

Mattilsynets erfaringer hittil gir likevel ikke grunnlag for å tro at varslede inspeksjoner har medført at Mattilsynet ikke klarer avdekke avvik i dyreholdene. Vårt fokus og tilsynsmetodikk ved inspeksjonen kan i stor grad avdekke hvor vidt dyreholderen har kontroll over dyreholdet sitt, har orden på rutiner for behandling av syke og skadde dyr etc. For å bli enda sikrere på at vi får det reelle bildet på våre tilsynsbesøk, vil vi heretter prioritere å gjennomføre flest mulig uanmeldte inspeksjoner selv om dette kan by på en del praktiske utfordringer dersom dyreeier ikke er til stede når vi ankommer pelsdyrfarmen. Mattilsynet har ikke hjemmel til å ta seg inn i et husdyrhold uten samtykke fra dyreholder. Unntak gjelder dersom vi har grunn til å tro at dyr lider i det aktuelle dyreholdet. I slike tilfeller kan vi ta oss inn i dyreholdet med assistanse fra politiet.

Ekstra fokus og nasjonal tilsynskampanje i 2009

Mattilsynet gjennomførte en nasjonal tilsynskampanje på pelsdyrholt i 2009. En av de mest kritiske periodene i et pelsdyrholt med hensyn til dyrevelferd, er perioden rundt og etter valping. På bakgrunn av dette ble tilsynskampanjen gjennomført i forkant av valpingen, for i størst mulig grad å sikre at de bygningsmessige forholdene og de tekniske installasjonene var i orden innen valpesesongen startet. Kampanjen hadde også fokus på rutiner for driften, herunder særlig rutiner for tilsyn med dyrene og behandling av syke og skadde dyr. Vi har også hatt spesiell fokus på avliving av dyr, og rutiner og kompetanse i denne forbindelse.

I 2010 hadde Mattilsynet som målsetting å gjennomføre tilsyn med 50 % av alle pelsdyrfarmer, og tilsyn med hold av pelsdyr har fortsatt høy priorititet i våre føringer for tilsynsåret 2011.

Konklusjon

Mattilsynet vil fortsette å holde fokus på pelsdyrholt og gjennomføre tilsyn i tråd med våre risikovurderinger. Næringen må selv ta ansvar for å sikre at dyreholdene til en hver tid drives innenfor rammen av gjeldende regelverk. Skader må forebygges, og når skader oppstår må de behandles raskt og på riktig måte. Klarer ikke pelsdyrnæringen dette, har de et stort problem og undergraver den tilliten samfunnet må ha til dem. Våre tilsyn, uansett om de er varslet eller uanmeldte, kan aldri gi noen garanti for eventuelle framtidige avvik.

Et slikt avvik kan være at dyreeiers rutiner for tilsyn og stell svikter, og at vi nok en gang får se stygge

bilder av gamle skader på pelsdyr i etermediene. Mattilsynet kan ikke overvåke alle pelsdyrfarmer i Norge til en hver tid. Næringen må selv ta ansvaret for å sikre god dyrevelferd. Vi i Mattilsynet skal fortsette å gjøre vår jobb, og føre tilsyn med næringen ut fra våre faglige vurderinger. Dersom pelsdyrnæringen har problemer med å sikre tilfredsstillende dyrevelferd, kan dette imidlertid ikke løses ved stadig mer tilsyn fra Mattilsynets side alene.

Referanser

1. Mattilsynet. Sluttrapport Nasjonalt tilsynsprosjekt 2009 Velferd for pelsdyr http://www.mattilsynet.no/publikasjoner/rapporter/dyrevvern/forholdene_i_norske_pelsdyrholt_er_generelt_i_henhold_til_regelverket_70933

Bjørn Groven

bjorn.groven@mattilsynet.no
Tilsynsavdelingen
Seksjon for landdyr og dyrehelsepersonell

Ole Fjetland

ole.fjetland@mattilsynet.no
Assisterende tilsynsdirektør

Mattilsynet, Hovedkontoret Oslo
Felless postmottak
Postboks 383
2381 Brumunddal

Kontaktinformasjon Bjørn Groven:
Tlf: 23 21 66 48

Pensjon i kommunal sektor

Medregning av kommunale pensjonsrettigheter ved overgang til staten

Kjell Naas er forhandlingssjef i DNV
Foto: Svein Erik Dahl, Samfoto

I hovedsak er pensjonsordningen i kommunal sektor temmelig lik den statlige, og ordningene samordnes.

Samordningen innebærer at du får summert år med kommunale pensjonsrettigheter og år med statlige pensjonsrettigheter, og kommer du opp i 30 år eller mer, så har du rett til full pensjon. Overskytende år gir ikke ytterligere rettigheter.

Hvis du skifter mellom statlige og kommunale jobber er det den siste ordningen du var medlem av som står for utbetalingen av hele pensjonen, mens de to gjør opp seg i mellom.

Dersom du slutter i stat og kommune uten å ha tjent opp til sammen minst 30 år og du fremdeles er for ung til å gå av med AFP, så vil dine pensjonsrettigheter omregnes fra 30-deler til 40-deler, dvs at 29 års opptjenning gir 29/40 av full pensjon i stedet for 29/30.

Hvis du slutter i disse offentlige sektorene for å gå over i privat virksomhet før du har oppnådd tilstrekkelig alder til å kunne gå av med AFP, vil du i tillegg bli utsatt for at du ikke får utbetalet pensjon fra stat/kommune før den første i måneden etter fylte 67 år. Det kan for en sliten veteranære være meget ugunstig å slutte i det offentlige den 1. i den måneden du fyller 62 år. Før årsskiftet var det den 1. i åremålsmåned den som gjaldt, ikke den 1. i måneden etter.

I de fleste kommuner ble det innført kommunal pensjonsordning før andre enn ledere i løpet av 1974. Noen få kommuner var tidligere ute, en del noen år senere. De større bykommunene skal visstnok ha vært først ute, uten at vi har noen eksakt oversikt.

Fra 1974 var minstekravet til stilling for fast ansatte minst 18 timers arbeidstid pr. uke, fra 1978 ble dette endret til 15 timer og fra 1987 til 14 timer.

Midlertidig ansatte fikk først inntre i pensjonsordningen etter ett års tjeneste, fra 1. juli 1986 ble dette endret til ett halvt år, og da med tilbakevirkende kraft.

Hittil har det vært dokumentasjon for innbetalet pensjonstrekk til den kommunale pensjonskassen som har vært avgjørende for om du har rettigheter fra da du jobbet i kommunen eller i kommunalt/interkommunalt næringsmiddeltilsyn.

Statens pensjonskasse har for eksempel pleid å forlange at dersom dokumentasjon ikke finnes i kommunen eller i pensjonskassen, så må den enkelte selv kvalitetssikre pensjonstrekket ved å ta vare på de årlige grønne skjemaene som du får fra arbeidsgiver til bruk ved selvavgivelsen. Jeg har fått telefoner fra medlem-

mer som dessverre har vært litt for flinke til å rydde. Dersom dokumentasjon for dine pensjonsrettigheter eller tilsetting ikke finnes i kommunen eller pensjonskassen, så er siste utvei arkivene til de tidligere næringsmiddeltilsynene som 1. januar 2004 ble overtatt av Mattilsynet. Jeg har bedt mattilsynet undersøke om de sitter på disse arkivene, men Mattilsynet har foreløpig ikke funnet ut av dette.

Viktig

Mandag 28. mars i år ble det offentlig kjent at Arbeidsretten har avgjort dom for at ansatte i kommunene i henhold til tariffavtale var pliktige til å være med i de kommunale pensjonsordningene helt fra disse ble innført i de enkelte kommuner i løpet av 1970-årene. Dommen ble ikke anket videre innen gitt frist, så det betyr at den er rettskraftig og altså gyldig.

Arbeidsretten har fastslått at dette til og med gjelder i de tilfeller at ansatte i kommunene reserverte seg mot å være med i den kommunale pensjonsordningen. Grunnen til at en del kommuneansatte gjorde det var at da folketrygden ble innført 1. januar 1967 var det en forutsetning at den på sikt skulle gi 66 % av lønnen i pensjon, slik at det så ut til å bli lite å tjene og mye å tape på å betale innskudd til en egen kommunal pensjonsordning i tillegg.

Den gangen var statens pensjonskasses ordning som Klp la som mal for sin ordning på 70 % av lønnen i pensjon. Og skattemarginalen på differansen var høyere enn i dag før momsen ble innført 1. januar 1970. Nå vet vi imidlertid at for topplønn på akademikernivå gir folketrygden bare ca. 50 % av lønnen i pensjon, det er de med lavere kompetanse som kan få oppfylt forutsetningen fra 1967.

Det er fortsatt uklart om de kommunene som sto utenfor KS sitt tariffområde er bundet av dommen. På den tiden skal det ha vært Oslo, Bærum og Lørenskog. Men hvis en eller flere av disse kommunene hadde tariffavtaler den gangen som krevde medlemskap i kommunal pensjonsordning, så vil trolig de også være bundet av dommen.

Den manglende innbetalingen av pensjonsinnskudd er i mellomtiden foreldet, i det lov om foreldelse av fordringer har en foreldelsesfrist på 3 år for ordinære fordringer.

For pensjon er foreldelsesfristen i prinsippet 10 år. Midlertid er foreldelsesfristen på de enkelte terminytelser 3 år.

Tidligere var det nødvendig å dokumentere innbetalet pensjonsinnskudd for å ha rett på pensjon fra kommunene. Ut fra denne dommen ser det ut til at det holder å dokumentere tilsettingsforhold og stillingsstørrelse. Så vil innføringstidspunktet for den kommunale pensjonsordningen avgjøre når du tidligst kan få medregnet pensjonsrettigheter.

www.allianceapotek.no

Veterinærapotek på nett Godt utvalg - gode priser

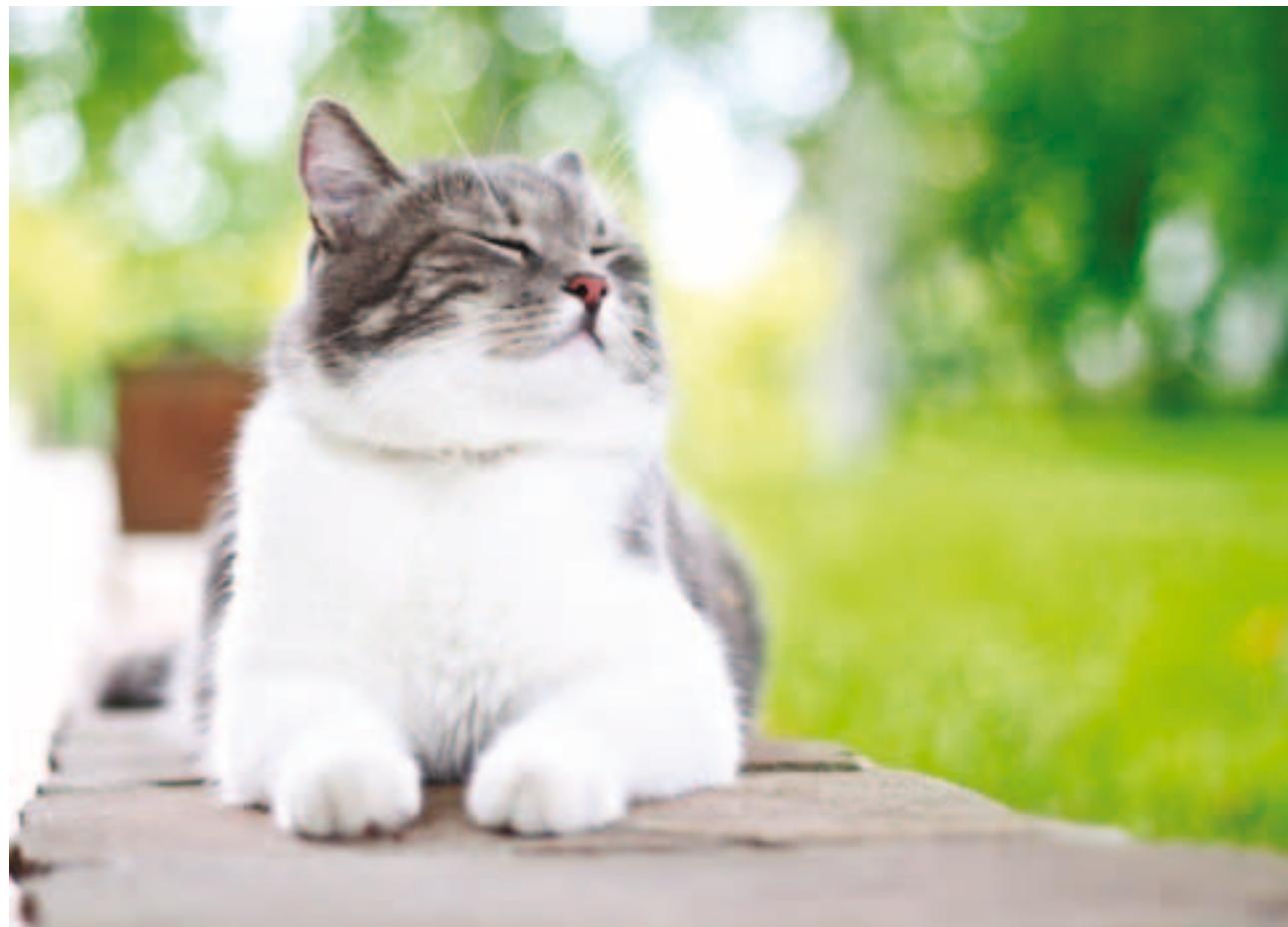
Nå kan du som veterinær bestille lege-
midler, vaksiner, forbruks- og handels-
varer til gode priser hos oss, og varer
blir levert dit du ønsker.

Nettbutikken er bygget opp slik at du på en enkel
måte skal finne frem til de produktene du ønsker å
handle. Har du spørsmål ut over dette, kan du ta kon-
takt med vårt kundesenter med erfarte farmasøyter
som har spesialisert seg på veterinærmedisin.

Alliance apotek

for hele deg

Avspark for ny suksesskampanje

Det er snart sommer og ferietid og dermed går en ny merkekampanje rettet mot katte- og hundeeiere av stabelen.

Merking av katter: "Catwoman" er gjennomgangsfigur i kampanjen som skal gjennomføres frem mot sommeren 2011

I fjor sommer gjennomførte Den norske veterinærforening og Dyrebeskyttelsen Norge i samarbeid med Dyreidentitet en omfattende merkekampanje rettet mot katt. Kampanjen var veldig vellykket og ga svært gode resultater. Fram mot sommeren 2011 etableres en ny massiv merkekampanje. Man ønsker primært å nå katteeiere, men kampanjen er utvidet til også å omfatte hundeeiere, og fokuset vil være på merking før sommeren. Oppstart for kampanjen er 6. juni.

For mens 80 prosent av hundeeierne merker hundene sine, så er tallet for katter på bare 20 prosent.

– Etter fjorårets kampanje opplevde man et økt merkevolum på 5000 sammenlignet med året før. Kampanjen viste at man kan nå sluttbruker med et holdningsskapende budskap, opplyser daglig leder i Dyreidentitet, Gudbrand Vatn.

– Det er en kjensgjerning at de mest bevisste katteeierne merker kattene sine, sier Vatn videre.

Dyreklíkkene og veterinærerne har derfor en jobb å gjøre når det gjelder å bevisstgjøre katteeierne. Noe veteraner Torill Moseng sier seg enig i.

– Her har man muligheten til å drive holdningsskapende arbeid særlig overfor katteeiere på at katten deres er verdt en merking, sier Moseng.

Moseng sitter i Sentralstyret til Den norske veterinærforening og eier Mosengs Dyreklinik i Oslo. Hun kan ikke få understreket nok hvor viktig slike opplysningskampanjer for identitetsmerking er for å få folk til å merke kjæledyra sine.

Daglig leder i Dyreidentitet Gudbrand Vatn opplyser at annonsemateriell vil distribueres ut til klinikkene i forkant.

– Når kampanjen starter vil det annonseres massivt

i riksmedia og på internett. Vi nådde bredt ut med budskapet vårt i fjorårets vellykkete kampanje, og derfor videreutvikler vi årets satsing med disse erfaringene i bagasjen, sier Vatn.

– Selv om kampanjen skal gå sentralt, legges det også opp til at hver klinik kan utføre lokale aktiviteter og egne kampanjer i stor grad, understreker Vatn.

I fjor jobbet Mosengs egen klinik i Oslo aktivt mot klienter mens kampanjen pågikk. Slik oppnådde de veldig gode resultater på merking.

– Samme uke som kampanjen kom gjorde vi et innslag på God morgen Norge på TV2, og det hadde en veldig god effekt, sier Moseng.

– Vi kontaktet også lokalpressen i Oslo hvor vi skrev en artikkel om id-merking generelt og kampanjen. Et man i forkant kan man få lokalpresse til å skrive om hvor viktig merking av dyr og særlig merking av katt er, sier Moseng.

Mens kampanjen foregikk jobbet også Moseng og hennes kolleger aktivt mot klientene som kom innom klinikken.

– Vi hadde materiellet oppe og godt synlig i venteværelset og hadde også et eget bord med kampanjemateriell, forteller Moseng.

Alle katteeiere som hadde umerkede katter ble slik introdusert for kampanjen. Så ble alle som var inne hos veteraner spurta om de ville merke katten sin.

– Når kunden etterpå hadde en avsluttende samtale med dyrepleier fikk de informasjonen en gang til, sier Moseng. Hun påpeker hvor viktig merkingen er for alle involverte.

– Skal man drive holdningsskapende arbeid

overfor særlig katteeiere, er det viktigste selvsagt å ha gode argumenter, sier hun.

For dessverre tenker mange at det er "bare" en katt.

– En katt er liksom ikke verdt noe, men katten skal merkes fordi den har en verdi i seg selv. Vi opplever å få inn katter som er påkjørt eller har forvillet seg bort. Er katten merket tar det oss to sekunder å finne chipen, få ringt eier og gitt beskjed om hva som har skjedd med katten deres.

For katter som ikke er merket er det svært vanskelig å finne eieren. Dette setter veterinærerne i et fryktelig dilemma.

– Når vi får inn en skadet katt uten eier må vi ta vanskelige valg raskt. Skal vi starte en lang og kostbar behandling? Er katten chippet kan vi veterinærer ta avgjørelser raskere og det juridiske blir enklere. Dette er et spørsmål om bedre dyrevern, understreker Moseng.

Dessverre kan katter som ikke er merket bli avlivet, hvis man ikke finner eieren.

– Har du ikke råd til å chippe katten din, så skal du ikke ha katt, sier Moseng bestemt.

Gudbrand Vatn forteller at i fjor var temaet for den store annonsekampanjen som gikk i VG bygget opp rundt en tegneseriestripe med "Catwoman". Annonseskampanjen fikk overveldende god respons både i VG og på VG Nett og annonsene fikk særlig skryt fra annonseavdelingen i VG. I år blir derfor temaet utvidet og "Catwoman" får selskap av "Ulvemannen". Fjorårets kampanje oppnådde redaksjonell omtale både i VG, i NRK, i diverse lokale medier, samt at NTB lagde en landsdekkende nyhetsgrafikk. Også pressemeldingene som ble sendt ut genererte mange nyhetsoppslag. Kampanjen kan følges på www.catwoman.no og på Facebook. Også "Ferietelefon for bortkomne dyr", som gjøres i samarbeid med Viking, er oppe og går fra 15. juni. Dyrebeskyttelsen Norge avholder lokale aktiviteter i perioden og kampanjen samkjøres med alle registrerte dyreklinikker i Norge.

Kristin Guttormsen

Frilansjournalist

europharma
med helse som fag

- VAKSINER
- VETERINÆRE OG HUMANE LEGEMIDDLER
- HANDELSVARER

BESØK VÅRE NETTSIDER FOR EN ENKEL, TRYGG OG RIMELIG HANDEL!

www.dyrehelse.europharma.no

MERKEDAGER I MAI		
85 ÅR		
Einar Johan Often		04.05
80 ÅR		
Jacob Wilhelm Blaauw		19.05
70 ÅR		
Ingeborg Anni Haukvik		12.05
60 ÅR		
Øystein Skei		11.05
50 ÅR		
Inge Arne Kandal	03.05	
Øivind Austefjord	08.05	
Elin Bødtker Borgen	19.05	

NYE MEDLEMMER

Den norske veterinærforening ønsker følgende nye medlemmer velkommen:

- Ingrid Andersen
- Birgitte Fagerheim Bjørang
- Ida Hambiralovic
- Ole Johan Jørstad
- Torbjørn Jaran Knive
- Birgitte Heilemann Myhre
- Ernst Rie
- Åse Risberg
- Nina Santi
- Elin Beate Sundsbø
- Margreth Soukup
- Anne Dorthe Wold
- Ingeborg Ålmo

AUTORISASJONER

- Ullis Ulrika Gunilla Bengtsson - utdannet ved Sveriges Lantbruksuniversitet
- Veronica Hansen – utdannet ved Tierärztliche Hochschule Hannover, Tyskland
- Linn Merete Jonstang - utdannet ved Szent István University, Budapest
- Camilla Margrethe Kjærsgaard - utdannet ved Københavns universitet
- Kathleen Ann Mc Gill - utdannet ved Ohio State University
- Camilla Elinor Waaler Moen - utdannet ved Københavns universitet
- Vidar Nedrebø - utdannet ved Szent István University, Budapest
- Anne Signy Tennebekk Nessa - utdannet ved Szent István University, Budapest
- Anja Cecilie Beylegaard Pedersen - utdannet ved Szent István University, Budapest
- Marius Usvaltas - utdannet ved Lietuvos Veterinarijos Akademija
- Aiste Usvalte - utdannet ved Lietuvos Veterinarijos Akademija
- Jerome Allan Vanek - utdannet ved University of Minnesota

Byttet til DnB NOR på direkten

Forbrukeinspektørene - FBI - hadde nylig et innslag om en familie som ville spare over 6.000 kroner på å bytte fra Sparebank1 til DnB NOR. De byttet bank på direkten. Medlemmer av Akademikerforeningen ville ha spart enda mer.

Familien Sandø Isaksen fra Kirkenes sparte hele 6.144 kroner på å bytte fra Sparebank1 til DnB NOR. Bankbyttet skjedde på direkten i NRKs program Forbrukerinspektørene – FBI – onsdag 16. mars. DnB NOR kunne tilby en rente på 3,1 % fordi den ene ektefellen var medlem av Sykepleier forbundet.

Hadde kvinnen vært medlem av en akademikerforening hadde hun spart enda mer på å bytte til DnB NOR; medlemmer av akademikerforeningene mellom 18 og 33 år får bankens beste betingelser på boliglån, pt 3,05 % nominell rente.

Den norske veterinærforening er med i Akademikerne.

Red.

Vetweb journalprogram - en rimelig og moderne løsning for den allsidige praktiker.

Se mer informasjon på www.vetweb.no

CANINE CRP Analysen som gir en sikrere diagnose

LIFEASSAYS® CANINE CRP er en unik, kvantitativ, pasientnær test som måler C-reaktivt protein hos hund.

CRP er en inflammatorisk markør med høy diagnostisk sensitivitet og spesifisitet, og gir informasjon om:

- ✿ Inflammasjon/infeksjon
- ✿ Grad av inflammasjon/infeksjon
- ✿ Mål av behandlingseffekt
- ✿ Postoperative komplikasjoner

Analysen gir et verdifullt supplement til tradisjonelle markører for systemisk inflamasjon.

Måleområde: 10 - 210 mg/L

LIFEASSAYS®
CANINE CRP

Medinor AS
Telefon: 24 05 66 10
E-post: medinor@medinor.com

www.medinor.no

Astri og Birger Torsteds legat til fordel for dyrene Utlysing av midler til forskning

"Astri og Birger Torsteds legat til fordel for dyrene" har midler til utdeling i 2011. I følge legatets vedtekter skal midlene brukes til veterinærmedisinsk forskning, for eksempel innkjøp av mindre utstyrseenheter, materiell og publisering av vitenskapelige artikler etc.

Søknad om tildeling sendes:

Professor em. Øystein Andresen
Institutt for produksjonsdyrmedisin
Norges veteranærhøgskole
Pb 8146 Dep
0033 Oslo

Søknadsfrist 15. mai 2011

Det forutsettes at det sendes en kort rapport om anvendelse av tildelte midler innen utgangen av 2011.

Bayvantic vet. påflekkingsvæske, opplosning til hund. 1 ml inneh: permethrin 500 mg, imidakloprid 100 mg. Indikasjoner: Til forebyggelse og behandling av loppeinfestasjoner (*Ctenocephalides felis*, *Ctenocephalides canis*) hos hunder. Lopper på hunden drepes i løpet av 1 dag etter behandling. En behandling motvirker infestasjon av lopper i 4 uker. Produktet kan brukes som del av en behandlingsstrategi mot loppeallergi (FAD). Produktet har en vedvarende acaricid og repellerende effekt mot flåttinfestasjoner (i fire uker for *Rhipicephalus sanguineus* og *Ixodes ricinus* og i tre uker for *Dermacentor reticulatus*). Flått som allerede befinner seg på hunden blir ikke nedvendig drept innen 2 dager etter behandling og kan forbi synlige og feste seg. Det anbefales derfor å fjerne flått som allerede befinner seg på hunden ved behandlingstidspunktet, for å forhindre at de fester seg og suger blod. En behandling har repellerende (antiblodsugende) virkning mot sandfluer (i to uker for *Phlebotomus papatasii* og i 3 uker for *Phlebotomus punicosus*), mot mygg (i to uker for *Aedes aegypti* og i 4 uker for *Culex pipiens*), og mot minnelige stikkfluer (*Stomoxys calcitrans*) i 4 uker. Kontraindikasjoner: På grunn av manglene data gjelder følgende: Skal ikke brukes til valper yngre enn 7 uker, og under 1,5 kg kropsvekt. De ulike pipettene er kontraindiserete i lavere vektklasser enn det som er angitt for den enkelte pipette. Skal ikke brukes ved kjent overføsommelhet for virkestoffene eller noen av hjelpestoffene. Skal ikke brukes til katt. Bivirkninger: Kan i svært sjeldne tilfeller gi forbigående hudreaksjoner (ukt lokal kløse, kloring og gning, hårvfall og rødhet på applikasjonsstedet) eller letargi som vanligvis går over av seg selv. I svært sjeldne tilfeller kan hunder vise endret adferd (agitasjon, raslighet, jåming eller rulle seg rundt), gastrointestinale symptomer (oppkast, diaré, hypersalvasjon, redusert matlyst) og neurologiske tegn, slik som ustøydig bevegelser og ryknninger hos hunder som er følsomme for innhaldsstoffet permethrin. Disse symptomene er vanligvis forbigående og går over av seg selv. Forgiftning etter uforvarende oralt inntak hos hunder er lite trøllig, men kan forekomme i svært sjeldne tilfeller og forårsake neurologiske symptomer som tremor og letargi. Det bør gis symptomatisk behandling. Spesifikt antidot er ikke kjent. Interaksjoner: Ingen kjente. Forholdsregler: Pass på at innholdet i pipetten ikke kommer i kontakt med hunders øyne eller munn. Det er viktig med korrekt applikasjon. For å unngå oralt inntak må man spesielt påse at nylig behandlede hunder ikke får slike seg selv eller bli slikket av andre dyr på applikasjonsstedet. Skal ikke brukes til katt. Dette produktet er ekstremt giftig for katter og kan være dødelig på grunn av kattens spesielle fysiologi og manglene evne til å metabolisere visse stoffer, inkludert permethrin. For å hindre at katter eksponeres for produktet ved et uhell, skal behandelte hunder holdes unna katter inntil applikasjonsstedet er tørt. Det er viktig å passe på at katter ikke slikker applikasjonsstedet til en behandelte hund. I slike tilfeller skal veterinær kontaktes umiddelbart. Kontakt veterinær før bruk på syke eller svekkede hunder. Da preparatet kan være skadelig for vannlevende organismer, skal behandlede hunder ikke under noen omstendighet komme i kontakt med noe slags overflatevann i minst 48 timer etter behandling. Lesemidlet i Bayvantic vet. kan gi fleker på visse materialer, inkludert lær, tøy, plast og blanke overflater. La applikasjonsstedet tørke før hunden tillates kontakt med slike materialer. Særlige forholdsregler for personer som tilfører preparatet til dyr: Unngå at produktet kommer i kontakt med hud, øyne og munn. Ikke spis, drakk eller røyk under påføring. Vask hender grundig etter bruk. Vask straks av søl på hod med såpe og vann. Personer med sensittiv hud kan være særlig følsomme for dette preparatet. De mest markerte kliniske symptomene som kan oppstå i ekstremt sjeldne tilfeller er forbigående sensorisk irritasjon av huden, som prirkende, brennende følelse eller nummenhet. Hvis produktet kommer i øynene ved et uhell, skal de skylles grundig med vann. Hvis hud- eller øyesymptomer vedvarer, eller dersom produktet svelges, sok straks legehelg og vis legen pakningsvedlegget. Behandlete dyr bør ikke håndteres før applikasjonsstedet er tørt, spesielt ikke av barn. Dette kan sikres ved å behandle hundene f.eks. om kvelden. Nylig behandlete dyr skal ikke sove sammen med sine eiere, spesielt ikke med barn. Drekthet/diegivning: Kan brukes til drekftige dyr og under diegivning. Dosering: Anbefalt minstestedse er: 10 mg/kg kropsvekt imidakloprid og 50 mg/kg kropsvekt permethrin. For å redusere reinfestasjon med nye lopper fra omgivelsene, anbefales det å behandle alle hundene i husholdningen samtidig. Andre kjøledyr i samme husholdning bør også behandles med et passende preparat. For ytterligere å redusere smittepresset fra omgivelsene, anbefales det i tillegg å behandle omgivelsene med egnet bekjempestesmiddel mot voksne lopper og deres utviklingsstadier.

Doseringsskjema

Hunder (kg kropsvekt)	Antall pipetter	Imidakloprid (mg/kg kropsvekt)	Permethrin (mg/kg kropsvekt)
≤ 4 kg	1 x 0,4 ml	minst 10	minst 50
>4 kg ≤10 kg	1 x 1,0 ml	10 – 25	50 – 125
>10 kg ≤25 kg	1 x 2,5 ml	10 – 25	50 – 125
>25 kg ≤40 kg	1 x 4,0 ml	10 – 16	50 – 80
>40 kg	brukes en passende kombinasjon av pipetter		

Administreringsmåte: Kun til utvortes bruk. Skal bare appliseres på uskadelig hud. Ta en pipett ut av pakningen. Hold pipetten rett opp, vri og løft av hetten. Schnett og bruk den andre enden til å vri og fjerne forseglingen på pipetten. Fjern deretter hetten fra pipetten. Hunder som veier 10 kg eller mindre: Hundene skal stå stille. Skill pelsen mellom skulderbladene til huden er synlig. Sett pipettespissen mot huden og press pipetten flere ganger for å tømme innholdet direkte på huden. Hunder som veier mer enn 10 kg: Hundene skal stå stille. Hele innholdet i pipetten fordeles jevnt fra steder øverst på ryggen, fra mellom skulderbladene til halefestet. Skill pelsen på hvert enkelt sted til huden er synlig. Sett pipettespissen mot huden og press lett på pipetten for å tømme ut en del av innholdet direkte på huden. Ikke påtør en så stor mengde noe sted at det kan renne ned på siden av dyret. **Pakninger:** 4x 0,4 ml (endosepipett), 4x 1,0 ml (endosepipett), 4x 2,5 ml (endosepipett), 4x 4,0 ml (endosepipett). **Receptgruppe:** C. **Innehaver av markedsføringsstillatelse:** Bayer HealthCare AG, Animal Health Division, DE-51368 Leverkusen, Tyskland.

 Skal ikke brukes til katt

Fagsenteret

Jobbe og studere? Dyrlegesekretær

Studiet kombinerer nettskole og fire helgesamlinger på Roa eller i Bergen, over ett år.
Starter 28 august. Pris: 2500,- (per mnd)
Mer info: 971 64 679 eller www.fagsenteret.com

Ledige stillinger finnes på DNVs internettssider
www.vetnett.no

I M I D A K L O P R I D + P E R M E T R I N

BESKYTT HUNDEN MOT FLÅTT, LOPPER OG MYGG

Drepende og avvisende effekt mot flått.

Avvisende effekt mot mygg, sandfluer og stikkfluer.

Forebyggelse og behandling av loppeangrep.

Effekten vedvarer selv om hunden blir våt.

Preparatomtale 13.11.2009.

NO102P1 - 3blandes 2011

Drammensveien 147B, Skøyen, NO-0212 Oslo
Tel. (47) 24 11 18 00, vet.info@bayer.com, www.vet.bayer.no

Bayer HealthCare
Animal Health

Aktivitetskalender

2011

11.-15. mai

International Academy of Veterinary Chiropractic Course
Module II – Thoracolumbar
Sted: Sittensen, Northern Germany
Se: www.i-a-v-c.com

12.-16. mai

World Veterinary Year
World conference on veterinary education
Sted: VetAgro Sup – Campus Vétérinaire de Lyon, France
Se: <http://vet2011.org/>

13.-15. mai

Kurs i rehabilitering og fysioterapi for hund og katt (5 samlinger)
Samling 3
Sted: Norges veterinærhøgskole, Oslo
Se: www.nvh.no

19.-22. mai

Veterinære fagdager
Sted: Oslo
Se: www.vetnett.no

25.-27. mai

3rd European Symposium of Porcine Health Management
Sted: Espoo, Finland
Se: <http://www.vetmed.helsinki.fi/espdm2011/index.htm>

22.-26. juni

International Academy of Veterinary Chiropractic Course
Module III – Cervical
Sted: Sittensen, Northern Germany
Se: www.i-a-v-c.com

22.-24. juli

Equine Back Days
Sted: Vienna / Breitenfurt, Austria
Se: www.agpferd.com

3.-7. august

International Academy of Veterinary Chiropractic Course
Module IV – Extremities
Sted: Sittensen, Northern Germany
Se: www.i-a-v-c.com

14.-18. september

International Academy of Veterinary Chiropractic Course
Module V – Integrated
Sted: Sittensen, Northern Germany
Se: www.i-a-v-c.com

15.-18. september

15th Annual Conference of the European Society for Domestic Animal reproduction (ESDAR)
Sted: Antalya, Tyrkia
Se: www.esdar2011.org

10.-14. oktober

World Veterinary Year
International Closing Ceremony of the World Veterinary Year
Sted: Cape Town, South Africa
Se: <http://vet2011.org/>

2.-4. september

Kurs i rehabilitering og fysioterapi for hund og katt (5 samlinger)
Samling 4
Sted: Norges veterinærhøgskole, Oslo
Se: www.nvh.no

5.-7. november

Den danske dyrlægeforening
Sektion vedr. Hestes årsmøde
Sted: Fuglsøcentret, Mols, Danmark
Se: www.ddd.dk

16.-18. november

European Buiatrics Forum 2011
Sted: Marseille, Frankrike
Se: www.buiatricsforum.com

25.-27. november

Kurs i rehabilitering og fysioterapi for hund og katt (5 samlinger)
Samling 5
Sted: Norges veterinærhøgskole, Oslo
Se: www.nvh.no

Sommervikariat ledig

Drammen Dyreklinikk søker veterinær til sommervikariat ca. medio juni - medio august, med mulighet for forlengelse ut over dette tidsprom.

Drammen Dyreklinikk er en velutstyrт klinik med høyt aktivitetsnivå og betydelig henvisningspraksis.

Arbeidet er i hovedsak basert på smådyr, men det er også interessant med søkerne som har erfaring med produksjonsdyr og hest.

Aktuelle søkerne må ha fullført veterinærstudiet. Allsidig erfaring er ønskelig.

Enkel søknad kan sendes til post@drammenvet.no
Se og også vår hjemmeside www.drammenvet.no

Telefon: 32 83 35 03

Merial Norden søker vikar i Norge

Merial Norden ble dannet den 1. januar 2007, og har med base i Skovlunde utenfor København ansvar for markedsføring og støtte av Merials produkter i Danmark, Sverige, Finland og Norge. Merial er nå en av de ledende aktører innen veterinaermedisin i Norden. Organisasjonen består på nåværende tidspunkt av 27 ansatte. Da en av våre medarbeidere er i barselpermisjon, søker vi nå en vikar som:

Salgskonsulent

ARBEIDET

- Du tilbys en selvstendig og utfordrende jobb i en ung organisasjon.
- Mesteparten av din arbeidstid går til rådgivning om Merials produkter til veterinærer.
- Din nærmeste overordnede vil være Territory Manager Norway.
- Vikariatet er ledig omgående og varer ut 2011.

KVALIFIKASJONER

- Du er veterinær, dyrepleier eller jobber innen legemiddelindustrien eller lignende bransjer.
- Du har god IT kompetanse og snakker og skriver flytende både norsk og engelsk.

PROFIL

- Du har et stort engasjement, er overbevisende og har lett for å skape personlige relasjoner.
- Du er en serviceminded og resultatorientert person.
- Du er en lagspiller og har evnen til å kunne ha flere baller i luften.

MERIAL TILBYR

En utviklende og selvstendig jobb i et fremgangsrikt team med et stort engasjement, god stemning og et godt miljø. Du får muligheten til å arbeide i en internasjonal virksomhet med sterkt fokus på personlig utvikling og utdannelse. Lønn etter kvalifikasjoner.

Merial is a world-leading, innovation-driven animal health company, providing a comprehensive range of products to enhance the health, well-being and performance of a wide range of animals. Merial employs approximately 5,600 people and operates in more than 150 countries worldwide. Its 2010 sales were more than \$2.6 billion. Merial is the Animal Health subsidiary of sanofi-aventis. For more information, please see www.merial.com

INFORMASJON OG KONTAKT

Ytterligere informasjon fås av Camilla N. Plath, Territory Manager Norway, tlf 404 95 445 eller per e-post: Camilla.Plathe@merial.com.

Søknad med CV sendes inn snarest mulig per e-post eller brev til:
Merial Norden AS, Mileparken 20E, 2740 Skovlunde, Danmark.

Pyodermier, otitter, hudpasienter Dr. Baddaky – din partner

- Allergitesting
- Sjampo, balsam
- Øreprodukter
- Dermatologisk rådgivning

Dr. Baddaky® as

Sammen med veterinæren til det beste for dyrene

PB 23, 2230 Skotterud • Tlf 62 83 29 00 • post@drbaddaky.no

www.drbaddaky.no

Den norske veterinærforening

Postadresse:

Den norske veterinærforening
Pb. 6781 St. Olavs pl.
0130 OSLO

Tlf. 22 99 46 00 (sentralbord)
Faks 22 99 46 01

E-post til Den norske veterinærforening dnv@vetnett.no
E-post til Norsk veterinærtidsskrift nvt@vetnett.no
E-post kurspåmelding kurs@vetnett.no

Kontortid:

15.9.-14.5. 08.00-15.45
15.5.-14.9. 08.00-15.00
Telefontid fra kl. 9.00

Besøksadresse:

Keyser gt. 5
0165 OSLO

Bankgiro:

5005 05 63771

President

Marie Modal
mmoda@online.no

Mobil: 901 66 216

Visepresident

Eirik Heggstad
eirik.heggstad@mattilsynet.no

Mobil: 916 18 268

Sentralstyremedlemmer

Jan A. Loopstra
janlen@online.no
Torill Moseng
torill@mosengsdyreklinikk.no
André Løkken
andre@forushesteklinikk.no

Mobil: 976 68 918

Mobil: 930 93 064

Mobil: 454 60 400

Studentrepresentant

Frederik Løland Dolva
frederik_dolva@hotmail.com

Mobil: 936 29 228

Studentrepresentant utland:

Kristine Skalle
kristine_skalle@hotmail.com

Mobil: 920 55 527

Sekretariatet

Hans Petter Bugge

Generalsekretær
hans.petter.bugge@vetnett.no

22 99 46 04
Mobil 922 80 301

Mona Pettersen

Redaksjonssekretær
mona.pettersen@vetnett.no

22 99 46 15

Kjell Naas

Forhandlingssjef
kjell.naas@vetnett.no

22 99 46 14
Mobil 922 80 303

Aina Skaug Berntsen

Sekretær for fag- og etterutdanningsvirksomhet
aina.berntsen@vetnett.no

22 99 46 07

Mette Rød Fredriksen

Juridisk rådgiver
mette.rod.fredriksen@vetnett.no

22 99 46 12

Anne Prestbakmo

Sekretær og ansvarlig for medlemsregister
anne@vetnett.no

22 99 46 00

Ellef Blakstad

Fagsjef
ellef.blakstad@vetnett.no

22 99 46 16
Mobil 922 80 315

Kristine Fosser

Økonomimedarbeider
kf@vetnett.no

22 99 46 09

Steinar Tessem

Informasjonssjef og redaktør
steinar.tessem@vetnett.no

22 99 46 06
Mobil 40 04 26 14

Stein Istre Thoresen

Veterinærmedisinsk redaktør
stein.thoresen@nvh.no

22 96 45 83

Solveig Magnusson

Økonomisjef
solveig.magnusson@vetnett.no

22 99 46 08
Mobil 938 39 261

NYHET

Nå er det mulig å
gjenoppbygge skadede epidermale barrierer
MED KUN NOEN FÅ DRÅPER

ALLERDERM® SPOT-ON TIL HUND OG KATT

Finn ut mer om nye ALLERDERM® SPOT-ON på www.virbacvet.com/virbac_dermatology

- Foredrag om viktigheten av den epidermale barrierefunksjonen
- Fordelene ved nye Allerderm® Spot-On

Passionate about Animal Health

Virbac
ANIMAL HEALTH

Returadresse:
Den norske veterinærforening
Pb. 6781, St. Olavs plass
0130 Oslo

FRONTLINE COMP JAKTEN PÅ DEN SKJULTE FARRE!

Frontline Comp dreper lopper innen 24 timer og forhindrer utviklingen av nye egg, larver og pupper. Dermed minskes risikoen for at de spres i boligen og kan gi opphav til allergi eller infeksjon med bendlorm eller bakterier. Frontline Comp beskytter også mot flere forskjellige flåttarter og kan brukes til både hund og katt.

FRONTLINE COMP
Fipronil • S-metopren

Drøper som stopper flått, lus og lopper.

FRONTLINE COMP påflekkingsvæske. Ektoparasitmiddelet. ATCvet-nr.: QP53A X15 og QP53AX65. Opplosning. 1 ml inneh.: 100 mg fipronil, 120 mg (S)-metopren, butylhydroksyanisol, butylhydroksytoluen, etanol, polysorbate, polyvidon, diethylen glykol monoethyl ether. **Indikasjoner:** mot lopper, flått og pelsspisende lus hos hund og katt og forebyggingse av formeringen av lopper ved å hindre utviklingen av egg (ovicid aktivitet), larver og pupper (larvicid aktivitet) som stammer fra egg lagt av adulte lopper. Effekt mot adulte lopper: hund: 8 uker, katt: 4 uker. Effekt mot flått: hund: 4 uker, katt: 2 uker. Effekt mot oppføringen av lopper: hund: 8 uker, katt: 6 uker. **Kontraindikasjoner:** kattunger og valper yngre enn 8 uker og/eller valper <2 kg og kattungar <1 kg bør ikke behandles da sikerhet for disse ikke er dokumentert. Brukes ikke på syke dyr eller dyr under rekonvalsesens. Benyttes ikke på kaniner da bivirkninger inkl. dødsfall er rapportert. **Bivirkninger:** veldig sjeldne, men forbigående hudreaksjoner på applikasjonsstedet (misfarging av huden, lokalt hårtap, kløe og rødhet) og generell kløe eller hårtap har blitt rapportert. Kraftig salvisjon, reversibel nervose tegn (økt følsomhet for stimulering, depresjon, andre nervose tegn), oppkast eller respiratoriske symptomer er også blitt observert etter behandling. Hvis den behandlede hunden slår seg, kan det forekomme en kort periode av kraftig salvisjon, på grunn av bærsubstansens egenskaper. **Forsiktigheitsregler:** det er viktig at produktet applikeres på et område der dyret ikke kan slække seg. Pass på at dyr ikke slår hverandre etter behandling. Bad bør unngå i 2 dager etter behandling. Hunder bør ikke svømme i vassdrag de 2 første dagene etter behandling. Overføring av smittsomme sykdommer kan derfor ikke utelukkes helt. Lopper fra dyr infiserer ofte dyrets omgivelser (som for eksempel soveplassen, kurven, tepper eller møbler). Når man starter behandling av massivt infiserte dyr bør også dyrets omgivelser behandles med passende insekticid og støvsugers regelmessig. Ny behandling bør ikke foretas oftere enn hver 4 uke da sikkerhetsstudier med kortere behandlingsintervall ikke foreligger. **Dosering:** hund: < 10 kg: 1 pipette à 0,67 ml. 10–20 kg: 1 pipette à 1,34 ml. 20–40 kg: 1 pipette à 2,68 ml. > 40 kg: 1 pipette à 4,02 ml. Katt: 1 pipette à 0,5 ml. Hold pipetten loddratt og knips lett på pipettens hals så væsken samler seg i den nedre delen av pipetten. Bryt av tuppen på pipetten. Del pelsen i nakken foran skulderbladene til huden blir synlig. Pipettens topp plasseres på huden. Tøm innholdet på et sted gjennom flere trykk på pipetten. Overskudd av fuktighet gjør pelsen klebrig på applikasjonsstedet. Pelsen får tilbake sitt opprinnelige utseende i løpet av 24 timer. **Oppbevaring og holdbarhet:** oppbevares ved høyst 30 °C. **Pakning:** 3 x 0,5 ml, 3 x 0,67 ml, 3 x 1,34 ml, 3 x 2,68 ml, 3 x 4,02 ml.